

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Til Minde om

P o v e l D o n s ,

Grundtvigs og Ingemanns Ungdoms-Ven.

Et efterladt Arbejde af Kristian Køster,

forøget og udgivet af

Ludvig Schrøder.

Kjøbenhavn.

Karl Schönbergs Forlag.

1875.

Hoffensberg, Jespersen & Fr. Traps Etabl.

Fru Asta Grundtvig

tilegnet.

Indledning,

med et Omrids af Kristian Køsters Liv
af Udgiveren.

Kristian Køster er født i Randers den 14de Oktober 1836. Hans Fader, den som jydsk Stænderdeputeret hæderlig bekjendte Apotheker Køster i Randers, lod ham opkalde efter Naturgrandskeren Hans Kristian Ørsted; men han nævnedes næsten aldrig med dette sit fulde Navn. Han gik i sin Fødebyes lærde Skole og blev Student 1853. I Kjøbenhavn boede han meget hyggeligt sammen med sine to ældre Brødre, hvoraf den ene nu er Læge i Randers, den anden i juridisk Virksomhed. Han var vistnok med at høre Grundtvigs Foredrag i »dansk Forening« i Vinteren 1854—55. Men en afgjørende Vending i hans Liv kom der først ved hans Deltagelse i Studentertoget til Upsala i 1856; efter hans eget Sigende havde han først da for Alvor lært, at »Livet var mere end

VI

Bøgerne*. Indtil da havde han vel mest holdt sig til Læsningen; nu trængte han til og søgte Omgang med Jævndrende. I en Bagbygning på Østergade holdtes der dengang en Skole, som hed: »det forenede Velgjørenhedsselskabs Drengeskole«; også Undervisningen i denne Skole skulde være Velgjørenhed; kun Inspektøren, der boede i Lokalet, var lønnet; Skolens Forstander og øvrige Lærere fik ingen Løn for deres Arbejde; men saa havde de på Lærermøder Stemmeret i Skolens Anliggender. Af disse Forhold fulgte, at der var mange Lærere, for der var vanskeligt nogen, som kunde afsé mere end et Par Timer om Ugen til Arbejde uden Løn; for Størstedelen var det også unge og ivrige Mennesker, som kunde have Glæde af at arbejde sammen; og det var den af Lærerne valgte Forstanders Sag at skaffe så megen Lejlighed som muligt til Udviklingen af et fornøjeligt Samliv, som kunde samle og holde gode Kræfter ved Skolen*). Som Lærer ved denne Skole fandt Kristian Køster sin første større Vennekreds, og med den Lyst, han på Upsalatoget havde fået til at leve sammen med Mennesker, trak det ene snart det andet efter sig. Der var et Par af Lærerne fra Vel-

*) Skolen består da endnu med Kand. Villiam Jakobsen til Forstander.

VII

gjørenhedsskolen, som efter en fornøjelig Skovtur af-
talte, at der skulde stiftes et Samfund med det Mål
at bringe mere Fylde ind i Studenterlivet i det Hele;
Kr. Køster var strax med dertil. Der blev stiftet
et theologisk Læseselskab imellem Studerende; imellem
skulde man samles og forhandle om noget af det, der
havde stået i Tidsskrifterne, man holdt sammen; jeg
har endnu en Afskrift af et Foredrag, som Køster
holdt i denne Kreds d. 25de Marts 1857 »om Ret-
troenhed«. Det begynder således: »Det var en karak-
teristisk Artikkel, Evangelisk Ugeskrift Nr. 12—13
indeholdt: Ortodoksien efter dens sædelige Værd og
historiske Magt, — lige karakteristisk for Ugeskriftet
og for Artiklens Forfatter, Dr. Hase.« Til Slutningen
anfører Køster Grundtvigs Vers: »Vor Tro er ej på
Hvadsomhelst, man Kristendom vil nævne«, og derpå
et Vers af sig selv:

Kjærlighed troer, hvad Gud har sagt,
Ikke den tvivler og vrager;
Alt, hvad Gud har for Lyset bragt,
Lydig i Troen den tager;
Tykkes end underligt Guds Ord,
Kjærlighed uden Møje tror
Alt, hvad Guds Kjærlighed siger.

Nogle Uger efter forhandlede der i den samme
Kreds om Herrens Tilkommelse og de sidste Ting;
også da fandt jeg Køsters Udtalelser at være de

VIII

mærkeligste. — I de »Kandidatmøder«, som Præsterne N. G. Blædel og P. A. Fenger skiftedes til at holde i deres Hjem, var Køster med. Og således kunde der nævnes adskilligt mere som Vidnesbyrd om, at han havde en stærk Trang til at leve sig sammen med Mennesker, som han kunde stemme overens med, og søgte at få den tilfredsstillet. Med alt dette for sømte han ikke sin Læsning. Han arbejdede meget let, og allerede i Januar 1858 blev han Kandidat med bedste Karakter. Kort efter optrådte han som Forfatter og viste da, at han bestemt havde sluttet sig til Grundtvig. Han offentliggjorde et Digt i Dansk Kirketidende om Skriften og Ordet, og adskillige Digte i Budstikken, (»De Kristnes Børneliv«, »De Kristnes Møje«, »Som man ældes, så arges man«, »Takkesang ved Nadveren«), og han gik i et Par Artikler i det førstnævnte Blad i Kreds mod Professor Kaspari i Kristiania, som på den Tid havde begyndt med alle Videnskabens Våben at bekæmpe den grundtvigske Tankegang om Dåbspagten. Men både denne Digtervirksomhed og den lærde Syssel med theologiske Sager ophørte han med, da han forlod Kjøbenhavn. Det var omkring ved Nytår 1859, at han blev Huslærer hos Præsten Vilhelm Birkedal i Ryslinge. Han blev stærkt optaget af Samlivet med denne Mand og hans Familie, med Præsten Jens Schørring, hvem

IX

han en Tid hjalp på Højskolen i Sødinge, og med den livlige Befolkning, der sluttede sig om disse to Ordførere. Sin Fæstemø, en Datter af daværende Rektor F. C. Olsen i Viborg, fandt han i et andet grundtvigsk Præstehus, Møllers i Borbjerg ved Holstebro, der også fik meget stor Indflydelse paa ham. Til hans Ophold i Ryslinge hører det, at han i 1861 var med på det tredie nordiske Kirkemøde i Kristiania og da også gjorde nogle Rejser i norske Fjeld egne. Da han forlod Birkedals Hus, var det for midlertidig at overtage en Præstegjerning i Ringkjøbing Amt, lige ved Vesterhavet. Sidst på Året 1861 blev han ordineret i Ribe af Biskop Daugård. Da Grundtvigs Svigersøn og Medhjælper ved Vartov Menighed, P. O. Bojsen, døde i August 1862, blev det Køster, der afløste ham; i Oktober blev han beskikket til personel Kapellan ved Vartov Hospital. Det næste Forår holdt han og Kamilla Olsen deres Bryllup (15de Maj 1863). Senere indtrådte der ikke nogen betydelig Forandring i hans ydre Stilling. Da Birkedal var bleven afskediget fra sit Embede, og Striden stod, om hvorvidt han og hans Menighed kunde blive anerkjendt som hørende til Folkekirken, og om der i det Hele måtte oprettes Frimenigheder eller, som det tilsidst kom til at hedde, Valgmenigheder indenfor Folkekirken, måtte det naturligvis stærkt berøre Køster, der havde

X

været saa nøje knyttet til Birkedal og hans Menighed. Han sparede sig da heller ikke, men tog både med Mund og Pen livlig Del i Kampen for den kirkelige Frihed, som man kan overbevise sig om ved at gennemgå de to første Årgange af dansk Folketidende. Ellers førte han en stille Virksomhed. Han havde meget at gjøre, når der skulde holdes Vennemøder, og udgav Beretningerne om Møderne i 1866, 1868 og 1869. I flere År var han Formand for og Hoved-Ordføreren i Danske Samfund i Kjøbenhavn. Det havde P. O. Bojsen været tidligere. Og ligesom denne havde udgivet en meget brugt Samling af »Ny og gamle Viser af og for danske Folk«, således udgav Kr. Køster nu som Tillæg dertil »Et Hundrede danske Sange« (1865 og oftere), og i Forbindelse med mig et andet Tillæg: »Digte og Sange for danske Højskoler« (1866 og 68). Han døde den 8de Marts og blev begravet den 16de Marts 1871 under stor Deltagelse af Vartov Menighed.

Der er bleven sagt om Kristian Køster — såvidt jeg husker af V. Birkedal —, at han var »Hælvtens Barn og Hælvtens Olding«, og når dette forstås således, at han var barnlig hengiven mod sine Venner og kunde glæde sig som et Barn, medens han på samme Tid var udviklet til en åndelig Ro og Klarhed, der gav ham et stort Forspring for sine Jævn-

XI

aldrende, da er Ordet rigtigt. Men det var den Ejen-
dommelighed, som dermed er betegnet, der gjorde
ham så udmærket skikket til at være Grundtvigs
Hjælper på hans gamle Dage, da han ikke blot
trængte til Støtte under sin Æmbedsgjerning, men
også til Bistand i Studerekammeret. Det er sikkert
ikke nogen ringe Del, Køster har taget i Grundtvigs
Gjennemsyn af de Bøger, der i de senere År er
udkomne i ny Udgaver. Men det er i al Fald vist,
at han har havt en væsentlig Dél i Udgivelsen af
»Kirkespejlet«, .- og det er næppe uden gyldig
Grund sagt, at havde Køster levet noget længere,
vilde vi også have havt Grundtvigs berømte Foredrag
fra 1838 om den Tid, han selv havde oplevet (»Mands
Minde«) udgivne i Trykken. Der behøvedes et Men-
neske med Køsters barnlige Hengivenhed, med hans
omfattende Kjendskab til Grundtvigs Tankegang og
Skrifter, og med hans ihærdige Flid, til at yde den
gamle Seer en sådan Bistand. Men den Tid, Køster
havde tilovers fra sin Virksomhed som Grundtvigs
Hjælper i Embedet og i Studerekamret, brugte han
ligeså barnlig trofast til med Lærdom og Klarhed at
lægge Bro imellem Grundtvigs store historiske Syn og
den jævne Læseverden, der trænger til en udførlig
Redegjørelse for det, Skjalden med få Ord peger på.

XII

Køsters boglige Syssel var anlagt paa at give en Forklaring til Grundtvigs Skrifter.

Iblandt Grundtvigs Krønike-Rim findes en Sang om Hervard Lovriksøn, der vidner om stor Forkjærlighed for denne angelsaksiske Ridder, der længst holdt Stand imod det normanniske Forsøg på at forfranske Gammel-England, og Håndbogen i Middelalderens Historie indeholder så meget om den samme »sidste Angelsakser«, at man let skjønner, det ikke var blot forbigående, Grundtvig havde kastet sin Kjærlighed på ham. Køster følte da Drift til at skaffe sig selv og andre mere Oplysning om denne Grundtvigs Yndling .og samlede med stor Møje de spredte Efterretninger i angelsaksiske, normanniske og latinske Skrifter fra Middelalderen, bearbejdede det, han fandt, i gamle Folkekrønikers Stil, og udgav det 1865 med Titelen: »Fortælling om Hervard Lovriksøn«. Til dens Anbefaling vil jeg anføre, at Børn i en Friskole, hvor Læreren fortalte efter den, har været meget glade over den; Navnet på Helten fandt de vel lidt fremmed; men hans Historie var udmærket. Den næste lille Bog, som Køster udgav til Oplysning om Ting, Grundtvig i sin Verdenshistorie havde omtalt, er »Sagnet om Havelok Danske«, som udkom 1868 og indeholder tro Gjenfortællinger af et gammelt engelsk Digt og et Par franske Kvad tilligemed en

XIII

lærerig Efterskrift. Også i denne Bog vil belæste Folk finde meget nyt, medens Lægfolk og Børn kan have deres store Glæde af den trohjærtige Fortælling. I Forbindelse med disse to hidtil for lidet skattede Småskrifter skal jeg nævne en Artikel af Kr. Køster i Dansk Kirketidende for 1865, Nr. 23: »Villebrords Levned«. Ved Tusindårsfesten på Ansgars Dødsdag den 3die Februar 1865 havde Grundtvig omtalt den berømte Bonifacius som »Tydskernes såkaldte Apostel, der i alle Måder lod sig forgjøre fra en angelsaksisk Vinfred til en latinsk Bonifacius«, - og det var vel ved denne Lejlighed kommen ud i en videre Kreds, at han trods den lærde Verden allerede i den anden Udgave af Middelalderens Historie fra 1862 havde nævnt Villebrord som den, hvem Navnet af Tydsklands Apostel tilkom med Rette. Køster kunde forudsætte, at Mange havde Lyst til at få noget at vide om denne Villebrord, - og han samlede da sin Fortælling efter Ælkvins Beskrivelse af hans Levned, som Grundtvig ved det nævnte Møde havde prist, og andre gamle Kilder.

Foruden disse tre Fortællinger har han ladet nogle historiske Stykker trykke i Dansk Folketidendes anden Årgang. »Vermund og Uffe« er en udførlig Fortælling af Uffe-Sagnet, som det levede hos Anglerfolket; Grundtvig har i Korthed berørt det i Dan-

XIV

skerens tredie Årgang (S. 301—3), og det er formentlig dette, der har givet Køster Lyst til at skaffe sig selv og andre udførligere Besked derom. »En drabelig Præst« er en Skildring fra Korstogstiden; Grundtvig har oftere fremdraget Præsten, der sloges med Marian på Adriaterhavet; Køster har fortalt derom efter Kilden (Anna Komnenas Alexiade). De andre Stykker vedrører Æmner, hvorom jævne Læsere noget lettere ad anden Vej vil kunne få Besked: Svend Felding, Olaf Trygvason og Endrid Ilbred, og Find Svendsøn. Dersom Fortællingen om Villebrord blev trykt op til Folkelæsning sammen med disse fem andre historiske Stykker, så kunde Stykket: »Det danske Håb« godt tages med. Det er vistnok ligesom alle de andre nedskrevet før eller efter Foredrag, som Forfatteren holdt i »Danske Samfund«.

Der er nylig offentliggjort en Indbydelse til at stifte et Selskab til fremmede historiske Kildeskrifters Overførelse på Modersmålet. I adskillige År har der været Tale om på denne Måde at skaffe Næring og Støtte for »den historiske Sands, den folkelige Deltagelse i Menneskeslægtens Levnedsløb, som Folkehøjskolen stræber at vække«. Efter hvad her er fortalt om Kristian Køster vil det skjønnes, at en sådan Tanke særdeles måtte tiltale ham. Og han gjorde

mere end blot at tænke på sligt. Han begyndte på en Oversættelse af Polybs Historie. Både af Krønike-Rimene og af den verdenshistoriske Håndbog kan det skjønnes, hvor højt Grundtvig har skattet denne græske Historieskriver, så det faldt ganske naturligt, at en trofast Lærling af Grundtvig, der havde Øje for det Ønskelige i at skaffe ulærde Landsmænd Adgang til Læsningen af Kildeskrifter, særligt måtte få Lyst til at oversætte Polybs Verdenshistorie. Køster oversatte de fem første Bøger af Polyb, som er bevarede fuldstændigt; derimod nåede han ikke til at tage fat på de mærkelige Brudstykker af de øvrige 35 Bøger, der dog tilsammen ikke udgjør mere end de 5 fuldstændige. Og hvad jeg endnu mere beklager, er at han ikke fik lagt sidste Hånd på de fem Bøger, han har oversat. Nu kan de ikke vel trykkes uden et nøjagtigt Gjennemsyn, hvorved Køsters ejendommelige Stil vanskeligt vil kunne bevares. Derfor vil hans Arbejde nu nærmest kun blive et Hjælpe-middel for en anden Oversætter. En Prøve af hans Oversættelse, i en af Kand. Arctander fra Norge bearbejdet Skikkelse, er meddelt i Nordisk Månedsskrift for 1873, første Bind, hvor der tillige findes endel af de samme Bemærkninger om Køsters Forfattervirksomhed, som jeg her har fremført.

XVI

I et Brev af 9de Januar 1868 skrev Kr. Køster til mig, at han havde fået Anmodning om at udarbejde Registeret til Grundtvigs verdenshistoriske Håndbog: »Det kom da så vidt i Efteråret, at jeg fik Besked af Grundtvig, hvordan han tænkte sig et og andet udført, som jeg ikke var på det Rene med, og jeg lagde Hånd på Værket; men stort videre kom jeg heller ikke; thi mine daglige Ture til Tuborg [Grundtvigs Bolig], med hvad jeg ellers har at tage vare, optager min Tid sådan, at jeg har ikke meget Pustorum,-og der kan gå både Uger og Dage, uden at der er et Øjeblik Ro til at gjøre noget ved det . . . Jeg vil hellere tage fat på noget mindre vidtløftigt, som jeg bedre kan overkomme, og skjøndt den Af-sætning, som Hervard Lovriksøn og Havelok finder, ikke er meget opmuntrende til at blive ved i det Spor, har jeg dog fået Mod på at prøve det endnu en Gang og gjøre min liden Gudrun færdig, som jeg jo har et udførligt Udkast til.« Det er her igjen et Æmne, som Grundtvig mere løseligt har rørt ved, der havde tiltrukket sig Køsters Opmærksomhed. Det var i 1850, at Grundtvig i »Danskeren« offentliggjorde »liden Gudruns Vise«, og i det foregående Nummer (28) havde han kortelig fortalt det Sagn, hvoraf Slutningen ligger til Grund for den nævnte Sang. Køster

XVII

kunde forudsætte, at endel danske Læsere vilde være glade ved at få Gudrunssagnet udførligt fortalt. Han nåede dog ikke at få dette Arbejde fuldført; men hans »Udkast« har dog nok givet V. Ullmann Stødet til at fortælle Sagnet i Nordisk Månedsskrift for 1875.

Det er endelig Grundtvigs Mindedigt om Povel Dons, som blev offentliggjort i Richardts Samling »Fra danske Forfattere«, der gav Anledning til, at han udarbejdede Skriftet om denne Grundtvigs og Ingemanns Ungdomsven. Efter at det var færdigt, blev han ved at samle Breve til Oplysning om Povel Dons. Derved skete det, at hans egen Fortælling ikke længer blev, hvad den først var bestemt til at være, en Ramme om de meddelte Digte og Breve. Det kunde da ikke godt gå an at udgive Bogen uforandret, - og da Besørgelsen deraf blev mig overgivet, bestemte jeg mig til at udskille alle de Povel Dons vedrørende litterær-historiske Aktstykker, altså også dem, som Køster havde optaget i sin Fortælling, som en Afdeling for sig, den jeg har forøget noget; denne Del af Bogen kunde ventes at have Interesse for sådanne Læsere, der ønske nøjagtige Oplysninger om, hvad der angår vore store Forfatteres Levned og Skrifter. Køsters Fortælling lod jeg stå som første

XVIII

Afdeling; den er bestemt for en jævnere Læsekreds og vil for en sådan lette Adgangen til anden Afdeling; og da den i Grunden handler mere om Grundtvig og Ingemann end om Povel Dons, vil den også som Udtryk navnlig for Kristian Køsters varme Hengivenhed for Grundtvig kunne tjene til at opfriske Mindet om »en kjærlig og trofast Sjæl, der gav sig helt hen til ham», som Fr. Barfod skriver om Køster i Slutningen af sin Levnedbeskrivelse af Grundtvig*). Det er fordi jeg således tildels betragter det foreliggende lille Skrift som udgivet til Minde om Kristian Køster, at jeg har ment det at være på sin Plads at fortælle hans Levned i Indledningen. Og derfor vil jeg også slutte med det lille Digt af Kr. Køster, hvormed han oversendte sin Fortælling om Hervard Lovriksøn til Grundtvig**):

Du fornyed Hervards Minde,
Så det nu er kjendt og kjært,
Og dit Vink mig hjalp at finde,
Hvad der vel var Søgen værdt.

*) Grundtvigs Jordefærd. S. 198.

***) Lærer P. Nissen i Harthe ved Kolding, som på Auktionen over Grundtvigs Bogsamling købte Køsters Hervard Lovriksøn, har velvillig meddelt mig det lille Digt.

XIX

Skarpt tilvisse er dit Øje,
Mildt som Solen dog dit Blik;
Det var mér end Løn for Møje,
Kunde lidt jeg dig fornøje,
Så jeg blot et Solglimt fik!

Hermed være da Bogen anbefalet som et Minde-
skrift på éngang om en af Grundtvigs første Venner,
og om en af hans mest trofaste unge Venner.

I.

K. Køsters Fortælling om Povel Dons.

(Marts 1869).

Povel Dons hører vel ingenlunde til de Mænd, som man pleier at kalde store, saa deres Navn er sikkert paa at bevares i Ihukommelse, saalænge der endnu spores kjendelige Virkninger af det Ord, de har talt, eller af den Daad, de har øvet, ja ikke blot det, men mindes med Pris fra Slægt til Slægt, jo bedre Mindet om deres Gjerning sammensmelter med hele Folkets Historie, med dets Ihukommelse af sit eget Levnetsløb i det hele; til disse Stormænd kan han vel ingenlunde regnes; men lige saa vigtigt som det er for Folkets Udvikling, at der oprejses saadanne Mænd af dets Midte, hvori Folkets fælles Liv og Aand klart og stærkt bryder frem med lydelig Røst og i lysende Daad, — lige saa vigtigt er det, at disse Stormænd ikke komme til at staa enlige midt i hele Folkets Mængde, men at der i deres Nærhed findes beslægtede Naturer, med Øje for det Store, med Øre for det Høje og Dybe, og med Hjerte til at slaa fuldt i Takt med dem, der gaa i Spidsen og bryde Isen. — Det er det da, der skal bevare Povel Dons' Navn fra Forglemmelse, at i Morgendæmringen til den Dag, ved hvis Lys og Varme vi nu fryde os, mens endnu kun ganske enkelte lyttede med Lyst til de Toner, der brød frem, og endnu færre havde Hjertelag til efter Evne at dele den Kamp og

Gjæring, hvorved Kræfterne ene kunde klares, — da var han en af de faa, hvis Øjne tindrede ved de store Syner, der timedes Skjaldene, og delte deres lyse Morgendrømme ikke mindre end deres Hjerteangst, naar de under deres egen stærke aandelige Gjæring midt i en kold og aandsfattig Slægt trængte haardt til en Ven. Navnlig skal det aldrig glemmes af os, som nu glæde os ved, hvad Grundtvig og Ingemann fik Lykke til at blive for hele Folket, at det var Povel Dons, der sluttede sig til dem med et oprigtigt Venskab, da de havde det mest behov, og stod dem bi som en Ven med en ærlig Haandsrækning, da de trængte haardest dertil. Derfor skal ogsaa hans Navn leve med deres, ligesom han selv trofast levede med dem i de unge Dage. Det er da ogsaa saa godt som udelukkende det ene, at han var Grundtvigs og Ingemanns Ungdomsven, vi har at fortælle om Povel Dons; han var som en Kvist, opskudt af tørt Land, netop til det samme, og som saa, da han havde staaet som en Ven ved deres Side i de brusende Ungdomsaar, selv henvisnede og levede som en Skygge af sig selv, medens Folkets Øre mere og mere oplod sig til at lytte til Aandens Røst og Hjertets Sprog, og Grundtvig og Ingemann hos Folket fandt den Sangbund, som Gjenklangen hos en enkelt dog ikke kunde erstatte, høstede den Kjærlighed og Taksigelse, ja Venskab og Fortrolighed, hvorom Povel Dons som en sparsom Førstegrøde i Misvæxtens Aar havde varslet, at den skulde komme i sin Tid.

For nu med det samme at sige, hvem Povel Dons

var i den tørre prosaiske Virkelighed, da var han baade paa Faders og Moders Side af norsk Byrd, men ellers født i Kjøbenhavn den 19de November 1783, altsaa samme Aar som Grundtvig. Faderen, der baade var theologisk og juridisk Kandidat, blev et Par Aar efter Sønnens Fødsel, 1786, Skifteforvalter paa St. Croix, og opholdt sig der til 1799.¹ Rimeligvis har Povel Dons saaledes lige til Aarhundredets Slutning opholdt sig udenfor Danmark; men under hvilke Vilkaar han har udviklet sig baade før og efter sin Hjemkomst til Kjøbenhavn, derom veed jeg intet med Sikkerhed, og det er som en Gaade selv for dem, der ellers kunde være nærmest til at vide noget derom. Han blev privat indskreven som Student ved Kjøbenhavns Universitet 10de November 1802, og det ligger unægtelig nær at gjætte paa, at det var Henrik Steffens, der i Vinteren 1802 til 3 og atter i næste Vinter 1803—4 holdt Forelæsninger ved Universitetet, som med sin varme Aande og sin brændende Veltalenhed oppustede den ulmende Glød til Flamme hos Povel Dons, ligesom hos Øhlenslæger og Grundtvig. Jeg skal ikke lægge nogen videre Vægt paa, at der synes at være tydelig Spor af Paavirkning fra Henrik Steffens i de Par Smaastykker, som er det eneste, vi har paa Tryk fra Povel Dons' Haand, naar undtages et Mindedigt over Tode (i Fallesens Theologisk Maa-nedsskrift 7de Bind) og det Digt til Grundtvig, hvorom der siden nærmere vil blive Tale. Begge disse Stykker, (det ene om Hakon Jarl, i Kjøbenhavns Skilderi 1808 Nr. 38), skrevet kort efter at Øhlenslægers Nordiske

Digte vare udkomne, og det andet om Skuespil, nærmest i Anledning af Palnatoke, i Skilderiet for 1809 (Nr. 98), minde mig ved den Tankegang, der ligger til Grund for dem, om Tankegangen i Steffens': Indledning til filosofiske Forelæsninger, og søge i Modsætning til al smaalig Kritik og al stykkevis Betragtning at opfatte Øhlenslægers Mesterværker saavel som Skuespillerens Forhold dertil med et aandeligt Blik i sin levende Sammenhæng. Med alt det famlende deri, er det dog noget andet, end hvad man ellers i den Tid fik at læse om slige Sager; men som sagt — jeg skal ikke lægge videre Vægt derpaa. Men naar man seer Povel Dons fra hans femogtyvende Aar, saaledes som han enstemmig skildres os af sine Samtidige, inderlig begejstret for »Poesi og Kristendom», henrevet af de store Syner, som Øhlenslæger delte med Folket, fra Nordens Oldtid og Kristendommens Sejr over Heden-skabet, og med Øre fra første Færd for den ægte dybe nordiske Tone, der lod sig høre gennem de underlig skurpende Lyd i Grundtvigs »Maskeradebal», og under alt det ikke blot begejstret for Kristendommens Højhed og Dybde, men med Tro paa Jesus Kristus, da er det, jeg mener, vi næsten nødes til at tænke paa, om ikke Henrik Steffens med sin vældige Vækker-Røst, med sit Syn paa Poesi og Historie og sin forbavsende Ærbødighed for Kristus og Kristendom, skulde have vakt ham til at lytte med opladt Øre, ligesom baade Øhlenslæger og Grundtvig aabent sige, at det var i Grunden Steffens, der med sin lynslaaende Veltalenhed skar dem for den sorte Stær og med sin levende Røst

skar dem for Tungebaand. Øhlenslæger var allerede dengang — 1802 — saa fuldt udviklet, at Frugten af Steffens' Tale og af Samlivet med ham kjendtes hurtig, ja næsten øjeblikkelig; Grundtvig maatte endnu gjennemgaa en ejendommelig Udvikling og stærk Gjæring, inden det faldt som Skjæl fra hans Øjne og han fulgte det Aandens Kald, som allerede led gennem Steffens' mægtige Røst; men saa blev ogsaa hele hans Færd i endnu langt rigere Maal en levende Forklaring af den dybe, men dunkle Tale, hvormed Steffens indvarslede et nyt Tidsrum i Norden, til med lysende Daad at fuldende og i levende Oplysning at forklare hele Nordens Historie.

Imidlertid, enten nu Steffens ved sine dengang aldeles mageløse Taler paa Universitetet havde en afgjørende Indflydelse paa Povel Dons' Udvikling eller ej, saa er det dog ikke saa ubegribeligt, at et ungt Menneske med Hjertet paa det rette Sted, aaben og varm, der fandt sig hensat i Danmarks Hovedstad ved Aarhundredets Begyndelse, men ellers opvoxet langt herfra, skjøndt han her havde sin Rod og Modersmaal sammen med hele Folket, kunde blive stærkt berørt, henrevet og fortryllet af alt, hvad han her kom til at opleve, fra Slaget paa Kongedybet den anden April 1801 til »Prinds Christians» Kamp under Sjællands Odde, den 22de Marts 1808, fra Steffens' Komme i Sommeren 1802 og til Øhlenslægers Fremtræden navnlig i de Nordiske Digte (Thors Rejse, Hakon Jarl, Balders Død) November 1807 med Favnen fuld af Oldtids Skatte, som en nordisk Aladdin; det kan ikke falde

os ubegribeligt, saa sandt vi ellers selv har kjendt til at henrives og fortrylles blot ved den levende Fortælling og Ihukommelse af hine Tider, snart lige saa stærkt som ved vore egne rigeste og største Ungdoms-Minder.

Saaledes maa vi da tænke os Povel Dons paa den Tid, da han første Gang kom i Berøring med Grundtvig, i Sommeren 1808, som en rank og velvoxen, ung Mand, hans borgerlige Stilling var dengang, hvad der vel maa synes som det tørreste af alt tørt, Kopist ved Enkekassen, men selv var han følelsesfuld, varm og letbevægelig, begejstret for det gamle Norden og fuld af store Forventninger om Nordens Fremtid, og en ivrig Beundrer af Øhlenslæger; og som han var, var ogsaa hans et Par Aar yngre Søster, Anna Elisabeth, der 1807 blev gift med V. L. Blædel, dengang Lærer ved Landkadet-Akademiet, siden Præst i Stubbekjøbing og sidst i Assens; kun var hun en kraftigere og stærkere Natur, medens Povel Dons var forunderlig blid, og saa forskjellig han vel maatte findes fra sine Jævnaldrende ved sin aabne Sands for Poesi og sin kristne Tro, var det ikke hans Kald at gaa i Kreds mod Aandløshed og Vantro, men mild og trofast at række dem en Vennehaand, der hver paa sin Vis skulde gjøre det, og det er da intet Under, at Peder Hjort skriver om ham: »Ogsaa mig søgte han et Par Gange, men jeg var hans store Blidhed for skarp.»*)

*) Peder Hjorts Breve (1867), en Note til et Brev fra Molbech fra Oktober 1815.²

Vende vi os nu til Grundtvig,-da var med hans Barnetro, hans Livslyst og Lærelyst under Skolegangen i Aarhus som kvalt og begravet under Skolestøvet, saa han skriver selv om de Dage, i Digtet om Udby Have i Saga:

Der og Barneskyggen svandt;
Intet Morsomt meer jeg fandt,
Lagde Bogen under Stolen
Og udsov mig gennem Skolen.

Fra hans Barndomsdage kunde han senere neppe mindes nogen mere levende Smerte, end den han følte ved at læse hos Hvitfeld, at »vi Intet vidste om de gamle Guder«, .og det var da ogsaa de eneste Toner, hvorfor Skolestøvet ikke havde tilstoppet hans Øre, Gudesagnene, som han til sin Glæde fandt i Suhms Bog om Odin, og Heltesagn og Folke-Æventyr fra Middelalderen. . Saaledes bestod han da i Aaret 1800 Studenter-Examen i Kjøbenhavn efter et koldt og kort Besøg i Hjemmet, .og han, der som Barn kun havde ønsket sig stor for at kunne stille sig ved Siden ad Balle som hans Vaabendrager og som han svinge Troens Sværd mod alle Spotterne og Fornægterne, brød sig nu knap om at høre den gamle Biskop, .og trods saa kristelig en Opdragelse og Oplysning, som den vel fandtes i Danmark ved Slutningen af det attende Aarhundrede, traadte han dog ind i det nitende som en Hedning, uden at gjøre nogen Hemmelighed deraf for sine Jævnaldrende eller at finde stort Andet end det samme Hedenskab hos dem. Salget

paa Kongedybet, hvis Gang han fulgte fra Toldbodbroen, var ikke i Stand til at rive ham ud af Døsen og Examensdriveriet, - og saa stærkt som Steffens end fængslede ham ved sine Forelæsninger over Naturfilosofien og navnlig ved dem over Gøthe, - saa meget æggede han ham dog tillige til Modsigelse, ja vel til Spot med hans dristige Paastande, der syntes grebne ud af Luften, og hans mange uforstaaelige filosofiske Konstord; saa godt Grundtvig kunde samstemme med Steffens' overlegne Dom over en Poesi, der aldrig var falden i hans Smag, og saa meget han tiltaltes af hvad han hørte af Steffens om Shakespeare og Cervantes, om Gøthe og Schiller, Tieck og Novalis, - saa dreves han dog ikke endnu strax til selv at gjøre Bekjendtskab med dem. Steffens' Indflydelse blev, som allerede sagt, ikke kjendelig paa ham, før længer hen i Tiden.*) Men ogsaa under Examenslæsningen var det den dybe Drift fra Barndoms-Aarene mod Nordens Oldtid, der midt under Døsen slog stærkest igjennem. I Studenterkorpset traf han en Jævnaldrende i Bornholmeren Peter Nikolaj Skovgaard, som dog allerede var Student fra 1798, altsaa da han kun var

*) Se ogsaa Fortalen til Verdenskrøniken fra 1812: Steffens var det, som først gjorde mig opmærksom paa, at Historien havde Noget at betyde. Jeg troede ikke et Ord af, hvad han sagde, ja jeg lo kæk, men Ideen om Tidernes Sammenhæng og Kristus i deres Middelpunkt var dog kommet i min Sjæl, og den blev oplivet, da jeg efter Aars Forløb fandt lignende Tanker hos den mig saa kære Schiller.

femten Aar, og i ham fandt han sin tidligste Ungdoms eneste Ven. Skovgaard var egentlig Matematiker med Liv og Sjæl, og paa ingen Maade en poetisk Natur, men var forunderlig fortrolig med Saxe og Snorre, med Edda og hele den islandske Sagaskat, i en sjelden Grad hjemme i Verdens-Historien, hvori han bevægede sig med Frihed og Sikkerhed, og derhos jernflittig og arbejdsom, og Venskabet med ham blev derfor af afgjørende Betydning for Grundtvig, saa den Verden, hvorom han havde drømt som Barn, syntes nu at aabne sig for ham. Han prøvede strax paa at bearbejde de Rigdomme, som han nys havde faaet Adgang til, i en Række af Nordiske Fortællinger, som dog aldrig udkom; men ikke ret længe efter blev han hensat under ganske andre Livsforhold, da han 1805 blev Huslærer hos Leth til Egelykke paa Lange-land, i en deilig Egn, ved den aabne Strand med Udsigt til Thurø, Taasing og Fyen, omgivet af Skove. saa han nok maatte udbryde: O, her er dejligt at være! Døv var han heller ikke for den smigrende Hylding, han høstede i sin nærmeste Kreds, og ved Hjælp af et Læseselskab, han fik stiftet, fik han Lejlighed til at lære de Digtere og Filosofer at kjende, som Henrik Steffens havde prist i saa høje Toner, Fichte og Schelling, Gøthe, Schiller, Tieck og Novalis, saa vel som Shakespeare og Steffens' egne Værker, og navnlig vandt Schiller hans Yndest. Gik Undervisningstiden end lovlig trangt, levede han dog et højt Liv, naar den var omme. Det manglede ikke paa store Kræfter

og Evner; men Hjertet var bundet og Aanden lammet, og han har selv skildret sit Liv dengang saaledes:*)

Tykt udi Slør var indhyllet
 For mig din hellige Bog,
 Og af Sirener fortryllet
 Drømte jeg Daare mig klog.
 Dumt og forblindet mit Øie
 Saae ikke Glimt fra det Høie
 Lyse i Skjaldenes Kvad. •
 Vittighed, Klogskab og Kulde
 Tykdes mig Venner saa hulde,
 Med dem jeg vandred saa glad.
 Klogskaben kaldte jeg Dyder;
 Kulden jeg nævnede Ro,
 Spotted med Savn som med Lyder;
 Sorg jeg som Svaghed belo.
 Tungen jeg voved at røre
 Kæk i det hellige Hus,
 Kildred det kløende Øre,
 Saaede Avner i Grus.

Da var det i Sommeren 1806, at han fra en Boghandler i Kjøbenhavn, istedenfor Øhlenslægers Nye Digte fra 1803 (Smaa digte og St. Hans-Aftenspil), som han havde forlangt, modtog de Poetiske Skrifter i to Bind, der var udkomne i Juli 1805, med Freyas Alter, med nogle af Øhlenslægers ypperste Romancer og Digte, Langelands-Rejsen, Jesu gjentagne Liv i Naturen, men navnlig med Vaulundur og Aladdin. Han var ganske alene hjemme, og i den mest uforstyrrede Ensomhed og Ro modtog han Indtrykket af denne vidunderlige poetiske Rigdom, og særlig blev Vaulundurs Saga af uberegnelig Indflydelse paa hans poe-

*) Saga (1812), S. 55—56.

tiske Udvikling.*) Nu kom der et Gjennembrud i alle Maader,-og nu greb atter Nordens Myther ham, saa de stod levende for ham som stærke gaadefulde Drømme om den Kamp, det Ædle, det Heltelige hos Mennesket gennem alle Tider maa føre med det Slette, i Egenkærlighed og Selvklogskab Forstenede, — som historisk-poetiske Drømme om den Kamp, han ogsaa af egen Erfaring kjendte, som Spaadoms-Ordet fra Folkets Barndoms-Tid, hvortil hele Folkets Liv maa svare, saa sandt det ikke er vanslægtet aldeles, og skjøndt han ganske vist med det Samme, under sin egen hjertelige Angst og Kvide, fik Syn paa Kristendommens mageløse Herlighed, saa var det dog kun Asa-Livet, betragtet som et Nordlys, der mindede om Tidens Fødsel og spaaede om dens Fylde, kun det, som begejstrede ham.**)

Da var det, at

Aanden oplukked sit Øje,
 Saae sig paa Afgrundens Kant,
 Stirred saa fast og saa nøie
 Rundt om en Frelser, og fandt,
 Fandt, hvor det faldt,
 Gud overalt;
 Fandt ham i Digterens Sang,
 Fandt ham i Vismandens Ord,
 Fandt ham i Myther fra Nord,
 Fandt ham i Tidernes Gang;
 Synligst og vissest den dog
 Fandt ham i Bøgenes Bog.

*) Se Molbechs poetiske Anthologi 4de Bind, med Grundtvigs Levnet.

***) Fortalen til Grundtvigs Nyaarsmorgen (1824) S. V.

Fra den Tid af var det, at han begyndte med »at prøve Penne i en Afkrog for at glemme sig selv» og skrev i Rahbeks Ny Minerva fra September 1806 til December 1807 6 Stykker, ligesom i Fallesens theologiske Maanedsskrift for Februar 1807 Afhandlingen om Religion og Liturgi. De var vel alle skikkede til ved den ejendommelige Opfattelse og det kraftige Sprog, hvori Udtryk, overraskende ved deres slaaende Klarhed, skifte med mørke Taler og dunkle Billeder at vække nogen Opmærksomhed, hvad dog vel egenlig kun blev Stykket om »Religion og Liturgi» til Del. Men i den Rahbekske Kreds, som dengang indsluttede de bedste yngre Kræfter i Hovedstaden, som Brødrene Ørsted, ligesom hos enkelte andre, og derimellem Nyerup, vakte de dog Forventninger om noget Stort og Ualmindeligt fra den unge theologiske Kandidat. Han var nær ved at fortvivle over at maatte drive Studiet af Edda med de kummerlige Hjælpemidler, der paa Langeland stod til hans Raadighed; men Rasmus Nyerup, Bibliothekar ved Universitets-Bibliotheket, kom ham imøde med stor Velvilje og Opmuntring, - og i Maj 1807 søgte han første Gang i et Stykke om »Asalæren» at male et Billede af de store Syner, der var fremstaaet for ham, og »stræbte at vise et Glimt af den herlige Old, hvorhen han stundede, og lære sine Landsmænd, hvorefter han ledte». Og nu følger kort og fyndigt et Omrids af Asalæren, som den havde samlet sig for ham i et stort Syn; det er det samme Grundsyn, som nu har staaet sin Prøve i to Menneskealdere, og ikke er blegnet; - det er den samme Grund-

tone, som kjendes gjennem Nordens Mythologi fra 1832 og paa hans Sang og Tale den Dag i Dag. Dybt grebet af de stærke Syner, som han var, var det ikke saa sært, at naar han fæstede Øjet paa Hverdagslivet og paa den gængse Betragtning og Behandling af Nordens Myther og Oldsagn, - da Harmen lagde ham spydige og spottende Ord paa Tunge, men underligt var det da heller ikke, at navnlig i de Aaringer hans første Pennepøver blev temmelig ubemærkede, - da hele Verden var i Røre, og da Uvejret pludselig trak sammen om det lille fredelige Danmark og slog ned med et Lyn i den Masteskov, der var vor Stolthed. Grundtvig var just kommen tilbage til Langeland fra en Rejse i Sommeren 1807 over Smaa-Øerne, stadig opfyldt af Nordens Myther og Heltelivet i det gamle Norden, - da han paa Tranekjær Slot, hvor han dengang opholdt sig, fik Efterretning om Fredsbruddet, Overfaldet, Belejringen og Ødelæggelsen; men hvad der gennemrystede ham og alle Danske, var Flaadens Udlevering. Den kække Villemoes, som han i den Tid jævnlig saae i Hovedkvarteret paa Slottet, blev ved det Budskab som mærket til Døden, som han søgte og fandt 22de Marts næstefter paa vor sidste Orlogsmand »Prinds Christian» ved Sjællands Odde.

Allerede strax ved Krigens Udbrud 1807 var Grundtvig traadt frem som Prædikant paa aaben Mark for Landeværnet paa Langeland, - og Almuen flokkedes om ham, da han løftede Røsten om gamle Danmarks, Fare og om den gamle Troes guddommelige Kraft.

Og naar det nu stadig sang indeni ham:

Mellem Kæmper som en Kæmpe

Jeg med Gud vil vandre frem,

og han saae, hvor let man i Hovedstaden syntes at tage sig Ulykken, Tabet og Skammen, og det gik ligedan paa Langeland,- da er det ikke saa sært, at det dannede sig for ham til et mørkt Syn, som han nedskrev og udgav i Februar eller Marts 1808; det var hans første Bog, Maskeradeballet i Danmark.*) Det er et alvorligt Syn paa Danmarks dybe Fornedrelse, Tidens Vanart, den visse Undergang, med mindre Fædrenes Tro og Dyder gjenfødtes. Vilde skurrende Lyd bryde igjennem hist og her,- og underligt falder det jo, at de Kristne staae tavse ved »Gamle Danmarks« Heltelig, mens Hedningerne synge hans Drapa, .og at siden Kristne og Hedninger synge i Kor, mens Baalet vies med Korsets og Hammerens Tegn:

Høie Odin, Hvide Christ!

Slettet ud er eders Tvist,

Begge Sønner af Alfader,

Med vort Kors og med vort Sværd

Vies eder Baalet her:

Begge elskde I vor Fader.

Han følte selv, at det var et usømmeligt Udtryk, og af den Grund sendte han aldrig sin Fader den Bog, og det er jo ogsaa klart, at det lader sig ikke forene med hjertelig Tro paa Jesus som Guds Enbaarne; men hele hans aandelige Liv var jo ogsaa dengang, som han selv udtrykker sig i Fortalen til Nyaars-

*) Optrykt i Kvædlinger.

Morgen, et Drømme-Liv. Hvor afgjort han havde vendt sig fra sit tidligere religiøse Standpunkt. og hvor bestemt han bryder Staven over det, sees af hans Afhandling om »Religion og Liturgi»; men saa varmt han end taler Kristendommens Sag og saa noget nær hævder Uforanderligheden af Daaben og Nadveren, som de engang er indstiftede, -saa havde han aabenbar dog mere Syn for Kristendommen end Tro derpaa, ligesom han ogsaa i folkelig Henseende mere havde Syn for Nordens Oldtid i sin straalende Guldalder, da Mytherne fødtes som levende Ord paa Seernes Tunge og satte Ild i alle dem, der lyttede til dem som Kæmpaandens indviede og udvalgte Tolke, end vel egenlig Tro paa og Hjerte for Livskraften i Modersmaalet: han søgte derfor mere sin aandelige Hjemstavn og sine Frænder i det gamle Norge og paa Island, end han fandt dem levende i Danmark.

Det var da i Foraaret 1808, at han forlod Langeland og drog saa i Smug, for de engelske Krydseres Skyld, over Lolland og Smaaøerne til Kjøbenhavn, hvor han kom i Maj Maaned. Staden laa i Grus endnu efter Bombardementet, og overalt var Ødelæggelsens Vederstyggelighed tilskue; men den tog sig dog anderledes dejlig ud i hans Øjne, end da han for en tre Aar siden forlod den. Hele Livet laa nu i et andet Skjær for ham; det havde vundet en Betydning for ham, som før var ham fremmed, -og i Hovedstaden fandt han sig i Brændpunktet og Samlingsstedet for det nyvakte aandelige Liv; her fandt han tillige de nundværlige boglige Hjælpemidler til at naa, hvad der

stod for ham som hans Livs Maal, saaledes som han selv udtrykker det paa den Indbydelse, han udsendte »til Gamle Nordens Venner» til at sætte ham istand til at udgive »en Række af de betydningsfuldeste Optrin af Nordens Helteliv, fra den Time, da Asamanden Odin inddrog i Nord, indtil den Stund, da Palnatoke stræbte forgæves i Jomsborg at fængsle den flygtende Kraft. og rejse et unedbrydeligt Tempel for de styrtende Aser —»

•Jeg offerer mit Liv og min Kraft til at reise
Paa Hedenolds Gravhøi en talende Sten;
Med Runer ombeltet, saa høit den skal knøise
Paa Valhals Ruiner og Kæmpernes Ben,
Om Nornerne unde mig Livet at friste,
Om Odin mig lærer de Stave at riste,
Saa dybt dem at grave med Sands og med Kraft. •*)

Eller som han skildrer den Stemning, hvormed han drog ind i Kjøbenhavn, i et Digt i Saga:

Giv da Kløgt, og giv da Mod
Til at mane op af Jorden
Ygdrasil med store Rod,
Guderne fra gamle Norden!
Rask det gaaer mod Byen hen;
Ak, jeg har mig nu derinde
Ingen kjærlig Ungdomsven,
Endnu mindre en Veninde.
Kun i gamle Pergamenter,

*) Dette Vers er iøvrigt taget af Digtet til Pram foran Nordens Mythologi 1808.

Kun i Grublen og i Sang
 Jeg mig Trøst og Glæde venter;
 Sukke vil jeg mangan Gang,
 Hjertet har saa dybe Længsler!
 Styrk, o Gud, den gamle Skrift,
 Saa at fast den Aanden fængsler!
 Ak, men naar om Nords Bedrift
 Jeg ei mere har at tale,
 Hvad skal da mig vel husvale?
 Ak, naar jeg har sjunget ud,
 Frels mig da, o hjælp mig, Gud!

Venneløs kom han imidlertid ingenlunde til at staa ved sin Ankomst til Kjøbenhavn; hos Balles Svigersøn, Notarius publikus G. H. Olsen, traf han sammen med Chr. Molbech, - og den fælles Beundring for Øhlenslæger, hvori de mødtes, i Modsætning til hvad der var den herskende Mening der i Huset som ellers hos den gamle Stok, knyttede Venskabsbaandet mellem dem. Det lille Digt, hvormed han den 18de Maj 1808 sendte Molbech »Maskeradeballet«, tyder paa, at denne fandt Grundtvigs Syn paa Tiden for mørkt og havde selv lysere Forhaabninger om den nærmeste Fremtid; det er underligt at tænke paa, hvordan det skiftede om, da den stærke Gjæringstid var omme og Afslappelsens og Drengkritikens Dage, som derpaa fulgte, var forbi, og Kræfterne begyndte for Alvor at træde i levende Virksomhed; thi da var Molbechs lyse Forhaabninger forsvundne, men Grundtvigs Haab opstanden fra de Døde. Det lille Digt afbilder saa godt Grundtvigs Stemning, saa vel som hans

Trang til en virkelig Hjertens-Ven, at jeg kan ikke andet end optage det her i denne Sammenhæng:

Med bange Anelse jeg stirred
 Paa Fremtids dunkle Runestav;
 De Dværge Runerne forvirred,
 Og Øjet sank i Danmarks Grav,
 Og Øret hørte sælsomt lyde
 Det høje Sørgekvad i Nord.

Det var det, som jeg vilde tyde,
 Og vække — om jeg kunde — Nord.

For Synet skjælv jeg selv og bad
 Alfader, at det Sørgekvad
 Ej sjunges maa i lange Tider.

Men — Kraften sover, hyppigt gro
 De Edderurter. — Tør jeg tro,
 At ej det hen mod Aften lider?

O, tro'r Du, Kraften vaagne kan
 Og stolt forny de svundne Dage,
 At Solen har for Danmarks Land
 En varig Straale end tilbage, —
 Da del med mig din søde Tro!
 Og Trøst og Haab og salig Ro
 Skal Frygten af min Barm udjæge.

Kort efter, endnu i Maj 1808, var det, at Grundtvig fik en Plads som Alumnus paa Valkendorfs Kollegium og traf her sammen med Sibbern og Hersleb, og Samlivet Side om Side med dem bidrog ikke mindst til at gjøre de næste to Aar til den rigeste og stolteste Tid i hans Ungdomsliv. Sibbern

førte ham derhos ind i Brødrene Ørsteds Kreds, hvorved han ogsaa siden kom i personligt Bekjendtskab med Øhlenslæger ved dennes Hjemkomst til Fædrelandet i November 1809, - og Hersleb førte ham ind i den norske Kreds, der dengang med G. Sverdrup og N. Treschov var Højskolens Pryd. -

Endelig indledtes ogsaa i Maj 1808 Bekjendtskabet med Povel Dons ved et Digt, som denne lod indrykke i »Kjøbenhavns Skilderi» for 28de Maj: Til Hr. N. F. S. Grundtvig i Anledning af hans Digt, Maskeradballet i Danmark 1808. (Se dette Skriffs anden Afdeling: 3.) Grundtvigs første Indtryk herved synes mere at være Følelsen af det, hvori Dons havde Uret, end af, at det var en venlig beslægtet Natur, der her kom ham imøde, hos hvem han kunde vente at finde kristen Tro, inderlig Kjærlighed til alt Godt og til det gamle Danmark, og der nok saa dybt og inderligt som han selv troede paa, at Livet kun slumrede, men var ikke rent forsvundet, og at Slægten dog kunde gjenfødes ved Troen; han havde derimod nærmest Følelsen af, at Dons dog maatte tage det for let med Tidens Elendighed, dybe Fordærvelse og gennemgaaende Aandløshed og Vantro, eller kunde i alt Fald ikke være noksom bekjendt dermed, siden han kunde finde Synet for mørkt, eller tænke, at Krigen alene kunde udrette saa store Ting som at gjenføde baade Heltkraften og Hjertetroen*). Det tydede derfor ikke

*) Se Grundtvigs Tillæg til Maskeradballet i Kvædlinger.

just paa en venlig Tilnærmelse , da Grundtvig en Ugestid efter svarede i Skilderiet. (Se dette Skrifs anden Afd. 4). Men dette lille Sammenstød blev dog Anledningen til det Bekjendtskab, som Grundtvig endnu syv Aar efter under meget forandrede Forhold regner til de glædelige og vigtige Optrin af hans Liv og det i mange Maader;*) thi under disse stærkt bevægede Aar i Grundtvigs Liv, da han selv blev som omsmeltet i Trængslernes Ildovn, og hans gamle Kyndinge og Venner enten fjernedes udvortes fra hans Nærhed, som Hersleb og Sverdrup, eller fjernedes dog indvortes, som Sibbern, om de end ikke stod med Vaaben i Hænde mod ham som hans afgjorte Modstandere, som Molbech og H. C. Ørsted, da stod Povel Dons ved hans Side som hans redelige, frimodige og trofaste Ven.

Hvad Betydning for sit eget Liv Grundtvig tillagde sin Venskabs Forbindelse med Povel Dons, kan bedst skjønnes af et Digt, han skrev til ham til hans Fødselsdag. (Se dette Skrifs anden Afdeling: 5.).

Dette maa vistnok staa som det eneste, men i mine Øjne ogsaa fuldkommen tilstrækkelige Vidnesbyrd fra deres Venskabs første Tid, - og jeg gaaer nu over til at fortælle, hvorledes Povel Dons beviste sit Venskab for Grundtvig, da han trængte endnu haardere dertil; men jeg maa da atter lade ham træde tilbage for saavidt muligt at følge Grundtvigs Udvikling, saa at vi saa meget des bedre kan fatte hans dybe

*) Sammesteds.

Trang til en ærlig, opoffrende kristen Ven, og dele hans Glæde over at have vundet en saadan. Da bliver ogsaa for os Povel Dons et kjært Navn, og vi dvæle saa meget hellere ved det Æreminde, Grundtvig satte ham ved det Digt, hvormed han 1811 tilegnede ham Optrin af Norners og Asers Kamp.

Skjøndt Grundtvig, som allerede sagt, samtidig havde faaet Syn paa den historiske Kristendom som en guddommelig Aabenbaring. og paa Nordens Myther som det nordiske Folkelivs Grundaabenbaring, - følte han dog egenlig ingen Drift til at blive Præst, og det ikke mindst fordi den hele Embeds-Virksomhed med alt det Prosaiske, som dermed var forbundet, vakte en vis Gru hos ham som hos alle poetiske og gjærende Naturer; men dertil kom, at det var Nordens Historie og Oldtidsliv, der var det videnskabelige Fag, hvori han ønskede baaæ at virke og at udmærke sig, saa det var meget langt fra, at han tænkte med nogen Lyst paa at indtræde i Statskirkens Lærestand. Efter at han var kommen fra Langeland til Hovedstaden i Maj 1808, havde han heller ikke prædiket en eneste Gang; saa fjerne var hans Tanker fra præstelig Virksomhed. Imidlertid kom det sig saa, at hans gamle 76aarige Fader trængte haardt til en Medhjælper i Embedsgjæringen og ønskede jo meget sin yngste Søn dertil, saa hvis han ikke fandtes villig, vilde den Gamle nedlægge sit Embede, og det vilde dog være haardt for hans egen Søn omtrent at nøde ham dertil netop i det Aar, da han kunde holde sin Jubelfest som Præst. Det var da ene og alene for at staa sin Fader bi i

hans høje Alderdom, han prækede for Dimis, den 17de Marts 1810, - og det var nærmest, fordi han vidste, han gjorde sin Fader en Glæde dermed, at han udgav sin Prædiken i Trykken den 11te April. Den var bleven kjendt værdig til Udmærkelse af den beskikkede Censor Professor P. E. Müller, og naar man betragter den for sig selv, kan man ikke ret fatte, hvordan den kunde blive Anledningen til Udbruddet af en langvarig Fejde, under hvilken de, der havde Kongeloven og Lære-Forskrifterne paa deres Side, stadig maatte kæmpe for deres borgerlige Ret indenfor Statskirken, mod dem, der stod i et fjendtligt eller saare misligt Forhold til Bibel og Lutherdom; samtidig med at de maatte kæmpe af yderste Evne for aandelig at godtgjøre den historiske Kristendoms Sandhed. I sig selv var nemlig Dimisprædiken intet Opraab til Kamp, var kun nogle Betragtninger og Overvejelser i Prædiken-Form af Aarsagen til den aabenbare Tilbagegang, der var at kjende i kirkelig Henseende; og selv naar han taler om, hvordan der prædikes om "enkelte Dyder og Laster, udtværede i Sprogets Vand," og idel Lærdomme, som kun er Menneske-Bud, saa Ordets Tjenere mene, at de kan lægge en anden og bedre Grundvold end den, at Jesus er Kristus," da lyder det ikke som en myndig Anklage i Aandens Kraft, men som et vemodigt Klagemaal, ved Tanken om hvor dybt Kirken var sunket fra Apostlernes Dage, og navnlig ved Tanken paa de Gamle, der ikke mere kan finde sin Gud og Frelser der, hvor de forhen aldrig søgte freljevnes, saa de istedenfor de hellige Toner, som

deres Sjæle forstod, nu maa høre fremmede Lyde, som de ikke fatter eller som forstyrre og udsukke deres Andagt. Denne Tanke paa de Gamle greb ham selv dybt, skjøndt det hele ellers var som en Drømme-Prædiken, saa Taaren uvilkaarlig kom ham i Øjet og faldt paa Papiret, .og denne Taare, der som han selv skriver, var den første ret fromme, han i mange Aar havde fældet*), blev jo nok Kilden til utallige bittre, men derimod ogsaa til den Taareflod, hvoraf Livets Sol opstod, ligesom det er umuligt for mig at læse Fortalens Slutning uden som et Fremsyn paa hans senere Bane, naar han skriver: »Vor Tidsalder staar paa en Vendepunkt, maaskee en af de største, Historien kjender; det Gamle er forsvundet, det Ny vakler ustadigt, Ingen løser Fremtidens Gaade. Hvor skulle vi da vel finde Hvile for Sjælene, uden i det Ord, som skal bestaa, naar Himmel og Jord blande sig og Verdener sammenrulles som et Klædebon.»**)

Det tegnede da ogsaa en Stund til, at der ved denne Dimisprædiken ingen Forandring skulde ske i hans Livs-Bane; der rejste sig en formel Vanskelighed ved at faa Sagen i Orden med Udnævnelsen til personel Kapellan, og med hans Ulyst til den præstelige,

*) Slutningen af Grundtvigs Aihandling om Religionsfrihed, undertrykt af Censor 1827, løsladt og udgivet 1866.

***) Hermed forbinder jeg en lille Ytring i Skilderiet af 19de Juni 1810: »Om der nu i Sandhed gives et saadant Guds Ord, som det jeg savner i vor Tids protestantiske Kirke, dogom er det Tidsalderen strider med sig selv.»³

Embeds-Stilling i en Vraa brød han sig ikke om at bekæmpe denne Vanskelighed til det Yderste, saa at hans gamle Fader dog bestemte sig til at tage sin Afsked. Men det skulde dog nu ikke være saa. Sex kjøbenhavnske Præster med Kapellanen ved Frue Kirke H. G. Clausen, den senere Stiftsprovst, i Spidsen traadte op som Angivere og Anklagere for Cancelliet i de voldsomste Udtryk (29de Maj) og drev ivrig paa en exemplarisk Afstraffelse af den mageløs forvovne, der havde bagvasket hele den gejstlige Stand, og havde de haft Magt, som de havde Agt, skulde Straffen have bestaaet i ikke mindre end Udslettelse af Kandidaternes Tal, hvad dog Geheimeraad Cold og Christian Colbjørnsen paa det alvorligste fraraadte. Der begyndte nu en Række Forhandlinger mellem de forskellige Myndigheder, og ved Overvejelse af alle de indbyrdes modstridende Erklæringer, der indhentedes, kom Universitets - Direktionen til den Slutning, at Grundtvig skulde som Alumnus paa Valkendorfs Kollegium indstævnes for at modtage en Irettesættelse, vel ikke for Prædikenens Indhold, men for dens Udgivelse, hvorved han havde brudt sit Tilsagn til Censor (P. E. Müller), der kun under den Forudsætning havde fældet saa gunstig en Dom over den. Forgæves indgav Grundtvig Ansøgning til Kongen om at tiltales og dømmes efter Loven (31te Oktober); han blev stævnet til at møde for Konsistorium den 5te November; forgæves vægrede han sig ved at møde og oplyste i Skilderiet af 10de November, at det var en ligesaa latterlig som grov Usandhed, at han skulde have lovet

Professor P. E. Müller, ej at udgive sin Dimisprædiken i Trykken; hans Dom var uigjenkaldelig fældet; Ansøgningen blev lagt til Side, og han blev paany stævnet til at møde. Saa mødte han da 5te Januar 1811 og fik sin Irettesættelse, »fordi han mod sit Løfte havde givet Prædikenen i Trykken og ved nogle Anmeldelser i de offentlige Blade røbet den Hensigt at gjøre Opsigt», og man maa nok samstemme med hans Ven, Chr. Molbech, der aabent vedkjendte sig i Skilderiet af 29de Januar 1811, at han heller vilde være i Grundtvigs Stød, der modtog Irettesættelsen, end i dens eller deres Stød, der foranledigede den.

Det er let at tænke sig, hvilken indre Spænding denne Sags Gang maatte fremkalde hos Grundtvig, alt som Uvejret hen imod Aarets Slutning trak sig mere og mere sammen over hans Hoved; vel syslede han endnu med det gamle Norden, tænkte paa at udgive et Tidsskrift, Odin og Saga, for Historie og Filosofi, sammen med Sibbern, og sværmede for Korstogene, som han ønskede at kunne fremstille i et stort Digt, hvortil smaa Tilløb endnu findes opbevarede i Nytaarsgaven Idunne for 1811; thi Verdenshistorien, som han i nogle Aar havde som tabt af Syne, var han bleven dreven tilbage til igjen, da han for Brødets Skyld var nødt til at undervise deri, og derved var hans Synskreds i mange Maader udvidet og løftet. Men dette alvorlige Sammenstød, hvori den unge Digter og lidt sværmende Mytholog uformodet kom med den prosaiske Virkelighed og de borgerlige Myn-digheder, maatte tjene til at forberede et stærkt Gjen-

nembrud. og gjøre en Ende paa hans Drømmeliv. Nu vendte Bladet sig brat for ham; han vaagnede først af den Drøm, at man i saa antikristelig en Tid kunde troe paa Kristus og dog forholde Kirken sin Tunge, og vaagnede derpaa tillige af den dybere Drøm, at man kan trøste sig ved Kristus, uden i Aand og Sandhed at høre ham og ham alene til. Den første Opvaagnelse drev ham fra Edda og Abildgaarden til Bibelen og Kirken; den anden, som maatte være smertelig, havde nær drevet ham fra Alt til Fortvivlelse.*) Hvilke forunderlig milde Toner, der under dette Gjennembrud vaagnede i hans Bryst, det kan vi skjøne alene ved at fæste Øjet paa Sangen om Villemoes og paa Barnesangen om de hellige tre Konger, som begge er fra denne Tid,**). og som ved deres Hjertelighed og Barnlighed klarlig tyde paa, at hans eget Hjerte var smeltet og blevet barnligt, saa at han kunde lægge en ny Sang paa Folkets og Menighedens Tunge. Underlig gribende er ogsaa hans Sang til Faderen paa hans Jubelfest den 5te December 1810, der slutter saaledes:

*) Se Fortalen til Nyaarsmorgen.

***) Sangen om Villemoes sang sig frem i ham en Sommeraften paa Vejen fra Charlottenlund til Byen og er fra Sommeren 1810, første Gang trykt i Rahbeks Mindesange, hvis Fortale er underskrevet 10de September 1810. . . De hellige tre Konger er skreven ved Nytaarstid, samtidig med •Nytaarsnat• og første Gang trykt i Rahbeks Sandsiger for 12te April 1811.

Gamle Fader! Du har tjent saa tro
 I halvtredsindstyve Aar til Ende,
 Vel Din Sjæl maa længes efter Ro,
 Før mod Himlen ene sig at vende;
 Men før end Du vender Dig fra Jord,
 Medens Du kan tale Herrens Ord,
 Og fra Altret i Hans Navn velsigne.
 Lys Velsignelsen da over mig,
 At min Tro de Helliges maa ligne,
 Løfte mig til Krist i Himmerig!

Himlens Herre det alene veed,
 Hvad sig i min Sjæl saa stærkt bevæger;
 Det dog veed Du, Fader, Herrens Fred
 Er det Eneste paa Jord, som kvæger;
 Lys den over mig i Jesu Navn!
 Rolig da mod Himlens sikke Havn
 Skal jeg støvne over Livets Bølger,
 Lad dem løfte sig med Skum og Brag!
 Tryk jeg er, naar mig min Jesus følger,
 Lys og Kraft Han er endnu i Dag.

Laurbærkrandsen har jeg beilet til;
 Men ei meer jeg tragter den at vinde,
 Hvad er vel et borget Farvespil,
 Hvad en Krands, som Mennesker kan binde.
 Hvad er Kløgt og hvad er Alt paa Jord
 Mod det rene, klare Guddomsord!
 Derfor skal min Sang nu ene tone
 Til hans Pris, som steg fra Himlen ned,
 Som os vilde med vor Gud forsonne
 Skjænke os en salig Evighed.

Dette Digt til sin Fader satte han foran sin lille
 Bog »Nytaarsnat 1811 eller Blik paa Kristendom og
 Historie«, - mærkelig ikke saa meget ved Digtene, den

indeholder, som ved Fortalen, skreven Nytaarsaften 1810; thi »den er ej saameget Fortale til de efterfølgende Rim, som tillige med dem Fortalen til hans følgende Liv.» Bogen er skrevet og udgivet paa Grændsen af hans Levnets tvende Aar, - og alt efter den gamle Tro om Nytaarsnat, at alle det tilkommende Aars Hændelser lader sig i den forbillødig tilsyne, men i saa forblømt Skikkelse, at der skal egne Øjne til at se de fleste og en egen Konst til at samle og udlægge dem, - saaledes findes i den lille Bog et underlig samlet Billede af, hvad han var før og hvad han var nu, af hvad han havde udrettet og hvad han end havde tilbage. Kristendommen stod endnu mest for ham som en Heltekamp, en Ridderfærd til Troens Ære under Korsets Mærke, - og det var som han med Palnatøke til Forbilløede ønskede sig et kristent Jomsborg, fuldt af vældige Kæmper, som om der krævedes kun stolte Kæmpeskridt og ikke ydmygt Knæfald for at komme Herren nær. Han mindedes selv siden, hvilken Kamp det havde kostet ham at ende Digtet om Sorø Kirke med disse Linier:

Ved Midnatstid, da blev vor Frelser født,
 Til Verdens Trøst, som ellers var forødt;
 O, gid I dette Ord i Hjertet vilde gjemme,
 Da maatte frit hvert andet I forglemme,
 Thi kun i Ham der gives Salighed
 For alle dem der af Hans Fødsel veed; —

thi han følte det var noget andet, i Enfoldighed at
 bekjende, at der er ikke Salighed i nogen Anden, end

at synge højt i Billedtoner om Herrens Majestæt og om de glimrende Bedrifter, som virkedes i Jesu Navn paa Jorderig. *) Men klart var det dog af Fortalen, at nu vidste han, hvad han skulde tro og gjøre, hvor Kraften var at finde, og hvis Æren skulde være; han bekjendte det rent ud, at han i flere Aar vel havde agtet Kristendommen for Guds umiddelbare Aabenbaring ved sin Enbaarne, men dog selv villet udgrunde, hvorfor Kristendommen var sand, og selv da han erkjendte Umuligheden heraf, kostede det ham dog Overvindelse, offentlig at bekjende, han ej om det Usynlige havde nogen Vished, som var hans egen. Men nu var ved Guds Naade hans Forstands Hovmod bøjet, saa det forekom ham ubegribeligt, hvorledes man kunde tro, at Kristus var mere end et Menneske, og dog ikke tro hans Lære, blot fordi det er hans, da vi ved at kræve andet Bevis af os selv som Troens Betingelse, forudsatte, at vi ansee os i det ringeste for lige saa kloge som han. Nu kunde han umulig, efter at have vundet denne Vished i Troen, i en saadan Tid færdes rolig mellem gamle Nordens Kæmpeskygger; nej, nu maatte han gjøre det yderste, hvad gjøres kunde, offre alt, hvad et Menneske med Guds Hjælp kunde offre, for at afvæbne Kirkens Fjender og vække Nordens Folk af den dybe Sjaelesøvn paa Afgrundens Bred, kalde og varsle i Herrens Navn med Hans Ord og de forbigangne Tiders Vidnesbyrd. Nu følte han, at han maatte bryde op fra det gamle

*) Se Efterskriften til Optrykket i Kvædinger.

Norden, hvor han dog havde gjort Anstalter til et varigt Ophold, ikke fordi Billeder fra Hedenold var ham ulystelige, eller fordi han under andre Omstændigheder erkjendte sig udygtig til at give saadanne, men »fordi en Kristen i nærværende Tid maa have vigtigere Sysler end at tolke Syner, som i en saa upoetisk Tid de Fleste maa gabe over, og som ei kan bidrage synderlig til Sjælens Frelse, der trods al Latter af den nedsjunkne og forvildede Flok dog stedse maa være det, en kristelig Skribent nærmest har for Øje». (Fortalen til Idunna 5te December 1810). Ja nu vaagnede han; men hvad Under at han vaagnede i Gru, i Forfærdelse, i glødende Harme! thi nu, da det skulde stemples til en borgerlig Brøde, blot skriftlig at beklage den gamle Kristendoms Forfald, nu maatte Blodet dog vel engang koge, selv i de koldeste Kar, hos en fribaaren poetisk Natur, hos Sønnen af en Jubellærer i Statskirken, Sønnen af Balles Svoger, med Frænder i den danske Kirke, selv paa Bispestole og theologiske Kathedre, lige op til Morten Luthers Dage, hvis Ætnavn i saamange Kirkesogne vakte Ihu-kommelsen af ærværdige, nidkjære, fitalende, velbevandede Præster, og hvis Møderneslægt tabte sig først i Middelalderens Dunkelhed, hvor Absalon straaled! Hvad Under, at de gamle Præsters Ætmand, der vel en liden Stund var drevet med Strømmen fra Fædrene, fra hans Barndoms Tro og Kæmpedrømme, fra Balles Fodspor, fra sin Moders Hjerte og sin Faders Velsignelse, men var, da Alvorstimen slog i Livets Skole, vendt tilbage, havde i Historien skuet den gamle

Kristendoms Triumf gjennem Tiderne, havde i hine Danmarks Dødskamps tunge Dage dybt følt, hvad han fattedes, men nu hartad glemt det over nordiske Kæmpedrømme — hvad Under, at han nu pludselig vaagnede, da det end ikke maatte være ham tilladt, naar han i Drømme besøgte den faldefærdige Kirke, at ofre den og Fædrenes Ihukommelse og de Graahærdede, som forgæves søgte deres Tro og deres Trøst hos de unge Præster, at ofre det alt en Taare.*) Under denne opbrusende Harme og den Bekymring for hans egen Sjæl, der greb ham, var det nærved, som paa et hængende Haar, for Støvets Øjne, at man havde gjort en unaturlig Sværmer af ham, unaturlig i alle Maader, da det var Fædrenes Tro og Statens Religion, han vilde sværmet for, og efter Lovgivningen kunde det let endt i Tugthuset; men det skulde dog ikke ske. Hans Sjæl var som sønderrevet, og han faldt i en svar Sindssygdом; men derved blev han ydmyget, og han kom atter til en Fred og Hvile i Troen, han ej før havde kjendt; Balles Anbefaling hos Frederik den Sjette skaffede hans gamle Fader sit Embede igjen og ham selv Ordinationen den 29de Maj, i Pindse-Ugen 1811.

Næppe vil dog Nogen herved sige: men hvad vedkommer alt dette Povel Dons; thi det maa vi vel føle, at var han saa sandt Grundtvigs Ven, da gik alt dette, mens det stod paa, ham dybt til Hjerte og vedkom ham ret egentlig, og i denne haarde Tid havde hans

*) Se «Om Religions-Frihed», tredie og sidste Stykke, Side 210.

Venskab for Grundtvig ogsaa virkelig staaet sin Prøve; det skal aldrig glemmes ham af. Som Grundtvig da ikke kunde lade Sibbern rejse udenlands i August 1811, uden nu da han var kommen til Ro, baade mundlig og skriftlig at takke ham af Hjertens Grund, for hvad han havde været for ham i hans Trængsels Tid, - saaledes takkede han Povel Dons aabenlyst for hele den danske Læseverden, da han fra Udby tilegnede ham Optrin af Norners og Asers Kamp paa sin Aarsdag den 8de September 1811. Dons havde vel ogsaa sin Part i den Tak, Grundtvig sendte Sibbern,*) idet han skriver:

Da lærde Hjertet under Tvivl og Strid
 At føle Sorrow og at føle Glæde,
 At føle sukkende i lange Tid
 Hvor tungt det er at ikke kunne græde.
 Jeg takker Gud, og takker ham i dig
 For alt dit Venskab i de tunge Dage;
 Du færdedes, du leed, du bad med mig;
 Du kedtes ikke ved min Jammerklage.
 O store Gud! hvor var jeg døv og blind!
 Hvor kunde dog mit skrøbelige Sind
 Sig tro af dig forladt, forskudt og glemt,
 Da med en saadan Ven, ja Venner, der ham ligned,
 Du naadefuld i Nøden mig velsigned!

Men, som sagt, sin særlige Tak fik Dons med Grundtvigs Optrin. (Se dette Skrifs anden Afdeling: 9.)

*) Se Digtet til Sibbern i Saga, jævnført med hvad Sibbern skriver derom til sin Søster, den 11te August 1811 (trykt i Sibberns Breve).

Som Kapellan hos sin Fader i Udby blev Grundtvig atter frisk, rask og munter: det var som Livet fornyedes hos ham i alle Maader i Barndomshjemmet, og i Ulse-Olstrup Præstegaard hos Præsten Povel Glahn og hans Hustru, Marie Blicher, mellem Bregentved og det gjæstmilde Gisselfeld, levede han sig med sin Ungdomsbrud ind i den danske Idyl i dens yndigste Skikkelse; ellers delte han sig mellem sin Præstegjerning og boglige Sysler, men underholdt sig dog ogsaa jævnlig med Vennerne i Kjøbenhavn, som jo derhos maatte give ham en Haandsrækning ved Trykningen af hans Bøger med Korrekturlæsning. Saaledes omtaler han i Tillæget til »Kort Begreb af Verdenskrøniken i Sammenhæng«, udkommen i Sommeren 1812, »den ufortrødne Flid, hans Venner, Dons og Hersleb, har anvendt paa at randsage hans Kragetæer, hvad dog ikke havde forhindret, at der havde indsneget sig endel Trykfeil«. Af hans Breve til Dons er endnu et Par bevarede. (Se dette Skrifts anden Afdeling.

Den femte Januar 1813 døde Grundtvigs Fader, og da Embedet var bleven besat paany, vendte han i Eftersommeren tilbage til Kjøbenhavn, men fandt sig nu i mange Maader værre stillet end før. Hans Verdenskrønike fra 1812 havde nemlig bragt hele den lærde Verden i Harnisk imod ham, og Præsteskabet med Stiftsprovst Clausen i Spidsen var ingenlunde blevet mildere stemt imod ham, saa man var færdig ved, alle som en, at sky ham som bandsat af den offentlige Mening, og at stemple ham som en forrykt

Sværmer og farlig Folkeforfører. Under saa fortvivlede Omstændigheder, med en Injurie-Proces hængende i et Haar over sit Hoved, var det rimeligt, at han følte sig stærkt draget til Norge, hvor H. N. Hauges Venner var blevne opmærksomme paa ham, og hvor hans egne Venner, og navnlig Stenersen, gjorde hvad de kunde for at faa ham ansat ved den nye Højskole i Christiania; men Norges Skilsmisse fra Danmark og endnu mere den Gang, Sagerne fik, og den bittere Stemning mod Danmark, der gjorde sig gjældende, maatte dog meget bidrage til at han opgav Tanken derom, og ikke blot blev herhjemme, men slog med alle sine Tanker faste Rødder her, skjøndt det i de næste Aar blev et underligt Eneboer-Liv, han førte, mest mellem Bøgerne, og med nogle faa Venner, og iblandt dem navnlig med F. C. Treschov og Ingemann. Povel Dons, der imidlertid var bleven gift med Henriette Schmidt, ligeledes norsk af Byrd, havde dog ikke ladt sig rive med af Strømmen, men var for Grundtvig den samme trofaste Ven som før; dog finde vil nu ikke længer saa kjendelige Spor deraf som tidligere, -og det er vel ogsaa troligt, at skjøndt det gamle Venskabsbaand aldrig brast end sige brødes, saa maatte dog den uhyre skarpe og haarde Modsætning, hvori Grundtvig i disse Aar kom til at staa til hele sin Samtid, sagtens være næsten for meget for den blide Povel Dons, der naturlig maatte føle sig mere tiltrukket til den milde, noget sværmerisk overspændte, men dybe og hjertelige Ingemann, som sidst paa Aaret 1811 var fremtraadt med sin første Digtsam-

ling, hurtigt efterfulgt af et andet Bind og af Procne, og som ved et Trylleslag havde vundet Hjerterne for sig. Det var i Povel Dons' Hus, at Grundtvig først lærte Ingemann personlig at kjende, - og det varede kun kort, inden Grundtvig følte sig stærkt hendraget til ham, - og med al den iøjnefaldende Forskjel i deres Natur som i deres Sang og hele deres Færd, underlig nær beslægtet og hjertelig forbundet med ham. Dette finder allerede sit Udtryk i det lille Digt, hvormed han sendte Ingemann Roeskilde-Rim ved Nytaarstid 1814:

Dig dūfte mere nær
 Til hjertelig Behag,
 Dig vorde Dag fra Dag
 Den Røse mere kjær,
 Hvis Pris jeg her mon kvæde.
 Og naar da luer mere from og sød,
 O Skiald! Din Sang om Rosen purpurrød,
 Da lyttende jeg viger Dig med Glæde.
 I Sang jeg viger; men i Verden her
 Jeg favner Dig alt som en Broder kjær,
 Og hist, hvor Stjernen udi Rosenhjem
 Staaer evig stille over Bethlehem,
 Der favner os den rette Rosenkilde
 Med favre Krands og med Bølger milde;
 Ja, Han, i Hvem Guds Rosenvæld udsprang
 Før Morgenstjernernes den første Sang,
 Den Rosenj^{ord} til hvert et Rosenshud,
 Som knoppes her og springer hisset ud.

Og det opfyldtes fuldelig paa dem, hvad Grundtvig skrev til Ingemann med Heimdall, ved Nytaarstid 1816, saa de virkelig blev sammensungne af den danske Tunge:

Af saamangt et Vennemøde
 Lærde jeg med Fryd og Lyst,
 At naar vore Kinder gløde,
 Blandes vore Aanders Røst,
 Og som danske Hjerte-Frænder
 Samme Lue os antænder,
 Og alt meer den danske Tunge
 Stræber os at sammensjunge.

Om da end en Stund henrinder,
 Før sit favre Rosenbaand
 Kjærlighed i Sløjfe binder
 Trofast mellem Sjæl og Aand,
 Det engang os dog skal binde,
 Glæde med sin Løndomsglands
 Meer, end om vi kunde vinde
 Verdens største Digterkrands.
 Ja engang, om ei før hist
 I den store Morgenrøde,
 Samles vore Sjæle vist,
 Som naar Straaler sammengløde.

Men jeg veed, det Ønske flammer,
 Ja, jeg veed, det Ønske boer
 I mit varme Hjerte-Kammer:
 Gid vi enes alt paa Jord,
 Ja, gid vore Hjerter gløde
 Ømt i Venne-Kjærlighed,
 Før end Nytaars-Morgenrøde
 Overskinner vore Fjed!

Og naar vi betænke, hvad dette Venskab fik at sige ikke blot for Grundtvig og Ingemann personlig i saa godt som et halvt Aarhundrede (1813—62), men

hvad for en Lykke det var for hele vor folkelige Udvikling, at der mellem de to Skjalde, hvis Virksomhed slog stærkest igjennem, og hvis Sang trængte dybest ned, var en saa hjertelig Overensstemmelse og en saa venlig Samvirken, som en levende Gjentagelse af Forholdet mellem Aser og Vaner i Nordens Myther, og som et godt Forvarsel for hele Folket, om hvorledes Nordens Kæmpe-Aand og Danmarks Hjerte atter skulde gjøre eet, Aandens Syner og Hjertets Drømme enes om at føde en levende og hjertevarm Oplysning, — naar vi betænke det, da synes mig, at der falder et venligt Skjær paa Povel Dons' Hus, hvor de først mødtes, saa at ogsaa det hører med til hans Minde, at som han var Ven ad dem hver for sig, saaledes var det ham, der som deres fælles Ven oprindelig førte dem sammen.

Hvad nu for øvrigt Povel Dons' Venskabs-Forhold til Ingemann angaaer, — da er jeg nødt til at fatte mig temmelig kort derom, og det navnlig af to Grunde. Dels kom Ingemann i sin udførlige Levnetsbog ikke videre end til Slutningen af sine Skoleaar, og i den kortfattede Udsigt over sit Liv og sin Forfattervirksomhed til 1837 nævner han slet ikke Dons, ligesom der ellers er kun lidet levnet enten i Ingemanns Skrifter eller andetsteds til at skildre hans Forhold til Dons, og dels afpræger Ingemanns egen indre Udvikling sig ikke med saa sikre, tydelige Træk i hans Levnet og i hans Skrifter, som Tilfældet er med Grundtvig, der ensteds skriver, skjøndt jeg ikke mindes hvor, dog vel omtrent saa, at hele hans Skrift er

et tro, om end maadelig korrigeret Aftryk af hans Liv.⁴

Som den yngste Søn i en talrig Børneflokk førte Ingemann et sjelden lykkeligt Barndoms-Liv i Tor-kildstrup Præstegaard, saalænge hans Fader levede, (1789—99),- fra Barnsbeen af fortryllet af al Naturens Dejlighed i Smaat som i Stort, stærkt fængslet af den vidunderlige Verden, som Eventyr og Folketro oplod for ham som paa Klem, gennemtrængt af Ærbødighed for sin gudfrygtige Fader, hvis alvorlige Ord til den ældste Broder han aldrig kunde glemme: »Den som fornægter Kristi Guddom, fornægter Kristendommen», -og opfyldt af Kjærlighed til sin yndige, fromme, hjertelige Moder, som levede længe nok (til 1809), til at hendes Minde kunde ret dybt rodfæste sig hos ham. Og med alt det følte han sig nær forbundet med den usynlige Fader og Skaber i det Høje, hvem alt det skyldtes, som daglig fornøjede ham, og hvem han troskyldig betroede alle sine smaa Ønsker. Men da Faderen var død, Nyaars Aften 1799, flyttede Moderen med de yngre Børn til Slagelse, hvis Skole var bleven hende anbefalet af Præsten Glahn i Rise-rup som god,-og det kan den vel ogsaa have været i hans Tid for 50 Aar tilbage; men nu var den, som Ingemann siden, halv i Skjemt og halv i Alvor, udtrykte sig »Gud ske Lov! en daarlig Skole; thi ellers havde man opgivet mig paa Halvvejen.»*) Det var

*) Se Ingemanns Levnet af Fr. Barfod i Illustreret Tidende 1860.

en ren Naturskole, hvor Drengene under C. N. Rosenkildes Anførsel drev deres Frispas med Lærerne og mellem sig selv; men hvordan det gik eller ikke, under denne Naturkræfternes frie Leg med Kundskaberne, saa gik det dog tilbage med Barnligheden; den levende Tro paa Gud Fader blegnede, da han kom ind i det 13de eller 14de Aar, - og den Undervisning, han fik før sin Konfirmation, stemmede meget bedre med den Dydslære og ophøjede Ligegyldighed, hans Klassikere lærte ham, end med Kristendommen, som indsnerpedes til en kold Forsynslære og til moralske Forskrifter.*) Imidlertid, da Drengesaarene lykkelig var tilende, og Ungdomstiden ret for Alvor brød igjennem, efter at han var blevet Student 1806, blev den lidenskabelig urolig nok; fra hans attende Aar nedlagde han sit indre Livs Historie i Poesi, og afviste snart bestemt enhver Tanke om at vælge Retsvidenskaben som Brødstudium; han vilde leve som Digter. Det varede heller ikke længe, inden han fremtraadte med en Digtsamling (1811), - og strax denne første Samling, der Aaret efter fulgtes af et andet Bind, vandt Hjerterne for ham, og derimellem ogsaa hendes, der siden i halvtredsindstyve Aar (1812—62) trofast delte Livet med ham. Og det var intet Under, at hans Sang mødtes med en saadan Kjærlighed, skjøndt den endnu langt fra havde udviklet sig af Svøbet, af Tankespindet og af Taagesløret, hvori den var hildet, saa det lød mere som Aften-Vindens Leg i Æolsharpen, af og til af-

*) Se Ingemanns Levnetsbog.

brudt af en skjærende Mislyd, naar den rørtes af en Kastevind, end som naar Skjalden med sikker Haand griber i Strengene for at synge til hele Folkets Glæde. Det var intet Under, thi Øhlenslægers Digtning havde vel stærkt tiltalt alle dem, der havde Sands for Aand; men i Ingemann var det, som Hjertets kom til sin Ret, med en lydelig Klage over den vinterkolde Forstand, der er bleven Tidens Konning,

Saa Hjertets Herredømme er forbi,
Og klager det end hist og her paa Jorden,
Da er det Daarskab, Tant og Sværmeri.

Derfor var det, at han selv tyede til Digterlunden,

Thi der kun Tidens Vintersne ej kommer;
Der blomstrer endnu Følelsernes Vaar;
Der gløder endnu Fantasiens Sommer;
Der Kjærlighedens Nattergal end slaaer;

og hvad han søgte der, var intet Gøglespil, ikke blot en eller anden venlig Blomst, til at pynte op med i Hverdagslivet;

Nej, vil du dybt i Helligdommen trænge,
Den store Harpe selv du øjne skal,
Som spiler ud de stærke, gyldne Strænge
Imellem Jordens Bund og Himlens Hal.')

Det er Hjertets Trang til Varme og Gru for Kulde, dets Drift til at elske som til at leve, saa det ene kan ikke være det andet foruden, dets Mod paa at udtale sin Kjærlighed og udelukkende deri søge Livets Lykke, — det er dog det, der bruser og bølger gennem Ingemanns første Digtsamlinger, saavel som

*) Digtet •Vinterens Alder• fra Digte, andet Bind, 1812. (i første Bind af Romancer, Sange og Eventyrdigte).

gjennem hans Procne med dens Svalekvidder, og var det end, som han selv siger, en Kjærlighedslængsel uden Maal og Grændse, saa blev der dog raadet Bod herpaa, og vi kan godt forstaa, hvordan det ved Ingemanns Digte maatte falde som Regn paa tørstigt Land for mangfoldige Hjerter, hvori det snart bankede uroligt, som om den skrøbelige Skodde skulde sprænges, snart legede muntert, saa Øjnene lyste, men hvor Længselen aldrig blev stillet, saalænge det end kjendte til Sorg eller Savn,*) og en Lyst maatte det være at lukke op for en Digtning, hvorigjennem der klang en saadan Grundtone:

Der ligger en Gaade for hver Mands Blik,
 Kun Faa den at tyde blev givet.
 De Fleste fra Vuggen til Graven gik,
 Men stedse en Gaade blev Livet.
 Hvorfra? og hvorhen? det vidste de ej,
 Hvorfor? de ej mægted udgrunde,
 Og Den gik aldrig paa alfare Vej,
 Som grant det udtolke kunde.

Der gives et helligt, et underfuldt Ord,
 Som ene den Gaade kan tyde;
 Det toner saa vidt over mørken Jord.
 Og mægtig det Sjælen kan fryde;
 Men Tusind det høre og fatte det ej;
 Det nævnes af tusinde Munde,
 - Og Den gaaer ikke paa alfare Vej,
 Som Kjærligheds Dyb kan udgrunde.**)

*) Se Ingemanns Digt: De trende Børn, fra hans første Digtsamling, 1811, (i første Bind af Romancer, Sange og Eventyrdigte.)

***) Af Varners Sommervandring fra Procne 1813 (i andet Bind af Romancer, Sange og Eventyrdigte, S. 75).

Saaledes kan vi vel tænke os ham i hans første Digteraar som Theobald i »de sorte Riddere«, der henrykt lyttede til Trylleharpen, mens der dog var en Guldstræng, der ikke klang med mellem alle de andre, den, som er den største af dem alle,

Saa alle Verdenser vilde sammenfalde,

Var den ej mellem Jord og Himmel spændt;

hvis Tone først skulde gaa igjennem hans Hjerte i det lønlige Dyb, førend den kunde komme til at lyde paa Jorden til at stifte evig Fred og binde alle Mørkets Magter.***) Det var sikkert paa denne Tid, mens han levede sig ind i Digtningen om »de sorte Riddere«, at han først kom ret i Bekjendtskab med Povel Dons,-og kjende vi til noget lignende af vor egen Erfaring, saa ved vi nok, hvad det kan med Guds Hjælp faa at sige for et Menneske, naar han i en saadan Tid, da alle Hjertets dybeste Længsler er vakte og det bøjer sig barnlig for sit Livs Gud, møder en Ven, der kan vidne ærlig, om hvad han selv har fundet, vidne om, at der er ikke Frelse uden i Jesu Navn, men tillige om den vidunderlige Gaade, at

Kjærlighed paa alle Savn

Raader Bod i Jesu Navn.

Medens »de sorte Riddere« gjærede i Ingemann, blev hans Lucie i Foraaret 1813 angreben af Mæslinger,- og for at komme til Kræfter igjen, tog hun med Ingemann ud til Hyllested Præstegaard, hvor Præsten Galskjøt var gift med en Moster til hende. Efter et Besøg i Slagelse fik hun imidlertid et farligt

*) Se »de sorte Riddere« S. 95, 150, 250.

Tilbagefald, hvorunder Ingemann, der forud var svag, led meget af Ængstelse; og da endelig Lucie Mandix var kommen sig, blev han paa Tilbagereisen til Kjøbenhavn paa aaben Vogn gjenneblødt i et forfærdeligt Uvejr, saa at den Sygdom, der længe havde staaet ham i Kroppen, brød ud med stor Voldsomhed i Vollerslev Præstegaard, hos Lucies Morbroder, Præsten Hvistendahl. Længe svævede han mellem Liv og Død, mens Følelsen af hans Kjærlighedslykke og Arbejdet med hans Digtning end ikke under Feberdrømmene slap hans Sjæl. Det var efter denne lykkelige overstandne Sygdom, at han rejste sig til et nyt og kraftigt Liv og vandt en stadig voxende, baade legemlig og aandelig Sundhed; og det er uden Tvivl, mens han endnu opholdt sig i Vollerslev Præstegaard for at komme til Kræfter efter Sygdommen, at han sendte sin Ven, Povel Dons, den Hilsen, som, med Udeladelse af det første Vers, 1816 blev trykt i hans »Julegave«. (Se dette Skrifs anden Afdeling: 32).

Det er, saavidt jeg veed, den eneste Gang, Ingemann selv, i hvad der hidtil er trykt af ham, udtrykkelig henvender sig til Dons eller omtaler ham; men det er ogsaa tilstrækkeligt til at sikre ham en venlig Ihukommelse hos dem, der glæde sig over den dybe Hjertetone, som fra den Tid af mere og mere kjendelig klang med i Ingemanns Digtning, både i de sorte Riddere og i Rejnald Underbarnet og andensteds og brød frem i hans Psalmer og navnlig i sin yndigste Barneskikkelse i hans Morgen- og Aftensange (fra 1837). Af et Brev fra Poul Møller til Ingemann fra

Vinteren 1816—17, meddelt i F. C. Olsens Skildring af hans Levnet, kan vi ogsaa slutte os til, hvor stadig Povel Dons plejede Omgang med Ingemann; Poul Møller var nemlig rejst fra Byen hjem til sin Fader i Kjøbeløv. og mod Formodning bleven derhjemme og begynder Brevet saaledes: »Kjære Ingemann! Du forundrer dig vist over, at jeg ikke i saa mange Dage har været at drikke Thevand hos dig og ryge Tobak af Povel Donses Pibe» — og ligeledes ender han med en Hilsen til »den gode Mand Dons.»

Men hermed er da ogsaa sluttet, hvad jeg veed at fortælle om Povel Dons' Samliv med Grundtvig og Ingemann; thi omtrent paa samme Tid som Grundtvig blev kaldet til Præst i Præstø (Februar 1821), hvormed et nyt Afsnit af hans Levnetsløb, ja et nyt Afsnit i vor hele aandelige Udvikling indledtes, og som Ingemann blev udnævnt til Lektor ved Akademiet i Sorø (Sommeren 1822), hvormed ligeledes et nyt Afsnit af hans Digterbane begyndte, til glædeligt Varsel om, hvorledes Folke-Hjertet i det Hele nu vendte sig med Varme til sine historiske Helte. og gjenkjendte sig selv under hele Levnetsløbet i alle sine Skikkelser, fra den yndigste og mest majestætiske til den ringeste og dybest fornærede, — omtrent paa samme Tid faaer Povel Dons sin Afsked fra Enkekassen, og fører fra den Tid som et Skyggeliv indtil sin Død i Skamstrup, den 8de April 1843.

II.

Digte, Breve og Afhandlinger,

skrevne af Povel Dons,

eller stilede til Povel Dons,

samlede af K. Køster og L. Schrøder.

1.

Sørgedyd over Johan Clemens Tode
(† 16de Marts 1806).⁵

Ak! Danmark græder! — Norges Sukke stiger
Mod Himlen op, i Stormens Vinternat,
Og Guders Vrimmel fierut fra Nordens Riger
Bortiler flygtende; — de er forladt!

Han er ei meer! — o græder alle Muser!
Ak Han er død! — Han eders Fryd og Lyst! —
O, lig den Strøm, som over Bierge bruser,
Sig Skiæbnen reiste mod Hans kiække Bryst.

For Ham var Livets Middag Morgenrøde:
Ham Rosen blomstred huldt i Liliens Skiær.
Men hastig, ak! — den friske Rose døde,
Thi Stormen hyled om den fiern og nær.

Og dog saa blidt Han hævede sit Øie
Og stirred fromt mod Østens Himmelglands,
Og atter svandt for Ham hver jordisk Møie
Thi paa hans Isse straalte Dydens Krands.

Ja Danmark, græd! o føl: i Ham du tabte
En Vids og Kundskabs sieldne, store Søn!
I Favn af dig, trindtom Han Glæder skabte,
At tækkes dig, det var hans Lyst, hans Bøn. —

O hvil nu sødt i Gravens stille Bolig,
 Du trætte Olding med det sølvgraa Haar!
 Smaablomster om Dig, kierlig og fortrolig
 Skal hegne duftende, hver Høst som Vaar!

Og stedse helligt skal dit store Minde
 Antegnes her til Evighedens Glands.
 Mens Danmarks Taarer ved din Urne rinde,
 Skal Dana flette Dig en evig Krands!

Poul Dons.

2.

Om Hakon Jarl, hin Rige, af Adam Oehlenschläger.⁶

Æmnet til dette Arbeide indeslutter maaskee den største og rigeste tragiske Ide, som findes i den nordiske Historie. Det Vendepunct i Historien tilbyder sig for Digteren, paa hvilket den christelige Religion fortrænger den odinske, da en levende og hellig Kamp fremstilles. Den staaer her, denne graae, stive Oldtid, kraftfuld og stærk, og maa vige for en anden Kraft, som er den ganske modsat. Hvilke Karacterskildringer hos de Individuer, som Digteren her lader fremtræde, hvilken Storhed i disse indeholder ikke Æmnet. Digteren er her istand til at kunne anvende sin hele Kraft.

Den Aand, som skulde gaae igiennem dette Arbeide, maatte være den, som Friheden — den kriste-

lige Religion — frembragte; i Modsætning til den Nødvendighed, Tiden stod under — den hele odinske Lære —, og de Personer, som skulde opføre dette store Drama, maatte være ganske nødvendige Midler for denne Aand. Himlen var med Olaf, den christelige Religions Forfægter; Hakon, den gamle Læres For- svarer, indeslutter i sig det onde Princip. Hakon maatte derfor gaae til Grunde. Han var efter sin Natur fuldkommen tragisk.

Til dette Digterværk forudsætte vi, ved disse Bemærkninger, et saadant Kiendskab, at vi stedse see det Enkelte i det Heles Forbindelse, og ikke tillægge dette nogen Betydning uden for det Heles Aand. Planen, Digterens hele Udviklings-Linie af hans Arbeide, forudsætte vi altsaa at have en saadan Beskuelse af, at vi værdigen kunne træde dette Digterværk nærmere.

Vor Betragtning leder os til det Spørgsmaal: om dette Digterværk har den religiøse Betydning i sig, som det kunde have?

I Hakon finde vi en snild og stolt, en ærekiær og herskesyg Mand. Han erkjendte, at han ikke var Norges retmæssige Behersker og dog — »at beherske, at styre Norges gamle Rige, var hans høieste, hans største Tanke.»

»Hans Dag, saa taler han selv med den lumske, snedige, efter Guld og Magt higende Thorer, „begyndte at graane, det sorte Haar begyndte hist og her at afbrydes med hvide Lokker.» Hans Sol maatte synke i Purpur; hans Lokker forgyldes af den kongelige

Krone. Men Norges brave Mænd havde en indgroet Kierlighed til den retmæssige, den sande Konge.

Denne Følelse frygtede han for. Olaf var nu landet i Norge. Hakon vidste dette. Ved List vilde han bringe ham op i Landet og der møde ham. Ved Hielp af Olafs egen Slægt og den sleske Thorer, forsøger han paa at udføre sin Plan. — Hakon havde ved Vold og Vellyster giort sig forhadet blandt sine Nordmænd. Han tog Landets Døttre og Koner til sig, beholdt disse hos sig — og lod dem omsider gaae, som Offere for hans Vellyst.

Ædlere, ømmere, med høiere Følelser end nogle af de andre drog ogsaa Thora til ham. Ogsaa hun blev forskudt. I alt dette ligger mere giærende Spirer til Hakons Fald end deri, at han var sin Religions Forsvarer.

Vi opdage hos Hakon en vis Svaghed, en individuel Kraftløshed, som han ikke burde have. Han kiæmper for Norges Krone, rigtig nok ogsaa for den gamle Religionslære, men denne Følelse er dog virkelig underordnet hiin.

Paa sit høieste Punct ofrer han den sidste Draabe af hans Manddoms Blod, sin egen Søn til Guderne. Vi gyse for hans Raseri; men vi see ham ikke indviklet i nogen egentlig Kamp, før end i det Øieblik, han har tabt Alt.

Det havde maaskee interesseret os mere for Hakon, at have seet ham i en længere og større Kamp; at have seet ham som et af de Fielde, der omgave ham, der, længe vaklende i sine Grundvolde — endelig langsomt

og majestætisk styrtede ned i det brusende Hav. Og vilde da ikke Solen efter dette Fald smile blidere over de af Dalens Blomster, som før stode sygelige i Fjeldets tunge Skygger?

Olaf staaer ved sit Maal, men Hakon fremskyndede ved alle sine Handlinger selv dette. Vi see ham betegnet som den gamle, trædskede Eeg. Den knækker snart; den svaier ikke saaledes for Stormen, som den frodige Gran paa Norges Klipper

Forfatteren af dette har her yttret, hvorledes Hakons Karakter stemte ham. Det er hans ganske individuelle Dom. Han er overbevist om, at vor Digter med fuldt Overlæg har iført sin Helt det Klædemon, som han troede bedst at passe ham, men deraf følger ikke andet, end at det kan være tilladt, at tale om dettes Beskaffenhed.

Saameget kan det være os tilladt, at dømme om vor Digtets Aand i Almindelighed, at han i sine Arbejder stræber efter en Raphaelsk Klarhed. Det Store i den menneskelige Natur forædler han, og det Gode fremstiller han under yndige Former i en høi Glands.

Enhver Kunstner, der stræber efter i ethvert Arbejde at udtømme blot dettes Aand i sig selv, at være saa enkelt som mueligt, at udvikle Eenhed i det Hele, uden at tabe sin Kraft, i sine store Omrids at lade ethvert Led staae i harmonisk Forbindelse med Væsenet selv: — staaer netop paa Konstens herlige Bane. Vandrer han endnu ikke denne Vei, eller følger ikke hans Genius ham i dette Konstens Mysterium, saa bliver han lettelig mat og vaklende i sin hele

Fremstilling, eller forfeiler endog ganske denne af sit Object. Et antikt Tempel reiser sig ved Siden af et chinesisk Lysthus, og hans Konstarbeide er tabt. Ingen dramatisk Digter har i den nyere Tid mere bevist dette end Kotzebue.

Af Tusinde er Hakon Jarl læst med større Fornøielse, end den er seet paa Skuepladsen. I disse Betragtninger at udvikle Theatrets Krav hører ikke herhid. Vor Digter har aldeles ikke lagt an paa, at giøre Theatererobringer. Det hele Sørge spil udvikler sig, efter den Grundtone, det er givet, fuldkommen skjønt. Ethvert Led har Betydning i det Hele. Dets Skjønhed virker inderligt paa det forædlede Menneskes Gemyt. Et Konstarbeide i Almindelighed klapper man ikke lettelig i Hænderne for. Det toner ved sin Harmonie for vor Aand og vort Hierte, - og det dannede Menneske nyder det med en ophøiet, rolig Betragtning.

Med Hensyn til Skuepladsen vil det maaske være Hakon Jarls største Hæder, at Huset altid vil være fuldt ved Opførelsen, uden noget larmende Bifald.

Jeg slutter disse faa Betragtninger over et Sørge spil, hvis Væsen er at fremstille Himlens Villie, hvert ædelt Menneskes største Trøst, Menneskehedens hel- ligste Kamp: det Godes Seier over det Onde.

Poul Dons,
Copiist ved den Kgl. Enkekasse.

Til Hr. N. F. S. Grundtvig i Anledning af hans
Digt, Maskeradballet i Danmark 1808.⁷

Jeg saae Dit Syn, mens Stormen hyled høit,
Og rædsom Qval og Mulm omhylled Himlen.
Fra Jordan skiælvende en Svoveldamp opsteg,
Og ved dens Ild Du viste Danmarks Grav.
Et Minde stod i Nord, som Hiertet gyste ved,
Mens Skialden endnu sang ved Bautastenen.

Ned i Din Stæl Alfader sendte mild
Sin Straale, at Du klart, i herlig Lyst
Kan skue gamle Nord i al dets Glands.
Du saae, at Lyset slukkes meer og meer;
Du saae, at Midgaardsslangen i sin Gift
Sig knuged grusomt om det gamle Land.
Men Nornen var Dig bitter, fiendsk! Du stod
I Midnatmulm med Øiet vendt mod Syden.

Men diærve Dannemand! Hvi kunde Øiet
Endog kun engang vendes fra Dit Nord?
Der, hvor det Ziffer staaer i Nattens Lys:
At Norden rokkes kan, men aldrig segne.

Alt længe hærged Pest den stolte Nordboe,
Dit Old i Kraft ei ligner Egens Sommerløv,
Men mere, ak! en Vinters runkne Straae,
Dog — Livet slumrer kun; det sviuder ei.

Saae Du ei tidt i Nordens Vinternat
At Livet syntes slukt? Men Stiernen tindrer,
Naar Blomsten visner hen, og Kraften hærdes.
Naar da Alfader paa sin Stol staaer frem,
Han skuer sine Børn med Vaarens friske Løv.

Da gydes Ild i Hiertet! Luen blusser høit!
Og Ve da Trolden med sit Niddingsfærd!

End hviler Kraft i Norges Klippeland.
Den ei forgaær. Den stiger kæmpende
I Jernet, kiækt af Gruben frem.
Det flyder herligt i hver Nordboes Blod
Og varmer Manden, naar det hærdet ham.
Paa Danmarks Blomstersletter, Norges Fielde,
Det blinker nu til Værn for Fædreland
Og stander i din Slægt med alt sit Liv.
Naar Kæmpen diærvt end svinger Sværdet hen —
Da segner Fienden ned som slagen Tidsel,
Da føler han sit Slægtskab; dræber rask hos sig
Hver ussel Svaghed: jager med sit Spyd
Til Niflheim, •Vellyst, Pragt og Guldets Flitter*,
Og skuende sig selv, han higer nu at ligne
Den fierne Oldtids Mænd. Da qvæder Skialden
Ei blot om Skiold, om Trygvesen, og Storeknud,
Om Frode, Valdemar, og fierde Christian,
Om alle Fortids sieldne store Mænd —
Men, høie Lyst! endog om Nutids Kæmper.
Da aander han i Strængen; ved dens Klang
Staaer Helten af sin Grav og kiender end sit Nord.

Naar Krigens Bulder fiernt henrullet er
Fra Danmarks skovindkrandsde Strande,
Da har den, giftig selv, adspredt den Gift,
Som klæbed sig om Danmarks Arner.
Til Altret fører Kvinden Sønnen frem,
Med Fromhed knæler hun i Andagt,
Hun offerer Gud det Helligste hun har:
Sit Hiertes Taare; og i Barnets Siel
Nedlægges, spirer Jesu store Lære.
En Slægt gaaer frem i Kraft og Mod og Dyd —
Men Udaad viger fiernt fra Fædrelandets Strand.

Beskuende Din Aand, jeg henrykt saae Dit Liv,
 Din Kraft, Din Længsel, varme Dannemand!
 O, føler Du, at end Din Slægt er kiæk:
 Fornye i Strængens Klang den svundne Tid,
 Og Du er Danmarks Søn, dets ægte Borger!

Poul Dons.

4.

I Anledning af mit Syns Mistydning.
 (See Stykket om mit Maskeradebal i Skilderiet Nr. 66.)⁸

Meer end man veed,
 Trænges og taaler
 Ygdrasils Ask,
 Høit bider Hjorten,
 Trøsket er Siden,
 Nidhøg gnaver fornøden.

Grimnismal.

Hvorfor mon Danmarks Tale lød
 Ved Siden af de Gamles Sange,
 Ifald jeg troede Kraften død
 Og Jorden gold i Nordens Vange?

Nei, vække vilde jeg den Aand,
 Der slumrede i Fortids Grave,
 Og derfor grov min svage Haand
 I Bautastenen Runestave;

Men er jeg feig, fordi jeg ei
 Tiltroer mig Vegtams høie Galder,*)

*) At Odin reed som Vegtam til Helas Bolig og vakte ved galdrende Runer den Halvdøde, Snebedækkede, skulde dette behøve at anmærkes?

Og seer vel den, som skuer ei
Tungsovned Hela i vor Alder?

Jeg føler det, om Nordens Træ
End stod med tørre, visne Grene,
Et nyt dog i det Gamles Læ
Opvoxed' vist blandt Klippens Stene;

Men, synker, under tunge Vægt,
Den gamle Eeg i Baalets Flamme,
Da ligefuldt dog vee den Slægt,
Som falde laer den gamle Stamme!

Jeg henrykt skuer hver en Gnist,
Som minder mig om Oldtids Lue,
Men — Valhal faldt ved Lokes List,
Og maa da Nordens Søn ei grue?

Naar Ormen gnaver Træets Rod,
Da maa, trods Ørnens ædle Vrede,
Det falde, hvis i Mandeblood
Ei drukne, dødes kan den Lede.

Vil Nidhøg med sin Ormehær
Fra Danmark flye til fjerne Lande;
Da skal i Ly af Fredriks Sværd,
Den gamle Eeg urokket stande.

Men, hist i Salen seierrig
Uhyret klædte Herresæde,
Og derfor lød ved Danmarks Liig
De gamle Heltes Sørgkvæde.

N. F. S. Grundtvig.

Til min Ven, Poul Dons, paa hans Fødselsdage,
19de November 1808 og 1809.⁹

Jeg, siger Manden saa stolt udi Hu,
Høit imod Skyen sig hæver,
Men kun ved Synken til Kærligheds Du
Hjertet af Salighed bæver.

Hellige, kærlige Lyd, som forkynder
Mystiske Enhed i dobbelt Natur,
Fuldelig Sjelen, som Himmelen ynder,
Trøstes ved dig i det fængslende Bur.

Fordum fra Læben saa ofte du fløi,
Thi kun en Lyd jeg i Lyden beskued,
Men da jeg steg imod Manddommens Høi,
Ukendte Ønsker i Hjertet oplued,
Trindt mig jeg lytted, thi jeg vilde høre
Lyden, som nu var mig mere end Lyd,
Som, naar den toner i Væsenets Øre,
Byder indstrømme den saligste Fryd.

Aldrig jeg hørte den, Himlen mig nægted
Kærligheds søde, fuldtonige Du,
Jeg vakled, at stande ei længer jeg mægted,
Naadig mig Himlen lod stjerne i Gru,
Øiet sig vendte til henfarne Dage
Fængslet af Klipper, der stode som jeg;
Skuende, taus jeg henvandred saa fage,
Stjernerne glimted paa urteløs Vei.
Norden sin herlige Verden oplukked,
Glad mellem Guder og Kæmper jeg skred;
Atter opvarmede Hjerte dog sukked,

Hvo som har elsket, alene kun veed:
 Døves, ei dæmpes kan Kærligheds Smerte,
 Lindres, ei læges kan saarede Hjerte.

Trindt mig jeg stirred, da saae jeg en Læbe
 Aabne sig mildt med det venlige Du,
 Vel det forgæves at ligne maa stræbe
 Kærligheds søde, fuldtonige Du,
 Men dog saa venlig det fryder mit Øre,
 Mildere rinder min Taare paa Kind,
 Længe mig Himmelen unde at høre
 Lyden, som trøster bedrøvede Sind!

(N. F. S. Grundtvig.)

6.

Brudstykke af en Afhandling
 af P. Dons.

[Dette findes trykt i Kjøbenhavns Skilderi for 16de September 1809 i Anledning af en Artikel i samme Blad for 29de August 1809, som er underskrevet Vejanius, og hvori det Ønske fremsættes, at »en Mand med den afdøde af Skuepladsen saa høifortiente P. Rosenstand Goiskes Djærvhed, og Iver for den sande Nationalsmag, og det sande Nationalskuespil, vilde træde i hans Fodspor, og give os en ny efter Tidernes Tarv læmpet dramatisk Journal, der fulgte hvert Skridt saavel af Digterens som Skuespillerens

Kunst, det være nu Fremskridt eller Krebsgang, og da i øvrigt til Rettesnor tog sig disse Lessings Ord: Mild og venlig mod Begynderen, med Beundring tvivlende, med Tvivl beundrende mod Mesteren, afskrækkende og bestemt mod Stympere, haanlig mod Pralere, og saa bitter som mulig mod Cabalmageren.»]

. . . Det kunde vist nok være yderst interessant at bevise, at i den æsthetiske Behandling af et dramatisk Digterværk, den Maade at gaae frem paa, at Man fordyber sig i det Enkelte og adskiller alle Dele fra hinanden, hvorved som oftest Blikket for det harmoniske Hele tabes, mere dræber end udvikler Sandsen for det. Vi have desværre saa ofte erfaret, at Man, ved saaledes at gaa frem ved de meest genielske Produkter, har for det meste med den blotte Forstand lagt an paa, at udvikle et Slags Konst i Arbeidet, som vist aldrig Geniet har formet det efter, og Man har, ved at sammenklemme Figurerne, ofte ret artigt søgt at vise, at disse vare leverede af Digteren, f. Ex. efter ægte psykologiske Principer. Det forstaaer sig selv, at det fra een Side er lykkedes, at kunne fremskride paa denne blotte Forstands Vei; men det er lige saa klart, at Aanden for Det der skulde begribes er gaaet tabt.

For Ingen er denne Fremgangsmaade underligere end netop for Digteren; thi han kiender den egentlig ikke. Han har som dramatisk Digter — at jeg her blot skal nævne Shakespeare, Goethe, Oehlenschläger — hvad ingen anden har: den menneskelige Grund-

natur i sit eget Inderste. Modificationerne af denne opstaaer i de forskellige Figurer, og belivet af hellig Ild og Varme leverer han altid hver enkelt Figur overensstemmende med Naturens Virkemaade igiennem Mennesket.

Det er vist nok Tid, engang at forlade den almindelige Maade at gaa frem paa, Tid at udvikle sig de rigtige Synspuncter for Digteren; han maa ellers, jo mere udmærket han er, danne en mere og mere uopløselig Gaade.

Hvad her gjelder om Digteren, kunde vist nok, med nogen Indskrænkning, anvendes paa Skuespilleren i den ædleste og høieste Betydning. Skuespilleren er Digterens Organ, men for at være dette maae han saa at sige kunne optage Digterens Aand i sig, og for at kunne dette maa han være beslægtet med Digterens Natur.

Saaledes, med opvakt Sands, udvikler han de ædle Spirer, der ligge hos ham og gaaer kiækt sin egen Bane. Mangler han denne Sands, saa taber han sin Betydning i Forhold til det Princip han savner, og han kan da, ved de almindelige dramatiske Kritiker og Journaler, naar han ved Hielp af disse vil fremskrive paa Konstens Bane, blive en ret artig Marionetdukke; eller i det Høieste kan han komme dertil, at han i det Enkelte kan levere noget Godt, men i det Hele Intet, fordi han ei har Aand til at omfatte noget Helt. Det høieste Kunstprodukt, i hvilket alle den menneskelige Aands Kræfter have virket, er altid saaledes beskaffent, at hver enkelt Del paa den Maade

sammensmelter med det Hele, at den ligesom speiler sig deri. Men heraf følger ikke, at ingen Kritik skulde være til . . .

At en dramatisk Kritik maatte fremstaa fra en Mand, der besad mere end det blotte Talent, fra en Mand, der med en omfattende Aand begreb Digteren, Skuespilleren paa sin høieste Punct, Konsten i dens Udstrækning og i dens reneste Principer, fra en Mand der altid stod i Middelpuncten for det Hele: det er Indsenderens varmeste og inderligste Ønske.

Indsenderen kan ikke unnlade her at anføre, at han mange Gange har ønsket, at vor Oehlschlæger engang maatte blive den Mand, der i Forening med Mænd, som kom ham nær i Evner, kunde fremmane en Aand over vort Theater, som det nu savner. Længe varer det vel ikke, inden Fædrelandet igien modtager denne sin udkaarne Søn. Maatte det stedse huldt aabne sine Arme for ham, maatte det taknemmelig erkiende, hvad han er,

•før omsonst

dets spildte Taarer kalder ham tilbage!•

Men da Digteren, Skuespilleren og Kritiken staae i Forhold til Publikum, saa ville vi her ogsaa tage noget Hensyn til dette.

Det bliver altid farligt, naar et Publikum skal virke paa et Theater, i Henseende til Skuespils Opførelse. Det Modsatte bør finde Sted; Theatret skal virke paa Publikum.

Ikke maae man spørge om, hvad Mængden helst vil nyde, og ikke maae Man bestemme sig efter det Svar,

der nærmest føier sig til Spørgsmaalet. Er det Første Tilfældet, kan der neppe tænkes paa nogen sand Kritik. Hvor Kotzebuiske Stykker, tomme Pragtoptoge og franske Farcer ere bleven herskende Afguder for Publikum, der er ligesaa lidt at tænke paa udmærkede Skuespillere som paa den sande Kritik. Begge Dele hendøe, eller i det Mindste sløves, fordi ingen af Delene have noget virkeligt Object.

Hvor en sand Theaterkritik gik Haand i Haand med klassiske Skuespil, hvor den, fri for Avind, Misundelse og alle lave Lidenskaber, aandede en reen og hellig Varme for al ædel Natur, al ophøiet Konst, hvor som sagt begge Dele vare Kritikens Middelpunct, fra hvilken den saaledes gik ud, at den altid skuede det Enkelte i det Hele og aldrig glemte det Hele i det Enkelte: der vilde fremstaae en Aand, som kunde vække den slumrende Mængde, og da behøvede Man neppe længer at frygte for Uanstændigheder paa vort Parterre. Publikum har vist nok Ret til at yttre sit Mishag over det Slette, som sin Glæde over det Gode; men saadanne Umyndighedens Optrin, saadanne slemme Drengestreger, som vi nu og da i de sidste Aar have været Vidner til paa vort Parterre, burde drives i evig Landflygtighed, og vilde da af sig selv blive det.

Det er vitterligt for Verden, hvad det Veimarske Theater blev ved Goethe og Schiller. Ikke alene dets Skuespillere, men ogsaa dets Publikum, bleve saa dannede, at intet Middelmaadigt taaltes, dets Smag ved disse Mænd blev henledet paa det Store og Hørlige, og ene det Ypperlige blev elsket og agtet.

Danmark har desværre kun et eneste offentligt Theater; o maatte dette engang hæves til den Høide, det kunde naa! Maatte de Mænd, som Kongen har sat til at bestyre det, ikke blive mismodige, fordi Udviklingen maaske skete langsomt; maatte genielske Mænd ogsaa uden for Bestyrelsen, paa fornævnte Maade, kraftigen tage Haand i med; maatte al Ondskab, al Misundelse tie i sin mørke Hule, og maatte aldrig nogle ellers agtede Mænd nedværdige sig til, iblandt Folket at virke imod den gode Sag, fordi Andre handlede, som ikke i et og alt henhørte til deres Skole!

Hvor saadanne falske Toner lyde mellem Mængden, hvor de gribe om sig og blive giældende, der kan Folket kun langsomt fremledes mod de evig herlige Billeder, som Naturen og en ædel Konst ellers kunne fremstille, der hylle Muserne sig i Sørgeflor, flygte fra et vanhelligt Folk og vise sig kun i deres himmelske Ynde for de Faa, som have et renere Blik og en mere aaben Sands.

Men af det Foregaaende følger, at Skuepladsen aldrig maatte tælle nogle blandt sine Subjekter, som manglede Talent; og naar en sand Kritik opstod, da vilde sikkert ikke Skuespilleren vende sit Øre fra den. Han vilde betragte de Mænd, den kom fra, som Ypperstepræster i hans eget Tempel, der hyldede den samme Guddom, til hvilken han havde indviet sit Liv. Kom her til, at Skuespilleren altid nød den fortiente Hæder i Staten, at han blev seet fra en anden Side end som en interessant Maskeradefigur: da vilde han høste Løn for sin Stræben, og ikke vilde han da klage

over, at Folket utaknemmelig glemte ham, i det Øieblik han forlod Scenen.

Man kunde maaske indvende herimod, at det vilde være yderst vanskeligt at bringe det dertil, at Skuepladsen kunde tælle blot udmærkede og talentfulde Subjekter blandt sit Personale. Indsenderen troer derimod, at det, under hine Betingelser, ikke vilde være saa vanskeligt. Talentet, ja vel ogsaa Geniet vilde fremstaa næsten af sig selv, fordi Mange, som havde Drift og indvortes Kald til at betræde Skuepladsen, vilde følge den Vei, Naturen havde givet dem Kraft til at betræde; og paa den anden Side vilde Ingen mere finde Leilighed til, at fremstille sig, for paa denne Vei blot at forsøge sin Lykke. Det er stedse sørgeligt, at Mennesker, saavel paa Konstens som paa den videnskabelige Bane, ville være, hvad Naturen har nægtet dem Evner til at blive. Det viser altid Mangel paa Ærbødighed for de Guddomme, som kun udbrede Hæder over Menneskelivet, naar de dyrkes med en reen og aaben Sands og et ubesmittet Hierte.

Hr. Vejanius tillade Indsenderen at bemærke, at den Rettesnor af Lessing, som i Deres Skrivelse er opstillet for en Theaterkritik, synes netop at have Hensyn til en Blanding af Skuespillere og kunde altsaa ikke aldeles passe med det, som her er sagt. Naar man i Menneskehedens ædelste og vigtigste Anliggender skal udrette Noget, maa man vistnok lægge en Grund, fra hvilken Man med Helhed i Værket kan gaa frem, og naar det gielder Skuepladsen, bør man

handle saaledes, at Man aldrig viger fra den rene Idee om samme.

Til Slutning tillades det Indsenderen at tale et Par Ord om Hr. Vejanii Yttringer om Nationalskuespil.

Desværre troer Indsenderen, at vi i vore Dage ikke kunne vente at see virkelige Nationalskuespil; han troer det af adskillige Grunde. Det er en, at vort Theater ikke er et Nationaltheater. Den aldeles ødelæggende Aand, at være Alt ved andre, at være Intet ved sig selv, griber mere og mere om sig blandt Folket: den kan efterhaanden dræbe al Følelse, al Kraftyttring af Nationalværdighed. Vi behøve kun, at lægge Mærke til den Lunkenhed i Hiertet og den Sløvhed i Øret, med hvilken man lytter til de Toner, der nu og da lade sig høre om vore egne Fædre og om deres Daad, for at overbevise sig om, at det i det Mindste synes, som om Tiden er ikke endda; men just netop derfor bør der med al Kraft arbeides imod denne Aand, derfor bør hver ærlig, ædel og oplyst Mand i Fædrelandet virke for, at vække og udbrede den slumrende Aand.

Maatte det kraftigen ske, maatte det komme dertil, at hver Fædrelandets Søn i Tanke og Handling, havde det skønne Valgsprog med Digteren:

•Herlige Danmark, elskede Moder!

Dig er vi tro i Liv og i Død!•

P . D.

Begyndelsen af en Afhandling af C. Molbech i Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn, for 31te Juli, 4de og 7de August 1810, med Overskrift:

Vandring til Udleire og Værebros,
fortalt i et Brev til P. Dons.

Hvor gjerne tager jeg denne Gang Pennen, der skal være Redskabet til at gientage med Dig en Vandring, som uden Dig kun manglede det, jeg saa ofte med Længsel har savnet paa mine Smaareiser: Dit Selskab! Hvor kiær er mig den Tanke, at selv de svage Skyggetræk, som ere Alt, hvad jeg her kan give Dig af det jeg saa, ville fornøie Dig dobbelt, fordi de tegnes af mig!

Længe have vi dog reist sammen, og mange Aar ere svundne, siden vi, ved de første Lueglimt af Ungdommens herlige Morgenrøde, begyndte vor Samvandring giennem Livets Labyrinth. Rolig og lige var Din Gang, og ærlig den Broderhaand, Du tidt rakte mig, naar jeg mødig og modløs standsede paa de mere vildsomme Sideveie, jeg stundom maatte betræde. Altid mødtes vi atter, naar Skiebnen en føie Tid bød os, hver til sin Side at søge en bedre Sti, end den slidte Alfarvei, og aldrig vare vi fiernede fra hinanden; thi et Baand omslynger vore Siæle, evigt som Følelsen, der bandt det; og om Døden lagde sin kolde Haand imellem os — det vilde for et Øieblik synes skiult,

men ei briste, saa sandt Intet, der er i Livet, kan dø. Dog saalænge vi færdes herved, ere vi ogsaa Jordens Sønner, og det jordiske Savn er føleligst, saalænge Livets Strøm i Ungdomsklarhed med lette Bølger fører os hen over Blomsterenge og giennem grønne Lunde. Da er og ingen Følelse smerteligere end Eensomhed: og Livets Friskhed maa visne og dets Ild fortære sig selv, naar dets Toner henklinge i øde Tomhed, og uden at møde nogen harmonisk Samklang tabe sig i en snarlig døende Gienlyd. Saa har jeg ofte, naar jeg eensom vankede i Siællands Dale, naar jeg nød den rige Skjønhed, den tryllende Ynde, som Naturen skienkede mit Fødeland, naar jeg henrykt i en Betragtning stod ved et Fortidsminde eller paa et Sted, som Saga har viet — ofte har jeg da følt mig alene, naar den første Henrykkelse tabte sig, og ingen deelte den med mig. Thi vel er Naturens Liv saa skjønt, som uendeligt, og i mange Øieblikke ønsker jeg ikke at dele noget andet — herligt er ogsaa det Liv, som Historien stræber at give Evighed, og lykkelig maa vel den kaldes, som, naar han vil, kan træde ind i Fortids Verden; men dog vil Tiden minde os om, at vi ikke blot kunne leve i denne, og en Stemme i vort Indre, der aldrig dør, saalænge vi i Sandhed leve, vil sige os: at Aand og Hierte kun til en Tid kan være sig selv nok; mættet af indvortes Fylde, stræber Aanden at udgyde denne, og bundet ved usynlige Baand, kan Hiertet ikke længe trives i Eensomhed.

Først tryller vel den tause Lyst,
 Men Tomhed bliver snart det Hele,
 Naar inlet varmt, beslægtet Bryst
 Kan Øieblikkets Glæde dele.

Ganske savnede jeg dog ikke Meddelelsens Glæde paa den lille Udvandring, som jeg foretog imedens Du sad imellem Arresø og Isefjord, uden at drømme om, at jeg var Dig adskillige Mile nærmere, end Du kunde formode, og som jeg nu vil dele med Dig, saa godt det i en jævn Fortælling lader sig giøre.

8.

Kiøbenhavn, den 7de September 1811.¹⁰

Kiære Grundtvig!

I Gaar Eftermiddags modtog jeg Dit Brev tilligemed det sidste Manuskript til Sigmund. Molbech, som var hos mig, modtog det til Bogtrykkeren, da han, uagtet Din Klage over Trykfeil i de foregaaende Ark, har Lyst til at corrigere Resten. Skiøndt det forekommer mig, at det er meget længe siden jeg var hos Dig, saa kommer jeg Dig dog derfor ikke nærmere, i hvor meget jeg end ønsker det. Men Du vilde maaske kun lidet være fornøiet med mig. Jeg veed bedst selv, hvor meget jeg mangler, dog — Gud gav ogsaa mig noget. Hav Tak for et Besøg, Du venligen har aflagt hos mig igiennem Sandsigeren. Jeg var vel fornøiet,

paa det nær, at Du mange Steder sagde nogle løierlige og halvforrykte Ting, det vil sige, Dine Vers vrимlede af Trykfeil, hvilket gielder om Dit Farvel til Sibbern. Du kiender formodentlig til Sibberns gemene Kattespring i Kjøbenhavns Skilderi, førend hans Afreise. Jeg har længe havt store Tanker om Sibberns Aand og Kultur, og jeg maatte derfor dobbelt studse ved at see noget saa elendigt sammenjasket Tøi. Uden at jeg for Dig egentlig vil her udlade mig herom, vil jeg blot sige Dig, at det seer mig ud, som om han havde nedskrevet sine ufilosofiske Ideer paa Papirlapper, kastet disse imellem hinanden og derpaa med Gemenhedens Pøbelkalk sammenmuret disse, som det kunde træffe sig til. Han forekom mig at være liig en kaad Dreng, som dandser en Hopsavals, og ret gotter sig selv over sin egen Flauhed. Hr. Meisling har ei gjort det stort bedre og dog underskrive de sig begge Doktores philosophiæ!

Har jeg ærgret mig over disse Uselheder, saa har jeg derimod inderlig glædet mig over vor nye, kækt, ædelt og geniensk fremtrædende Digter: Ingemann. En herlig og tildels meget dyb Aand! Den Samling Digte, han har skienket os, indeholder efter min Overbevisning meget Fortræffeligt, og i nogle Digte finder jeg en barnlig uskyldig Naivitet, hvori jeg ikke kiender nogen dansk Digter at have overgaaet ham. Jeg kunde sige meget imod ham; jeg kunde fra Formens Side give dig Prøver af hans hyppige Incorrecthed i hans Vers o. s. v., men jeg anseer det for høist urimeligt at stirre i et Mørke, som sikkert hos ham vil

forsvinde, naar der paa den anden Side er saa mange skønne Lyspartier.

•Lyksalige Digter!
 Som Glæden indbød til sin Hytte,
 Til venlige Pligter,
 Til Frihed, som Dyder beskytte!
 Cheruber fornemme
 Hans dristige Stemme,
 Og Himle forsamles omkring ham, og Lyst
 Udbredes i Menneskets Bryst!•

Hr. Olsen var hos mig i 3 Timer i Gaar Aftes, han er nu kommen tilbage fra Jylland og er frisk og vel tilmode. Jeg mener, at han i disse Dage vil tilskrive Dig.

Har Du sendt Rahbech dit Digt: Bielivet? Jeg længes efter at see det i Sandsigeren.

Rahbech skrev i Gaarsdagen følgende:

»Medens man i adskillige af vore Tidsskrifter fører en aldeles ubeføiet Strid om vor Øhlenslægers og hans Sørgepils Værdi, har han, istedetfor at nedlade sig til at tage Del i Striden, beriget vor skønne Litteratur med sin Stærkodder, Sørgepil i 5 Akter, der i Genialitet og poetisk Fortieneste ustridig vil findes at kunne staae ved Siden af hvilken af dens ældre Søstre det skal være.»

Skiøndt Rahbech siger, at vor Litteratur er

beriget ved dette Sørgespil, saa er det dog nei trykt, men blot indleveret til Theaterdirektionen, som har antaget det.

Min Jettes gamle Sygdom har fornyet sig, og hun lider desværre meget. Min Moder er endnu meget slet; hendes Liv hænger neppe i et Haar. Jette og jeg beder Dig og Dine gode, retskafne Forældre hilsede.

Hvor Schmidtes og jeg komme til at bo, veed jeg endnu ikke. At Værelser ikke ere at faa, kan man næsten sige. For 3 a 4 smaa Værelser har man mange Steder givet 4 a 500 Rd. i aarlig Leie.

Din Ven
Poul Dons.

I Gaar har Kongen resolveret, at et Universitet skal oprettes i Norge.

9.

Til Povel Dons.

(Tilegnelsen foran Optrin af Norners og Asers Kamp, 1811).

Ei vemodsfuldt paa Nordens Kæmpegrav
Henstirrer længer det opladte Øie;
Thi der de vilde Nordenvinde tav,
Den gyldne Sol fremstraaled i det Høie;
Derfor og Ham, som styrede min Sang

Om Kæmpelivets stærke Undergang
Til Jesu Pris, uskrømtet Tak jeg yder.

Hvad er vel Størke, naar til Mord og Vold,
Til blodig Hevn den Manden fræk misbruger?
En giftig Spire til en Kæmpeold;
Hvori et Kuld sig Belial udruget,
Ligt hint, der rased i den unge Tid,
Ligt Jetteflokken, der ved Djævleid
Nedkaldte Syndflods Vande over Jorden.

Men naar jeg seer den rædde Niddingæt
Udmarvet sig omslæbe nu paa Jorden,
Da gerne vil jeg den forfærde ret
Med Tordenrøsten fra det gamle Norden:
Til Kristnes Skam, om Hedningfolkets Mod
Til kæk i Kamp at vove Liv og Blod
Skal dønne hult min Sang i Døgnets Øre.

De stolte Kæmper, som med Blod og Lig,
Og Hine, som i Babels fjerne Dale,
Med Kalk og Stene, vilde mure sig
Fra Jorden op til Himlens høie Sale,
Paa Daarebrevet trykte Daaresegl;
Men godt det var, om i det Daarespeil
Vort Aasyn vi alvorligen beskued.

Athen og Rom af jordisk Kløgt og Vid
En Stige vilde sig til Himlen lave
Vor Alders Kloge sanke op med Flid
Dens brudte Stumper i de sjunkne Grave;
De møre Trin, som under Hine brast,
Skal ved et Jertegn laves saa i Hast,
At i al Evighed de kunne holde.

De Daarer Ham ei tro vil paa sit Ord,
Som ene kan og vil dem Sandhed sige:

At ikkun Den, der selv nedsteg til Jord,
 Kan selv igjen til Himlene opstige;
 Forgæves vidner den fremfarne Tid,
 De raske tømre sig af Kløgt og Vid
 En Stige ned til Afgrunds mørke Huler.

Naar Obeliskens fra Ægypti Land
 I Rom de se med Korset paa sin Tinde,
 Da mene de, at kristen Uforstand
 Vanhædet har det prude Oldtidsminde;
 De ei forstaa, at Korsets ene Trin
 Opløfter høiere fra Jord vort Sind,
 End alle Konsternes udhugne Trapper.

Fra Island jeg en Bautasten har bragt,
 Som reistes over store Helteslægter,
 Og Runerne med Flid jeg har udlagt,
 Men Korset løfter jeg saa høit jeg mægter;
 Det kneise skal i Nordens vilde Egn,
 Som Jesu Kristi store Seierstegn!
 Han vandt i Nord, og Han hos mig har vundet.

Nu staar den reist, den Sten med Korset paa;
 Men hvilket Navn skal jeg paa Foden tegne?
 Tilegne kan jeg den kun saare Faa,
 Thi ikkun Faa den heel sig vil tilegne;
 Dog, mens jeg grunder, kommer jeg ihu,
 At blandt de Faa unægteligst er du,
 Og Navnet selv i Stenen sig indrister.

Du ei dig skammer ved for Herren Krist,
 Og for hans Kors med ydmygt Suk at knæle;
 Du elsker Nord, det veed jeg ogsaa vist,
 Og hører gerne Oldtids Kæmpemæle;
 Du fra den første Time, du mig saae,
 Min Ven har været, som kun saare Faa,
 Og du har delt min Sorrig som min Glæde.

Saa hav da Tak, min Ven, for trende Aar,
 I hvilke du mig kærlig gik ved Side!
 For Olien, du gød i mine Saar,
 For Taarerne du fældte ved min Kvide,
 For hvert et Suk, og hver andægtig Bøn
 Til Faderen og hans enbaarne Søn,
 Som steg for mig fra klemte Vennehjerte!

O, ogsaa du har bedet Hjelpen ned
 Fra den Treenige udi det Høie,
 Saa Aanden nu sig røre kan i Fred,
 Saa Taaren mig kan stande klar i Øie;
 Den er der, dybt bevæget er min Aand,
 Jeg taus dig rækker trofast Broderhaand,
 Og bedende til Gud sig Øiet løfter.

Grundtvig.

10.

Kiøbenhavn, den 3die December 1811.¹¹

Kjære Grundtvig!

Saae længe ventede jeg paa Din Fremstilling af
 Norners og Asers Kamp; jeg længtes især efter Sigurd.
 Stundom er jeg i Livet blevet overrasket, men aldrig
 saa aldeles som da jeg i Tirsdags modtog fra Dig et
 nitid Exemplar, som paa det andet Blad stillede mig
 mit eget Navn til Skue.

Jeg blev forunderlig tilmode; Glæde og Taknem-
 melighed og dog tillige Følelsen af, at Du havde giort
 alt for meget imod mig, satte mig i en saa besyn-

derlig Tilstand, at jeg rystede over mit hele Legeme. — Du gav mig denne Bog, kiære Grundtvig! og hvorledes skal jeg takke og lønne Dig derfor? Du takkede mig, saa Fædrenelandet lytter høitidelig dertil: »for trende Aar, i hvilke jeg gik kiærlig ved Din Side; For Olien jeg gød i Dine Saar», og, o Gud! jeg føler, at jeg har kun gjort Lidet, eller Intet for Dig. Dog Tak! og Tak, min Ven! fordi Du sagde,

at jeg ei skammer mig for Herren Krist
Og for hans Kors med ydmygt Suk at knæle!

Og Tak for Din gientagne Broderhaand og dybe, inderlige Vennefølelse i det Hele!

Høitidelig kiær er for mit hele Liv den Bog, Du har givet mig, saa sandt som det er, at det Gode og Skønne altid maa være os kiert. Jeg har her seet den største, vildeste Kraft, bøie sig for Kierlighedens Luebillede; min Glædestaare er runden fra Hiertets Kilde, ved Thorkils store Sagn af den hellige Skrift; jeg kunde juble i Lovsang for den hellige Aand, der virkede saa paa Sigurd, at han selv maatte søge det Væld, ved hvis rene Vand han indviedes til Tro, Haab og Kierlighed i Treenighedens Navn!

Ja jeg beundrer og fryder mig saa uendelig over det store, genialske Malerie, som Du i disse Optrin har skiænket Fædrenelandet, og af et rørt Hierte takker jeg Gud, at han skiænkede Dig, hvad kun sielden findes saaledes blandt Mennesker!

Med Din Nytaarsgave gaar det nu godt fra Haanden; i Dag har jeg havt det 10de Ark til Correctur. Seidelin sendte Dig i Løverdags de 8te første Ark, hvilke Du vel har modtaget. Jeg har anvendt saa

megen Flid med Correcturen, som det har været mig muligt at anvende; men jeg kan ikke nægte, at det, især med Gunlaugs Saga, har været mig vanskeligt. Sætteren kunde neppe læse Dit Manuskript, saavel fordi det ei var tydeligt skrevet, som fordi det hele Sprog var ham fremmed. Jeg har derfor i hvert Ark havt en dygtig Dynge af Feil at kæmpe imod, og det har ikke endda været saa let at vinde Seier. Mange af Navnene i Sagaen kunde jeg ikke heller læse, og jeg maatte derfor tage min Tilflugt til den originale Gunlaugs Saga, som jeg fik fra Kongens Bibliothek, og som blev min Ledestjerne. Finder Du nu nogle Feil, saa maae Du tilgive mig og troe, at jeg ei kunde giøre det bedre!

Af din Historie har jeg havt det 1ste Ark til Correctur og skal glæde mig af Hiertet ved hvert Ark, der stræber fremad. For Jette har jeg læst noget af Din Historie. Hun siger, at Alt hvad der fortælles, bliver hende saa forunderlig lyst, og hun veed godt Grunden dertil. Jeg længes efter at tale med Din Elise; jeg længes ogsaa efter at se hos hende

•Brynets Maane skinne,
Under lyse Himmel,
fra sin Liljeborg!.*)

Men jeg vil nu ikke, førend jeg tillige kan hilse hende fra Dig, ved at overlevere hende Din Saga. I Dag har jeg ret glædet mig ved Din herlige Morten

*) Saga, S. 43

Borup, og jeg fik lidt med af Dit Bieliv. Den Titel Sværmerie kan ei ret falde mig i Øre for dette Digt. Jeg har talet om saa mange Glæder, Du har skiænket mig; jeg maae dog tillige sige Dig, at Gunslev, Vordingborg, Udbye Have og Dine Brudevers har glædet mig i Siæl og Hierte. Du har været fuld af Originalitet, Alvor og ægte Naivitet i Udbye Have; men der var Du jo ogsaa i Din gode, gamle Dragt og kunde tage Dit brune Bord*) med Dig, hvor i Haven Du helst vilde være. Hils Dine gode Forældre fra Jette og mig! Gud velsigne og bevare Dig! P. Dons.

11.

Kiære Ven!

Tusinde Tak for Dine tvende Skrivelser, for den vakkre til Bechmann og den til mig, hvilke jeg modtog i Morges. I Formiddags var jeg hos Seidelin; men da han sagde mig, at kun et Nummer stod tilbage for at ende Sandsigerens Levedage og desuden Ste Sider allerede vare satte deraf, vilde jeg ei lade Manuskriptet ligge hos ham, men besluttede at tale med Rahbek selv, saa meget mere som jeg godt kan indse, at det ei kunde være indført i Skilderiet af Mangel paa Rum til et saa langt Stykke. I Aften

*) Saga, S. 119.

Kl. 5 traf jeg ogsaa Rahbek paa Hoftheatret; han modtog Dit Arbeide med megen Glæde, lovede i Øieblikket at indføre det i Sandsigeren, skøndt han tilføiede, at dens Liv maaskee var saare kort. Han sagde mig, at han var villig til at tilsætte et Par Hundrede Rigsdaler aarlig, for at kunne vedblive med den; men desuagtet vilde det være muligt, at det ikke skete. Han var udmærket godmodig imod mig og bad mig at hilse Dig venskabeligst.

Indlagt sender jeg Dig nok en Dagstump, at jeg skal bruge Dit eget Udtryk. I Recensionen over Din Saga saae jeg en grov Løgn, nogle Skiævheder og forresten Intet.

Jeg kan ei denne Gang sige Dig mere end, at
jeg er

Din tro Ven

P. Dons.

Kjøbenhavn, den 11te Januar 1812.

(11 b)

Af »Dagen» for Torsdag den 26de December 1811.

Hos Hr. Bogtrykker A. Seidelin er udkommet: Saga, Nytaarsgave for 1812, ved Hr. N. F. S. Grundtvig, personel Kapellan. Det Dagens Udgiver hos denne Digter, saa særdeles elsker, den Sandruhed og Hiertelighed, der er hans umiskiendelige Indseigl, betegner

ogsaa alt, hvad Udgiveren af denne Samling hidtil har læst; og tilstaaer han saaledes, at blandt alt det Meget, vor Litteratur under Navn af erotiske Digte vrimler af, han saare lidet eller intet, især fra senere Tider, kiender, der i Inderlighed kan sættes ved Siden af Slutningen af Digterens Tilegnelse, der henvender sig til hans elskede Pige; et andet saadant ved sin Hiertes Fylde usigelig ønskeligt Stykke, er det til hans Fader. Endnu maa Udg. føie til, at Gunlaugs og Ravns Saga, hvormed Samlingen begynder, fra tidlige Aar, da han ved vor hæderværdige Abrahamsons Oversættelse i alm. danske Bibl. lærte at kiende den, stedse har været ham blandt de interessanteste Fortællinger, han i hele vor ældre og nyere Litteratur vidste at nævne.

 12.

Af et Brev fra P. Dons til Grundtvig, uden Datum, men skrevet et Par Dage før 14de Marts 1812.

2de herlige Taler har jeg hørt af Münster. Den første var hans Indtrædelsestale; den aandede af christelig Varme, Ydmyghed og Kiærlighed. Aldrig har jeg i Guds Huus hørt sandere og diærvere forkyndt, hvad Christendommen er, end i hans 2den Tale.

Han vedrørte den Paastand, som saa almindeligen høres, at Christendommens Fordringer ere for store og

for vægtige i det Hele for Mennesket; at som en Følge deraf mange Christne, deels troede hvad de selv vilde, deels opfyldte de Bud, som passede sig for dem at opfylde, og lod det Øvrige af Christendommen staae uden for sig. Han talte om Bortforklaringen af mange af Bibelens vigtigste Steder o. s. v. og beviste, at kun den fortiente Navnet, at kun den er Christen, som aander og lever og rører sig i Skriftens Aand. Han prædikede over 1 Time, og jeg ønskede, at han var blevet længer ved. — Guds Velsignelse og hellige Aand hvile over ham!

Dahlmanns Bog over Øhlenschlägers dramatiske Værker har jeg læst. Uden at være arrogant kan jeg sige, at jeg ikke alene i Digterværkerne seer paa en anden, og, som jeg troer, rigtigere Maade end han, men jeg vil endogsaa tilføie, at jeg ikke har faaet et eneste nyt eller forhøiet Begreb om dem. Ved Læsningen faldt det mig ogsaa ind, at hele Bogens Slutning fornemmeligen var stilet paa Dig. — Jeg har ellers slet ikke hørt, at den har gjort nogen Sensation hidtil.

13.

Af et Brev fra P. Dons til Grundtvig, af 14de Marts 1812.

Paa nye har jeg læst Øhlenschlägers Stærkodder. Jeg vil altid hylde Sandhed, og virkelig veed jeg ei,

hvor jeg var henne, da jeg første Gang giennemjagede den, og jeg veed næsten ikke, hvorledes jeg for Dig og flere har kunnet fælde en saa skiæv Dom over dette Digterværk, som jeg nu erkiender at min Dom var. Det er et virkelig nordisk Produkt, giennemvævet med en stor poetisk Fylde og sand Schackespearisk Aand, forenet med en skøn Correcthed i Sprog og Form.

Jeg for min Part sætter den virkelig ved Siden af Hakon Jarl. — Hist og her kan jeg ei see andet end en vis Affectation i Udtryk og Vendinger, men det er dog kun i det Enkelte; derimod er der Scener, imellem Kong Ingild og en Urtegaardsmand, Roe, som synes mig ei at være paa sit rette Sted. — Se til, at Du snart kan faae denne Tragedie i Hænde, og siig mig saa, hvad Du synes om den.

14.

Kiøbenhavn, den 25de April 1812.

Jeg har i den sidste Tid modtaget adskillige kiære Breve fra Dig, hvilke jeg kun tildeels har besvaret. Først og fremmest takker jeg Dig for dem, og dernæst vil jeg blot berøre nogle faae Punkter af dem. — Maaske fortiente jeg nogle Smæk for den alt for megen Varme, jeg yttrede mod Øhlenschlägers Stærkodder; men jeg troer ikke heller, at Du har

ubetinget Ret i alt, hvad Du tilskrev mig om dette Digt. Rigtig nok beklager jeg, at den sande Digterbegeistring nu synes for bestandig at staae tilbage hos Øhlenschläger for den skønne Form, giennem hvilken han vil være sig fuldkommen bevidst, der vistnok som Du ytrer, letteligen kunde gaae ud paa at blive tilsidst et tomt Gøgleværk. — Du skrev til mig: „Jeg veed ei, hvad I godt Folk kalde nordisk“. Ikke vil jeg driste mig til at paastaae, at min Ide om Norden er, som den skulde være; men jeg veed dog ei ret at forklare, at denne Yttring af Dig gjorde mig ondt. Dog nok herom.

I denne Uge har jeg begyndt at læse Tyge Rotheres ypperlige Værk om Christendommens Virkning paa Folkene i Europa. Jeg har læst 1ste Deel og nydt en Glæde, som jeg kun har nydt ved faae Bøger; og derfor takker jeg Dig saa meget og inderligt, at Du gjorde mig opmærksom paa denne Bog! Altid har jeg elsket den redelige Christen og ægte Fædrenelandsmand: Tyge Rothe, jeg har forhen læst meget af det, han har skrevet, (i vore mundtlige Samtaler har jeg ogsaa nogle Gange berørt ham); men i intet har jeg fundet en saa ophøiet Aand som i denne Bog. — Jeg vil see til at faae alle hans Skrifter.

Ofte læser jeg i den hellige Skrift og føler mig styrket og opløftet. Hvad Du tilskrev mig om den Helligaands Personlighed, maae vist nok være sandt, thi Jesus har bestemt nævnet den Helligaand saaledes; men jeg kan da ei bebreide mig, at jeg forhen an-

saa den Helligaand for et Udtryk af Guds evig virkende Aand.

Münster er en herlig Mand. Jeg hører ham med Glæde. Langfredag fremstillede han i sin Tale Jesus Christus som Verdens Forsoningsoffer. Gud være priset, fordi han lader endnu Læber tale saa ømt, kiærligt og dog kraftigt og diærvt mellem Folket, som de Læber talede om Christus paa denne Dag! Det var en siælsopleftende, herlig Prædiken, alt fremstillet i Historiens og det gamle og nye Testamentes Aand. Han førte i Sandhed sine Tilhørere under Jesu Kors, og spurgte dem: hvor i Verden kunde I finde Trøst, Haab og Rødning uden der? Viide I hvor? thi jeg veed ei noget Sted paa den viide Jord. Han talede om den ringe Betydning, den største Menneskeklogt havde til evig Salighed, og at kun Jesus og hans Kors kunde lede os som Christne dertil o. s. v. Gud være fremdeles med ham! — Gud være ogsaa med Dig, med Dine Forældre, Din Menighed, at De maae bevare det Helligste i deres Hierter til et evigt, uforgængeligt Klenodie for Evigheden! O Gud lad ogsaa mig fremdeles troe og haabe, lad aldrig Kierligheden udslukkes af mit Hierte, og skiænk mig paa Livets Bane den Naade og Kraft, at jeg maae vandre saa, at jeg kan gaae ind til den Herlighed, Jesus har beredt for os alle!

Din Ven
P. Dons.

Udby, den 28de April 1812.¹²

Kære Ven!

Ret meget være Du takket for Dit sidste Brev! Først Dette, dersom Du hos Seidelin faaer et Brev fra Professor Müller, da er det et Par Ord til Svar paa min Recensents forunderlige Svar. Da det kun er en Snes Linier, tænker jeg vel, »Skilderiet» optager dem. Efter mit Svar til Larsen kiger jeg end forgæves.

Hvad »Stærkodder» angaaer, da ligesom Du udtrykker Dig elskelig om Din lidt overilede Lovtale, vil Du og mindes, at jeg i mit Brev om denne Sag tilføiede, at jeg i de Øieblikke maaske var lidt for stræng ved det verdslige Skjaldskab, skønt vist ikke imod Oehlenschläger. Det har stødt Dig, at jeg spurgte, hvad man kaldte nordisk. Var det maaske blot, fordi mine Ord klang lidt fornemt, for ei at sige stolt? I saa Fald havde Du Ret til at støde Dig, thi jeg burde udtrykt mig anderledes; men i Grunden er Spørgsmaalet visselig ei overflødigt; jeg kunde med Føie spurgt mig selv ligedan for et Par Aar siden, og blevet forlegen ved at skulle svare. Er det hin dundrende Vandring over Val under den klingende Hjelm, den blinde Trods paa Sværd og Stærke, den gyselige Kulde paa Afgrundens Bred? Disse Ting ere visselig nordiske og et tro Billede af den vantro Kæmpeold, men ikke lysteligt. Er det den høie kraftfulde Alvor, som, foragtende al Glimmer og Blødhed, ja Jordlivet selv, stirrer stadeligt fremad udover Graven og opad over

Stjernerne, ventende derfra baade Lyset, som kan veilede her i de dunkle Egne, og Kraften, som kan seire og vare, da høre vist nogle af disse Træk til Grundbilledet, af hvilket hint er den jordiske, formastelige Efterligning, og til dette Billede skal vi fornyes i Jesu Kristo ved Hans Aand, men hvor er nu det Nordiske i Stærkodder, ja hos Oehlenschläger? Enkelte Træk, der i hvert ny Digt udslettes og vanhædtes mere, dem seer jeg; mange finder jeg samlede i Hakon; men løb ikke Farverne sammen i Axels og Valdborgs Taarer? Jo visselig, Oehlenschläger jordede sin nordiske Harpe i Olafskirken med den gilske Slægt; han græd ved Graven, men han reiste i Korreggio et prægtigt Mindesmærke og glemte sit Tab under Beskuelsen af Konstværket. Den Bane løbe Folkefærd, den samme løbe Digtere, naar de ikke betids give sig i hans Tjeneste, der kan befæste deres Trin paa den slibrige Vei, der ellers river dem fort. Ligesom Valdborg efter Døden vilde som en Skygge glædes ved Skygebilledet af det Forsvundne, saaledes og Oehlenschläger, og det blev neppe vanskeligt i hans sidste Digtes dybeste Toner at opdage en Efterklang af hans forrige Kvad. Hvad mener Du herom? For nærværende Tid finder jeg ikke Drift til at føre denne Undersøgelse ud som et Modstykke til Dahlmanns, men maaske engang, om Gud vil, og jeg mener det kan gavne, forinden udvikler Alt sig vel klarere, enten saa Oehlenschläger frelses af Kristus eller gaaer længere fra ham. Stærkodder er aabenbar, med alle sine Gudenavne, slet ikke egenlig gudelig (religiøs); baade Stærkodder

og Ingild ere et Slags moralske Allegorier ligesom Faruk, og dennes Aander ligesom Genfærdet hist ere luftige Skygger af det Guddommelige. Du kan tro, naar Digteren begynder at spøge med Aander, da er han ikke langt fra at udle den høiere Aandelighed; en overfladelig Komiskhed spiller allerede synlig i disse Arbejder; Oehlenschläger arbejder paa en Komædie, eller har den færdig, og hvad betyder alt dette? Denne, mellem os, hvor en jaloux Mand bliver drillet og narret, kommer til at svare til Freias Alter, som hans sidste tragiske Digte til de forrige.

En Efterretning, der vil forundre Dig ligesaa meget som mig, er at Friederich Schlegel i Wien har oversat en Del af min Nordiske Mythologie i Deutsches Museum med umanerlig Berømmelse, og han skal kalde mig Danmarks største Digter. Fra ham selv har jeg faaet et meget smigrende Brev med Indbydelse til at skrive om Norden i samme Museum. Saadant skaffer ny Kamp med Hovmod og Ærgierrighed, men i Kristo, som os elskte, mer end overvinde vi. Igaar fik jeg det Brev og den Nyhed, og allerede samme Dag kunde jeg ret rolig overveie, hvorvidt det bør være mig glædeligt. Mit Navn bliver bekiendt i Tydskland, og i en Materie, som er Mode hos mange gode Hoveder, vænnes Man til at mærke lidt paa min Tale. For kort siden fik jeg at vide, som jeg maaske har meldt Dig, at min Dimisprædiken uden Tvivl paa et pietistisk Broderskabs Foranstaltning er oversat og udkommet i Nürnberg. Saadan en Mand er Vor Herre. Katholiker og Pietister kappes om at rose

mig og udbrede min Tale; underlig synes Dærren opladt for mig til ogsaa i Tydskland at forkynde Herrens Ord, og ved første Leilighed agter jeg at øve mig i at skrive dets Sprog, som jeg [fandt], ved i Aftes første Gang at prøve derpaa, ved Guds Bistand ej vil falde vanskeligt. Jeg er vis paa Du i Stilhed udbryder med mig: O Rigdoms Dyb baade paa Guds Visdom og Kundskab! Hvor uransagelige ere Hans Raad og Hans Veie usporlige!

Det er, mellem os, meldt mig, at jeg er foreslaaet til Professor i Historie ved Norges Universitet. Ske Guds Villie! Noget i mig higer did, Noget holder mig hernede. Dette er maaske min bedste Deel, men i saa Fald feier Gud det nok saa, at jeg bliver her. Jeg har før sagt Dig det, at jeg i mit Embede nyder mangan salig Glæde; den store, jeg nød paa Konfirmations-Søndagen, har jeg maaske og delt med Dig, skøndt jeg ikke veed det; thi Gud ske Lov! jeg glemmer nu saa tit, hvad der er bag mig, og higer fremad; men igaar havde jeg igien vidunderlig herlige Øieblikke ved en gammel fattig Kones Dødsseng. O, hvor glædeligt, hvor trøsteligt er det dog, saaledes for Øine at se, hvorledes Gud[s Ord] er mægtigt til at fordrive Dødens Bitterhed. Du skulde seet, hvor det matte Øie opklaredes, da jeg lyste den Fred over Hende, som overgaar al Forstand, hvor fattig hun, hartad maalles, var paa Tegn til ret at lade mig forstaa, at den ligesom med Ordet indstrømmede i Hendes Hjerte og oplod det indvortes Øie for Glimt af Evighedens Herlighed! O, min Ven! hvad er al Verdens Glæde mod

en saadan at ligne, hvor mat er det Billede, selv den hellig begeistrede Digter fremkalder af Troens Ypperlighed og Evighedens Glands, mod det, der i en saadan Stund ei alene staar os for Øie, men kvæger og opløder Hjertet. En gammel luthersk Theolog siger: det er et Underværk, naar en Præst bliver salig, det er haarde, men mærkelige Ord; thi ak, hvor fuldkomne burde ikke vi blive, som have saadanne Vidnesbyrd, saadanne Opvækkelser, saadanne usvigelige Mærker paa Ordets forborgne Guddomskraft for Øie. Derfor laa det selv en Paulus paa Hjerte, at ikke Han, som prædikede for Andre, skulde selv blive forskudt. Lovet være Faderen, som lader sin Helligaand komme vor Skrøbelighed til Hjelp.

Inderlig kært er det mig, at Mynster ikke skammer sig ved det foragtede Korsets Ord; thi det var, hvad jeg mest frygtede. Med inderligere Kærlighed kan jeg fra nu af indslutte ham i mine Bønner for Guds Kirke og dens retsindige Tjenere, der ei ere som de Mange, der forfalske Guds Ord, og hvor saadan Røst fornyer og stærker det Haab, at en Reformation er mulig, ligesom den synes aldeles nødvendig. Gud kalde den ved Navn, som Han haver udvalgt, og føre ham uskadt gennem Vandet og Ilden! Os give Han Naade og Iver til at berede Veien!

Hils Jette og alle Venner fra

Din Ven
Grundtvig.

Kiøbenhavn, den 27de Juni 1812.¹³

Kiære Grundtvig!

I Gaar Eftermiddags modtog jeg Dit Brev og fik da paa nye saa saare megen Aarsag, til at takke Dig for den hengivne Fortrolighed Du viste, ved at lade mig læse Dit Brev til Øhlenschläger.

Det forskaffede mig en kostelig Nydelse, thi her saae jeg Dig atter paa den lige Vei redelig, ærlig og mandig at vandre frem og uden Skiul at vidne, hvad Du troer og hvad Du føler. Saa gjør Du stedse, og saa maae det være.

Himmelsk saligt er det at vide, opløftende fra Jorden er det at føle, at man saaledes i Livets Irgange har en Ledestjerne, hvis Lys er guddommeligt, som fører stadigen til Sandhed, til Gud, for hver den, der vil følge den, som fordem de Viise i Østerland fulgte Stiernen, der tindrede mod Krybben i Bethlehem.

I Aftes afleverede jeg Brevet i Øhlenschlägers Huus, efterat jeg havde forsegleet det med et Signet, hvori stod I. G. Ifald han tilskriver Dig, saa forøg Dine Godheder mod mig ved at sende mig Svaret til Læsning, da jeg strax derefter skal sende Dig det tilbage.

[P. Dons].

1ste August 1812.

Usigelig Glæde har jeg havt ved at læse Din Fremstilling af den nyere og nyeste Tid. I Sandhed saa skriver man ei for at vinde Navn eller for at roses af sin Tid, og det er jo dog dette, Øhlenschläger troer at Din Stræben gaaer ud paa. Jeg har med høi Alvor skuet den Aand, der indgav Dig Skildringen af Dine Samtidige, og jeg har erkjendt, at Faae eller Ingen i det nærværende Danmark vilde skrive saaledes. — Gud styrke og opholde Dig! —

Hvor man vil forundres, naar Din Bog udkommer! Hvor har de nærværende Danmarks Sønner før seet en Fremstilling af Slægternes Handlinger og Idrætter, fra en christelig-religiøs Standpunct? og hvor meget vil dette ikke skiære ligesaa mange vildfarende Siæle i Øiet, som det paa den anden Side vil lede Mange til at udbryde, at Gud tilhører Riget og Magten og Æren i Evighed.

2den Deel er udkommen af Ingemanns Digte; jeg har hidtil kun læst Mithridates, som jeg i det Hele ei gjør meget af, skjøndt jeg erkjender Genialitet i den. Den er mig en løierlig Efterklang af Hakon Jarl, og det kan jeg ikke lide.

Poul har i dette Øieblik forelæst mig de sidst indsendte Ark af Deres Udsigt over Dannemark i den

nyeste Tiid. Hav inderlig Tak for det Indtryk, som ethvert Ord har gjort paa mig.

Deres ærbødige
Anthon M. Topp.

18.

Kiøbenhavn, den 12te September 1812.

Kiære gode Grundtvig!

Ja Du har fuldkommen Ret, at jeg længe har skyldt Dig et Brev; jeg skal derfor nu begynde med dette og i Fremtiden ærlig stræbe at afbetale paa min Giæld ved flittig at skrive Dig til.

Du har glædet mig saa meget i denne Tid, baade ved Dine kiærlige Breve og ved de Haandskrifter, Du har sendt mig til Trykning. Med den største Varme og Sandhedsfølelse har jeg læst ogsaa Slutningen af Din Historie og af Hiertet med Dig istemt: Amen! — Men siden sidste Gang jeg skrev Dig til, har der giæret en vis Uro i mig over det Du har sagt om Bastholm og Øhlenschläger, fornemmelig om den Første. I Grunden var jeg vel enig med Dig; men jeg synes, at Dine Ord burde her være noget forandrede. — At Bastholm, som Øernes tredie Fuldmægtig, »løb som Baggeseen fløi«, synes mig bittert sagt. At han begyndte med en Lovtale over Messias, er sandt; men at han endte med en saadan over

den stoiske Viisdom, kan Man vist ikke sige, da han selv anfører, at han har udgivet sin Bog, fordi han troer, at den selv for Christne indeholder meget nyttigt og godt; men at hans Bog i det Hele derfor er en Lovtale, kan jeg ikke see.

Mon al hans Skrift virkelig er Hastværk, og hvorfor vil Du fortælle Oldingen, at han ingenlunde var enten en grundlærd Mand eller grundig Tænker? Og mon Du virkelig med følgerig Ret kan sige, at han har Christendommens Levninger mere i Hovedet end i Hiertet? — Om alt dette kunde jeg tage mig for at udbrede mig paa en Deel Sider, hvis jeg ei var overbeviist om, at det ikke behøves, fordi Du nok veed, hvad jeg kunde sige, og Du desuden nok alligevel vil forandre, hvis Du finder det rigtigt.

Øhlenschlægers Digterbane kan ei endnu beskues i sin Heelhed; ofte har Du og jeg talet om det uheldige Vendepunkt i hans Digterliv, og deri ere vi enige; men altid har jeg troet, at Man ingensinde burde offentlig bedømme en Digter i sin Heelhed, førend hans Bane er fuldendt. Mig synes derfor, at Du kun sagtelig skulde have vedrørt hans nærværende Digterverden, saa meget mere som Du derved næsten er raget ind paa Kritikens Standpunkt.

Hvad Du har skrevet om Bastholm, har jeg i Formiddags sendt Dig tilbage, og jeg har nu blot at bede Dig, kiære Ven, at Du ei vil vredes derfor, at Du vil optage mine faae Yttringer i den gode Mening, hvormed de ere giorte, og at Du vil troe, at de høie og hellige Sandheder staae ogsaa for mig (Gud være

lovet!) ophæiede over Mennesker og al Verdens Guld. Men Du er mig ogsaa inderlig kiær, og hvorledes skulde jeg troe, at Du havde feilet, og ikke sige Dig det?

Gjør nu i Guds Navn med frit Sind, hvad Du vil, men send mig Haandskriftet, eller et andet Ark, tilbage med næste Post.

I Dag kommer Stykket om Censur i Skilderiet. Paa Tirsdag eller paa Løverdag skal jeg vidtløftig tilskrive Dig om Christian og Carl Molbech samt om Ingemann, hvis Bekiendtskab jeg har gjort. Nu vil jeg blot sige Dig, at Christian for 8 Dage siden er reist tilbage igjen til Stokholm, hvor han maaske bliver i Vinter. . . . — 3 Gange siden i Gaar har jeg været hos Seidelin uden at kunne træffe ham; Du faaer altsaa ikke de begierte 50 Rd. førend med næste Agepost. P. Q. R. Arkene af Din Historie har jeg sendt Dig i Dag. I Gaar havde jeg S. Arket til Correctur, og nu mener jeg, at Bogen bliver færdig om en 3 til 4 Uger. — Usigelig glæder det mig at høre om de litteraire Arbeider, Du har under Hænder; hvor inderlig skal det glæde mig, at see Sidestykker til Din mig saa kiære Sorøe Kirke komme frem som en høi, dyb og hellig Røst fra det begravne Danmark! — Gud være med Dig, han styrke og bevare Dig!

Hils Dine Forældre fra Din Poul.

Kiøbenhavn, den 19de Septbr. 1812.

Kiære, gode Grundtvig!

Kun 4 til 5 Dage var vor gode Christian Molbech her i Byen og drog derpaa bort igien til Sverrig. Lidet var det jeg talede med ham; men dog var det nok for at beklage, at Aanden hos ham vandrer om i vildsomme Egne. Desværre er han endnu ei kommen i det Rene med sig selv, og meget tvivler jeg om, at han nogensinde i Jordlivet naaer dette Maal; jeg kunde maaske sige: desbedre at han ei gjør det, thi fra den vaklende Standpunct han staaer paa, høres dog nu og da nogle sande og rene Toner, men aldeles falske vilde de maaske blive i det modsatte Tilfælde. Christian er ei Christen, uden af Navn, og Gud veed kun, om han giennem Livets Labyrinth skal engang blive det mere. Jeg seer alt klarere og klarere, hvorledes Christendommen staaer for ham, nemlig som en blot poetisk Fiction, og det endda blot i det Fierne. Jeg har været seen til at see, thi han har været min første Ungdoms Ven, og alle mine første Syn og Følelser har jeg i hengiven Følelse deelt med ham; men ikke kan jeg nægte, at Forskiellen mellem vore Beskuelser og vor Tro har i de sidste Aar giort vore Meddelelser lunknere end forhen. Hierterne have dog mødt hinanden, og o Gud! lad dem stedse det, saa længe vi vandre heneden! — Vi talede endeel med hinanden om den svenske Litteratur, især den poetiske, og meget interesserede han sig for den Giæring, Tydsklands nyeste Konstdommere og

Digtene have frembragt i Sverrig, fornemmelig i Stockholm og Upsala. Dette interesserede ogsaa mig, skiøndt jeg tillige yttrede ham min Formodning, at denne philosophisk-poetiske Giæring maaske kun var en Efterklang af Tydskerne. Han roste meget nogle nye svenske Digtene (Atterbom og en Anden, hvis Navn jeg har glemt): paa mit Spørgsmaal om hvad udmærket disse havde frembragt, udviklede han for mig den første Deel af en, som han sagde, yderst interessant Fortælling af den Sidste, i hvilken er en meget konstig Forvikling heel igiennem . . .

Jeg yttrede, at denne hele Fortælling var hverken meer eller mindre end et gammelt Spil, af det i Grunden usle Slags Digtninger, som Verden har mere end nok af. Dette meente Christian ikke, han sagde, at Fortællingen havde megen Lighed med Goethes Wahlverwantschaften og var ham derfor dobbelt kjær. Ikke, svarede jeg, er mit Øie lukt for den skønne Form, den hele Konst, hvormed denne Goethes Roman er skrevet; men ogsaa om den siger jeg, at den i Grunden er en gemeen Bog; for ethvert Menneske, tænkende Menneske, en oprørende Bog, fordi Goethe efter de chemiske Love Physiken kiender, har villet behandle Mennesket chemisk, har gjort Aand og Legeme aldeles til Eet og aldeles ikke udhævet det Høie og det Dybe hos Mennesket, der hos ethvert godt Gemyt stræber fra Jorden til Himlen.

Halv fortørnet svarede Christian mig, at det var et Spørgsmaal, om vi alle vare mere end chemiske Producter? og han tilføiede, at han havde stor Drift

til at skrive endeel over denne Goethiske Roman, som et af de herligste poetiske Arbeider han kiendte, o. s. v., o. s. v.

Ei faaer Du i Dag saa meget, som jeg havde bestemt, thi Arket løber fra mig; jeg vil derfor nu blot i al Korthed tale lidt om Dine egne Sager. Stykket om Censur blev, som Du veed, aftrykt i Skilderiet, men endeel forhutlet af Censoren, Etatsraad Nissen, Ridder af Dannebrog. (Denne Mand har forhen udenlands været Consul eller Legationsraad). I Dag har jeg sendt Dig de 2 Nummere af Skilderiet, hvori det findes, tilligemed Dit Manuskript, for at Du ved Giennemlæsningen kan see, hvad han har forandret og udeladt. Du maae conferere heelt igiennem, thi ei alt er forandret paa Dit Manuskript. Dette synes mig virkelig at være en saa uforskammet Egenraadighed, at den Herre vel burde have en Revselse derfor. Vil Du ei skrive ham et Brev til? — Endvidere har jeg i Dag sendt Dig Manuskriptet om Øhlenslæger, (som jeg, jo før jo hellere, maa have igien), S. Arket af Din Historie samt 50 Rd. fra Seidelin, hvilke ligge i et af Skilderie Nummerne. Ei har jeg anmeldt Pengene paa Posthuset, fordi det er forbunden med endeel Omstændigheder, og dertil havde jeg ei Tid fra Contoiret i Formiddags.

Tak for Dit kiære Brev i Gaar, og tak for de Forandringer Du gjorde om Bastholm; men siig mig, kunde ei de Ord: »hans' Skrifter forgaae med den Tid, som avlede dem», udelades, da Meningen intet taber derved?

Ingen af de andre Mænd, Du har bedømt, synes jeg Du har giort Uret, eller været for streng imod. Gud velsigne og bevare Dig og Dine gode Forældre!

Din Ven Poul.

Man frygter meget for Krig med Sverrig. Sverrig ruster sig stærkt, og man paastaaer, at Pontecorvo gaaer til Petersborg med 40000 Svenske for at forene sig med en stor russisk Armee.

Dit næstsidste Brev har jeg giemt saa godt, at jeg ei for Øieblikket kan finde det. Vil Du for en Sikkerheds Skyld i Dit næste Brev opgive mig den Forandring paa nye, som Du vilde have i Dedicationen til Danneskiold. — Naar kommer Du til Kiøbenhavn? Jette hilser!

20.

Kiøbenhavn, den 10de October 1812.

I Dag sender jeg Dig Titelarket af Din Historie; i næste Uge bliver det Hele færdigt. Ei skedte det i denne Uge, fordi nogle uventede Hindringer indtraf for Bogtrykker Græbe. I Aften faaer jeg Correctur til det 2det Ark af Fortalen; Slutningen af denne, tilligemed Slutningen af Bogen kommer paa et Ark, saa at der endnu er 2 Ark i Alt tilbage. — I nogle af Dine sidste Breve har Du yttret en vis Ahnelse om, at Du vel kunde komme i nogen Uleilighed for

7*

Din Bog; men ei kan jeg dele denne Følelse med Dig. Ei kan jeg det af adskillige Grunde. Jeg vil blot vedrøre dette, at den indeholder saa megen Varme for Menneskehedens høieste Anliggender, saa megen mandig Kraft og Sandhedskierlighed, saa Meget, der maa gribe det endog kun halv vakte Gemyt, at der virkelig hører Meget til, at Du for Bogen i det Hele skulde være udsat for nogen ubehagelig Kamp.

Jeg kan kun tænke et Tilfælde, der kunde føde en øieblikkelig Smerte; det er, om en eller anden Usling i det Enkelte kunde finde noget, han vilde indskyde under Lovenes Skjold; men Gud være lovet! det vilde selv i dette Tilfælde nok gaa godt, og for ham blev i Sandhed intet Egeløv at vente. — Meget glæder jeg mig til at tale med dig i næste Uge, og da maae Du endelig medbringe Dit Digt over Roeskilde.

Den gamle Stamme i Danmark er udmarvet, kun enkelte smilende Løv sidder endnu paa de næsten udtørrede Grene, Roden raadner alt mere og mere, Stammen synker mod sin Grav — og alt klarere og klarere seer jeg Dig som Danmarks Gravsanger. Tungt og inderlig smerteligt er det; men det maae være saa. Kun Gud veed, hvad Skud de Agern vil give, som den gamle Stamme har udsaaet for de kommende Dage; men lad os haabe og troe, at de vil spire under en høiere Varme, grønnes i en nye Morgensoel, fremvoxe til en stor og kraftfuld Lund, under hvis Ly det Store og Gode vil udfolde sig, og

fra hvis friske Kroner hellige Jubeltoner ville lyde til den Eviges Pris, Ham, som før Biergene bleve til, og før han dannede Jorden, fra Evighed til Evighed, er Gud.

Hils Dine Forældre, og Gud være med Dig og Dem!

Din Ven

P. Dons.

Den 6te September er Tydsklands Reinhard død.

21.

Kiøbenhavn den 15de December 1812.

Kiære Grundtvig!

Du har vel Ret i, at det er en underlig og kilden Sag at give Fru Rahbek en Bog, som laster hendes Mand; men naar jeg betragter hende fra den Standpunkt, som Du og Flere have angivet mig for hende, da beholder Sagen ei længer et saa vrangt Udseende som ved første Øiekast. Hun er en religiøs og sandhedskierlig Kone, hun elsker Din Varme for det Største og Høieste, Jorden har i Eie, og jeg troer derfor, at Din Bog, hendes Mand uagtet, vilde være hende meget kierkommen fra Din Haand. Jeg synes, Du skulde ledsage den med et Vers til hende i den Anledning, og synes Du herom, saa send mig et Saadant med Posten paa Fredag eller Mandag. Maatte saa jeg overlevere hende begge Dele fra Dig, vilde

jeg takke Dig; thi ret gjerne gad jeg tale med denne Kone, som 3 a 4 Gange har ved Andre ladet mig hilse og indbuden mig, uden at jeg derfor er kommen.

[P. Dons.]

22.

Kiære Grundtvig! Du faaer nu kun et Par Ord. Din sidste Skrivelse om Din Fader bedrøvede mig meget; og urolig, saavel for ham som for Dig, er jeg, fordi jeg ei fik Brev fra Dig i Gaar.

Paa Mandag leveres Dit Brev og Bogen til Danne-skiold, og paa Onsdag averteres den i Aviserne, tillige med Din Prædiken.

Gud give, at jeg i Juledagene maae høre noget glædeligt fra Dig. Jette hilser meget ligesom Din trofaste Ven

P. Dons.

Kiøbenhavn, den 22de December 1812.

23.

Udbye, den 24de December 1812.¹⁴

Kære Dons!

Efterat jeg havde afsendt det Lidet, jeg denne Postdag agtede at skrive, fik jeg de venlige Linier fra Dig, og da der i Dag kommer Bud til Præstø,

haaber jeg, at Du endnu skal i Helligdagene se et Par Ord fra mig, for at Du ikke skal ængstes af Uvished om vor Tilstand.

Endnu lever gamle Fader, men et sørgeligt Liv; thi Legemet er saa udtæret, at han ikke kan støtte paa en Fod, og Tankerne saa adspredte, at han sjelden et Øjeblik kan tale eller fatte et forstandigt Ord, skønt han kender os, og i visse Dele veed, hvad han siger. Dog nogle herlige lyse Øieblikke skænkede Gud ham i Mandags mod Aften. I Søndags, da Evangeliet var om Johannes den Døber, kunde jeg ikke Andet end mod Prækenens Slutning udbryde: »Ogsaa blandt Eder vandrede en Johannes», og tilbagekalde Oldingens Minde som den Herrens Røst i Ørken, den ærlige og gudfrygtige Ordets Tjener, han har været. Der var kun Faa til Kirke, men just derfor neppe Andre end dem, der komme for Ordets Skyld, og hardtad Alle vare de af den Gamle ledte paa Saligheds Vei; des friere kunde jeg tale, og da jeg efter Præken bad navnlig for den syge Olding, var neppe noget Hjerte ubevæget, noget Øie tørt. Fader var den Dag meget urolig, men ved Sengetid, da sikkerlig mangt Guds Barn opleftede sin stille Bøn for ham til den himmelske Fader, blev han med eet stille, laa saaledes til Mandag mod Aften og begyndte da at tale gudelige Ord; jeg tvivlede om, det var med Sands, men da jeg trådte til, mærkede jeg vel, at vi forstode hinanden. Han talte om den Fred, han følte, og den hellige Længsel efter at fare herfra og være med Herren. Nu, sagde han med Eftertryk, er jeg kommet

saa vidt, at jeg ikke vilde vende tiltage til Verden, om Man bød mig al dens Herlighed, og sin Seier tilskrev han Guds inderlige Barmhjertighed — og Gudfrygtiges Bønner. Nu først fortalte jeg ham, at vi havde gjort offentlig Bøn for ham. Han bevægedes dybt, trykkede min Haand med Taarer og sagde: »Det burde jeg selv bedt om, men jeg havde ingen Samling dertil.« Under denne glædelige Samtale sagde han: »Ja nu ligger jeg som Jacob der han velsignede sine Børn.« Jeg bad om hans Velsignelse, især i mit Kald som Kristi Tjener, og han gav mig den med en Hjertelighed, som jeg ikke glemmer. Han velsignede min fraværende Broder og Moder, og nu spurgte han, om der var Nogen, som ellers ønskede en Velsignelse og et Suk af ham. Da nævnede jeg Dig, som Du bad, og han lyste Velsignelse over Dig og Dine som en Fader; han bad godt for alle mine Venner, og da jeg nævnte Hersleb, føjede han Molbech til. Det glædede mig inderlig, det syntes mig et Tegn paa, at ogsaa han skulde naa den Tro, hvilken han først og fremmest tilønskede os.

Han blev mat paa det Sidste, jeg desværre ogsaa træt af Salighed. Jeg bad ham lægge sig til Ro; nødig vilde, sagde han, han forlade de hellige Tanker, men dog sov han ind. Et Par Timer efter savnedes hans Puls, og han droges med Døden; dog vendte Livet tilbage efter stærk Strid, og siden har han ikke havt sin Samling fuldelig. Af Guds Naade venter jeg endnu et livligt eller dog roligt Øjeblik; thi han

bad altid om, at han sin Sjæl med god Forstand befale maatte i Jesu Haand i evig Ro at gemmes.

[N. F. S. Grundtvig.]

24.

Af et Brev fra P. Dons til Grundtvig den 29de
December 1812.¹⁵

Nu har jeg den kiære Bog ved Siden af Dine andre Skrifter i mit Bogskab, daglig har jeg læst i den, og uden at jeg selv vidste deraf kan jeg nu meget udenad paa mine Fingre. Længe har jeg mærket, at Du ahned store Ubehageligheder for dette Skrift; men jeg veed ei ret, hvorledes det kommer sig, jeg har neppe eengang havt nogen dunkel Følelse derom.

Dog nu ei mere derom for denne Gang. Hvad skal ske, skeer; og naar Gud er med Dig, kan Ingen være imod Dig.

25.

Kiære Grundtvig!

Jeg fik da i Søndags den Efterretning fra Dig, som jeg længe havde ventet, at Din Fader er hensovet. Fred og Velsignelse være over ham! Han var den Første blandt de Oldinge jeg har kiendt, og aldrig kan jeg glemme ham. Anmeldelsen om hans Død vil Du finde i Statstidenden for i Dag.

Her skrives fra alle Kanter meget imod Dig for Din Krønike. Med Adskillige har jeg været i haard Kamp, med al Sindighed fra min Side, og bragt det dertil, at de Herrer egenlig intet kunde sige. Bogen stryger ret ud fra Seidelin, og da han i Alt kun havde 4½ Hundrede Exemplarer, saa vil den snart være udsolgt. Jeg har derfor en Hilsen og et Spørgsmaal til Dig fra ham: om det er Din Villie, at Bogen ufortøvet paa nye, uden nogen Slags Forandring blev optrykt, da den ikke skulde nævnes 2det Oplag, men i alle Henseender ansees for og være det den nu er?

Jeg synes saare vel herom, thi ellers faaer hverken Provindserne eller Norge den at læse, da dette Oplag vil medtages af Kiøbenhavn alene.

Herpaa maae Du endelig svare mig jo før, jo heller; thi i det Tilfælde at Du vil, saa sætter Seidelin den i Arbeide paa Øieblikket i forskellige Trykkerier. Han vil paa passende Maade affinde sig med Dig, og at jeg skal giøre hvad jeg kan, behøver jeg ikke at sige Dig. Giør det! 500 Exemplarer paa nye ville desuden i føie Tid sælges og ikke hindre en nye omarbeidet Udgave efter samme Plan som det lutherske Tidsrum, hvorom Du nogle Gange har talt med mig.

Gud være med Dig og Dine! Hils Din Moder og Din Lise fra Jette og

Din Ven
P. Dons.

Kiøbenhavn, den 12te Januar 1813.

(25 b.)

Dagen for 1813. Nr. 3. Mandag den 4de Januar.

Anmeldelsen af Frigge. (Sluttet, see Dagen Nr. 309.)

Som Dagens Udgiver for at slutte denne Anmeldelse just vil gaae over til Hr. Pastor Grundtvigs især saa særdeles deilig begyndende Sørgedigt til hans Ven Sverdrup, over Tabet af dennes Datter, finder han i et af samme Forfatter i disse Dage udkommet Skrift, kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng, sig i Anhanget omtalt, som den, der omsider havde rost Alt, hvad der skyggede paa Parnas fra Fod til Top. Det er ikke første Gang, han har paa Tryk læst denne Beskyldning, men hvad man andensteds kan og bør foragte, skylder man sig selv at besvare, naar det er sagt af en Mand, hvem man, al Meningsforskiellighed uagtet, er Agtelse skyldig, og yder den villig. At Dagens Udgiver i en Litteratur, der har saa mange og manglehaande Vanskeligheder og Uleiligheder at kæmpe imod, bestandig har anset det for en kjær og sand Pligt, efter Ævne at række sine Medvandrere paa Banen om ikke en hielpsom, dog en venlig Haand, og naar Leilighed gaves, at nævne dem med Anbefaling for vort just ikke meget læselystne eller opmærksomme Publikum, vedgaaer han; men saalidet, som han har roest Alle, endog alle dem, der havde, end sige gjorde, Fordring derpaa, saalidet har han — hvorpaa Hr. Grundtvig selv kunde være Beviis — endog hos de meest roste, rost alt:

og frimodigen tør han tilføie, at han mellem det skyggende paa vort Parnas aldrig har roest, eller engang som uskadeligt omtalt noget af det, i hvis Skygge man indaandede Gift eller Uhumskhed. At han har havt og har baade Øie og Tunge for Ufuldkommenheder og Feil, endog hos dem, hvis Fuldkommenheder og Fortrin han oprigtigst og inderligst beundrede, troer han ikke at behøve at bevise; men at dertil i hans Tilskuers, Sandsigers, eller her, hvor han heller burde vække Læse- end Vragelysten, i Almindelighed var Stædet, troer han ikke. At mangan ældre og yngre Forfatter har sveget hans Forhaabninger, ikke er blevet, hvad han af ham bebudede sig, indrømmer han villig; men at disse Forhaabninger, dengang de yttredes, ikke vare sande, følger ingenlunde deraf; at han saaledes selv ikke [har] opfyldt de Forhaabninger, en og anden af hans tidligere Arbejder troede sig beføiet at giøre sig om ham, drister han sig maaskee af Alle mindst at frage; men naar Hr. Grundtvig beklager, at det vakre Hoved — som han udtrykker sig — er gaaet under, fordi det ikke vilde i det rene med sig selv, tillade han mig at forsikre, at dette kan saalidet være Aarsagen dertil, at tvertimod blandt de faa Ting, hvori Undertegnede paa sin litterairske Bane har søgt sin Stolthed, er at han haaber engang at kunne nedlægge sin Pen som han optog den, uden at den nogensinde vitterlig har fornegtet eller forsaaget de Grundsætninger, den blev optaget at forsvare og forkynde. Hvorvidt disse Grundsætninger — saavel i Aand som i Ord — stemme med eller afvige fra Hr.

Grundtvigs, bør vel Intet gjøre til Sagen, nok naar vi hver fra sin Side maa indrømme hinanden, ærligen og ivrigen at have søgt det Rette, Sande og Gode. Held den, der har fundet den rigtigere Vei! men ingen af os forglemme, at den redelige Vandring aldrig kan være aldeles reen fra Vildspor; nok, naar iøvrigt vi med min gamle Vens Ord kunne tilraabe hinanden:

Held Manden, der tør sige ligefrem
Sin Mening! ak! der er saa faa af dem.

Efter denne Episode — som det vilde være Dagens Udgiver særdeles ukiært, om man antog som et Angreb paa en Mand, han personlig og videnskabelig agter og ynder, eller paa et Skrift, der, endog blot for det særdeles meget Sande og Gode, det indeholder, kun vil finde alt for mange Modstandere og Angribere, om det endog ikke saa omhyggelig beilede dertil — vil man imidlertid ikke undres, om han ikke vil forøge sine litterairske Synders Antal ved at omtale flere af de Stykker og Forfattere, der findes i Frigge, men nøies med kortelig at nævne, at hans gamle Venner, Udgiveren og Forlæggeren, have gjort ham den Ære, at sætte hans Portrait, stukket af Flindt efter et mesterligt Maleri af Hornemann, forved denne deres vakre Samling. —

(Hertil har Povl Dons tilføjet følgende Randbemærkning om Rahbek:

Jeg har glædet mig over den Beskedenhed, Fiinhed og Godmodighed, som afspeiler sig i disse Linier.)

Kiære Grundtvig!

I Dag har jeg talt med Seidelin om din forandrede Beslutning med den nye Udgave af Din Krønike.

Han havde allerede arrangeret den nye Udgave, men har dog intet at bemærke ved din sidste Bestemmelse. Saasnart Du vil sende Manuskript, skal Trykningen begynde; det beroer nu kun paa Dig. — Hils Din gode, kjære Pige og Moder fra

Din Ven
P. Dons.

Kiøbenhavn, den 23de Januar 1813.

Du har Ret, jeg har længe været Din forstummede Ven; med Foraarets milde Dage brydes Isen, og paa Kiærlighedens og Venskabets Vinger iler jeg Dig imøde, rækker Dig redelig Haand og beder Dig: troe ei ilde om mig, og vær ei vred!

I den første Tid, efterat Du sidst forlod Byen, skrev jeg Dig ikke til af lutter Skiødesløshed; men fra det Øieblik af, at Molbech fornødrede sig til at gjøre de ideløse og løgnagtige Udfald paa Dig i Kiøbenhavns Skilderie, kunde jeg ei godt skrive, thi jeg var saa harmfuld og foragtede denne flau Adfærd saa

dybt, at jeg i min Tale derom var bleven langt bittrere, end jeg kunde ønske at være, thi end er Molbech min Ven, og end har jeg Kierlighed for ham, i hvor hovmodig han end er eller yttrer sig at være. Du har nu selv skaaet mig derfor, ved et Svar Du har sendt til ham. Lad os ikke nu tale mere om denne Sag; men blot vil jeg sige Dig, at Dit sidst skrevne Svar til ham idag indrykkes i Kiøbenhavns Skilderie. Forinden dette er skeet, har jeg viist ham dette, ligesom det første, men — .

Begyndelsen af Dit Roeskildske Digt har jeg for nogle Dage siden modtaget af Hersleb. Hos Seidelin har jeg været, han vil efter Dit Forslag begynde paa Trykningen heraf i næste Uge. Men jeg gyser, thi Hersleb har sagt mig (selv har jeg endnu intet læst, uden Afdelingen om Christian den Fjerde) at der er meget, som er ham umueligt at læse. Han er et grønt Træe, jeg er et tørt, og hvorledes skal det saa gaae mig arme Correcteur? Det veed jeg imidlertid, at Du for Din slette Skrift fortiente saa meget ondt, at jeg ei engang vil nævne det for ei at saare Dig alt for meget; men dog, skriv bedre for Fremtiden! Din Historie vil nok Seidelin ligeledes begynde paa med det første, men Trykfeilene synes mig bør rettes.

I Aftes var jeg hos Professor Wedel Simonsen i Selskab med Molbech og Pastor Østrup fra Lange-land. Østrup talede meget med mig om Dig, med Agtelse og Kierlighed, bad mig venskabeligst at hilse Dig og tillige love, at han meget snart vil selv til-

skrive Dig. De Timer, som henrunde i dette Selskab, vare mig meget behagelige.

Da Din Lise nu er her i Byen, vilde jeg gjerne 'engang imellem besøge hende, hvis Du intet har derimod, og hvis hun blot nogenlunde kan lide mig, fordi jeg saa længe har været taus imod Dig, thi jeg veed, at hun er vred paa mig derfor. Det er som det bør at være, men paa den anden Side kan Du ikke nægte, at det vilde være mig tungt at see Dit kiære Pigeansigt vredt imod mig. Siig mig herom Din Mening.

Begyndelsen til Bedring har jeg nu giort, og det skal ikke blive derved. Jette hilser Dig og Din Moder ved Din

redelig hengivne

Ven P. Dons.

Kiøbenhavn den 10de April 1813.

P. S. Episoden i Dit Roeskildske Digt om 4de Christian og Ole Wind er mig langt kiærere i Din første, end i Din sidste Bearbejdelse. Hist er den langt renere fremstillet, naivere og mere kraftfuld i det Hele, end her. Kunde jeg formaae Noget, saa vilde jeg inderlig bede for den første Digtning.

28.

Kiøbenhavn den 26de Junii 1813.

Kiære, gode Grundtvig!

I Mandags modtog jeg med inderlig Glæde Dit sidste Brev til mig; min Glæde var høi og reen og

inderlig ved at see det ædle, ømme Vennehierte lyse Velsignelse over Henriette og mig.

Men snart blev jeg underlig vemodig, ja for en stor Deel sørgmodig stemt, og det er jeg igien nu, da jeg tager Pennen for at skrive disse Linier til Dig. Hvad jeg tænker, siger jeg altid aabent og ligefrem; det er uadskilleligt fra mit Væsen, thi igiennem stor Kamp har Gud ogsaa naadefuld ført mig til den Punkt, at jeg i hellig Andagt kan knæle for ham og Christus, uden at see frem eller tilbage, til høire eller til venstre, uden at bryde mig om Menneskers ofte aldeles skiæve og bagvendte Domme.

Derfor taler jeg ogsaa nu, som sædvanlig, ligefrem med Dig. — Olsen har sagt, hvad jeg selv vilde sige Dig, at jeg fandt mig uopbygget ved Din Prædiken. — Her gielder jo ligefrem Tale, jeg siger da, at jeg aldrig har hørt et forunderligere Foredrag, end det jeg hørte ved Din Prædiken i Udbye i Aaret 1811, men at jeg derimod aldrig har hørt et mere forstyrrende Foredrag, end det jeg hørte ved Din sidste Prædiken her inde. Jeg veed, at jeg kan være andægtig i Kirken, at jeg kan glemme Verden saaledes, at jeg ofte ligesom seer Himmelen aabne sig, idet Jorden forsvinder. Men hiin Dag blev jeg ligesom sammenknuget, ved at see og høre Dit rene, mandige og kraftfulde Maal tilbagetrængt, for at tale, ei »som den frembrydende Elv«, men snart dansk, snart norsk, saa klynkende, saa pibende, saa syngende eller grædende, og dette under saa mange forskellige Modificationer, at jeg næsten ikke kunde

følge Talens Indhold og Gang selv. Min Andagt var heel forsvunden, og mon jeg var den Eneste?

Jeg har talt meget herom med Olsen, og han har sagt mig Dit Svar til ham. Det samme vilde Du sige mig, og jeg har egentlig intet at sige, naar Du paastaaer, at det er den sande Maade for Dig til at udtrykke Dine Følelser paa; thi jeg veed, at hvad Du siger er sandt.

Men naar Du i Dit Brev siger til mig, at Du kan mærke, at end ikke jeg ret forstaaer, hvad det er at tale som Guds Ord, da endog jeg forstyrres, naar Røsten, kæmpende efter Engletonen, glemmer al verdslig Smag og Maal og kun arbejder paa at udsige det Udsigelige; at vi ei bør være saadanne Slaver af udvortes Velklang, at naar vi høre Guds Ord frembryde som Elven og skue de usvigelige Kiendemærker paa hellige Syner, vi da endnu skulde give Agt paa, om Lyden skurrer i det udvortes Øre, lukke Hiertets Øre for de Himmeltoner, der hviskes af Aanden: — da maa jeg spørge Dig:

Er det virkelig at tale som Guds Ord? er det at kæmpe efter Engletonen? er det at arbejde paa at udsige det Udsigelige o. s. v.? Grundtvig! derom tvivler jeg saa meget, som om Noget. Og desuden, der gives ogsaa verdslige Toner, som dybe og høie, ædle og udsprungne fra det tilbageblevne Gode af Guds billedet hos Mennesket, inderligen stræbe mod Himlen, og jeg er vis paa, at der selv i disse ligger saa megen Sandhed, at Enhver gribes af dem. Hvorfor da haane dem, naar de ei ere Fostere af Løgnen?

Jeg troer, at Du nu ligesaa lidt taler Dit eget naturlige Maal, som Bibelens; thi naar den kunde løfte sin Stemme for det udvortes Øre, vilde Du sikkert finde, at Du feilede. Dog jeg indseer, at herom bør Talen ei imellem os være lang, og derfor maa dette være nok. — Det er Sandhed, at jeg ei længe har tilskrevet Dig; men kan Dit Hierte billige de Spørgsmaal: om ei mit Hierte mere føler Trang til Meddelelse og fortroligt Ordskifte med Dig? om det ved Adskillelsen er blevet halv fremmed for Dit? Du troer ei dette ligefrem, men Du siger dog, at naar man i flere Maaneder ikke skriver til sin rette sande Ven, da skal man blive bange for sig selv, thi det er Tegn til, at fremmede, verdslige Tanker have stræbt at tilliste sig Herredømmet. — Nei, gamle Grundtvig! med Guds Hielp er jeg ikke bange.

Ei i Ungdommens favre Vaar mødte vi hinanden; jeg havde Ingen paa Jorden at dele mine Tanker og Følelser med, uden Molbech. Megen Kamp havde jeg indvortes at giennemgaae, min Tro var tabt, mit Hierte slog som i det øde, kolde Rum, Menneskeheden og mig selv saae jeg som en Bold for Skiæbnen, og ingen hellig Lysstraale trængte ind i min Nat.

Da lysede Jesus Christus for mig i Tidens Fylde, jeg haabede, jeg bad, og Gud skiænkede mig Tro. Jeg veed, paa hvem jeg troer, og Gud lade mig blive bestandig til Dagens Ende! I Udgangen af den Kamp mødte jeg Dig. Snart bleve vi sande Venner, thi vi fandt hinanden med redelige Hierter. Nu ere 5 Aar rundne, og naar jeg nu seer paa Dig, da maae

jeg sige: ingen Mand paa Jorden er mig kiærere end Du. Vor Vei er forskiellig, dog ere vi hinandens.

Din Gang er brusende, ofte stormfuld, min derimod er stille og roligere, og dog kunne vi begge komme til et Maal.

Livet ligner en Biergvei. Paa den ere mange store Stene henvæltede, som hindre Gangen til det fierne Maal, som lysende staaer dem [d. e. de Reisende] for Øie. Med barnligt, redeligt Sind gaaer mangan Vandrør imellem de hvasse Stene, siunger sin Høisang, priser sin Gud, plukker mangan duftende Blomst, glæder sig ved mangt et Syn og nærmer sig lidt efter lidt, med Tro, Haab og Kierlighed til Banens Ende: Evigheden, hvor han da skuer heelt, hvad han kun paa sin Gang ahnede. Men andre har Gud kaldet til at giøre Veien ryddeligere, til at bortvælte Stenene, til under Kamp og Møie at nærme sig Maalet. En Saadan kan ei altid bryde Blomsten, ofte maae han nedtræde den, ei altid kan han fryde sig; thi naar Stenene væltes bort, da fremmylre mange Udyr, som skiulte sig under dem, eller som der havde Indgangen til deres Huler, og da maa der kæmpes, for at de kunne beseires.

Begge komme de ved Banens Ende til ogsaa at see det himmelske Lys; thi begge vandrede de for Guds Ansigt, skiøndt paa forskiellig Maade, dog efter det Kald, de hver især havde faaet at udrette.

Ærlig er jeg Din Ven, ærlig skal jeg være det

til min Død; men at Du vilde tvivle derom, det smerter mig dybt.

Af Krønikens Gienmæle har Du vel faaet et Exemplar fra Olsen, som nu er reist paa Landet. Er der Trykfeil og vil Du have dem rettede, da maae jeg jo før jo hellere have Listen. Ved Læsningen af Din Prædiken har jeg glædet mig; den bliver 2 Ark og er færdig fra Pressen i Dag.

Stykket om Afguderie har Du vel læst i Skilder[i]et. Det andet med Din diærve Tale om Svensken, blev, for de politiske Forholds Skyld, ved Censuren af Etatsraad Nissen nægtet at maatte staae i Skilderiet, som Tidsskrift, og det skete endog efter at han paa høiere Steder havde forespurgt sig. Alt Høeckes Arbeide er da forgiæves, og derfor skal jeg hilse Dig fra ham, om det ei er Din Villie for at forebygge Tab at lade det trykke i 1 Ark og saaledes særskildt udgive? Herpaa maae Du snarest mueligt svare mig.

En inderlig glad Aften skænkede Din Lise og hendes Søster os for nogen Tid siden. Desværre har de 2 Gange siden været hos os om Aftenen, uden (imod Sædvane) at træffe os hiemme. Jeg har nogle Gange i disse Dage været hos dem, men da jeg fandt lukkede Døre, maae de vel nu være paa Landet. Hils gode Lisemoer og Jane, og bed dem

ikke glemme os! Jette hilser Dig redeligt og venligt som

Din trofaste Broder
P. Dons.

Et Aftryk af Stykket om Svensken har jeg formaaet Høecke at give mig til Dig og et til mig.

29.

Tak, kiære, gode Grundtvig! for Dit sidste kiære Brev! Det fornøiede mig, hvad Du fortalte mig om hiin gamle, fattige Kone; men Du kan troe, at en slig Tænke- og Handlemaade finder man endda ikke saa sielden. Kun lidet har jeg reist om i Landet, men gientagne Gange har jeg hos Bønder mødt dette Sindelag.

Din lille Bog til Fædrenelandet er nu færdig. Høecke har lovet mig, i Dag at sende Dig de Exemplarer, Du har begiert. I Morges leverede jeg Din gode Lise 1 Exemplar paa Skrivpapir; hun blev glad herfor, men var ei fornøiet, fordi hun ikke i Gaar fik Brev fra Dig. Den gode, troe Pige!

Høecke sagde mig, at Skilderiet for i Dag kom til at indeholde noget Slemt til Dig fra Molbech. Jeg bad ham, om mueligt at sende Dig det, tilligemed det Andet, og det lovede han. Jeg har ikke læst en Tøddel deraf; men nu har jeg i denne Anledning

den inderlige Begiering til Dig, at hvis Du finder Dig beføiet til at svare Molbech, Du da vil sende dit Svar til Bogtrykkeren og lade ham besørge Correc-turen, thi denne hele Handel er mig saa ubehagelig imellem Venner, som Du og Molbech, at jeg helst ønsker aldeles at staae uden for den.

Jeg er vis paa, at Du ei troer, at denne Begie-ring er af Mangel paa god Villie imod Dig, og derfor har jeg ikke mere at sige. Dit Svar paa Resensionen over Krøniken vil Seidelin rigtig nok trykke, men han gav tillige den bestemte Erklæring, at han ei kunde give Dig noget Honorar, thi af Gienmælet har han endnu ikke solgt over 40 Exempl. Trykkelønnen er kostbar, og 1 Balle Trykpapir koster nu 600 Rd., som forhen har kostet 12 à 16 Rd. Endnu har jeg ikke talt med Hoecke om Honorar, men finder det meest passende om nogle Dage at giøre det. I Dag er din Bog til Fædrenelandet anmeldt i Adresseavisen for 3 Mk. Rigsbankpenge.

Jeg har faaet Jette overtalt til at reise ud til Götzsche, hvor hun nu er, og hvorfra jeg haaber at hente hende om 14 Dage.

Dette meget kortfattede Brev maa Du være for-nøiet med denne Gang.

Du hilses paa det redeligste og kiærligste fra
Din trofaste Ven
Poul Dons.

Kiøbenhavn den 24de Julii 1813.

Jeg skal melde Dig, naar jeg reiser efter Jette; thi jeg mener da at blive fra Byen i 8te Dage.

Kiære Grundtvig!

Dit sidste Brev har smertet mig dybt; det er saa endnu, at det smerter. Jeg vilde have skrevet i Dag, men kom ei dertil. Indlagte Dit skienne Farvel til Molbech har jeg corrigeret.

Din ædle Pige hilser Dig!

Du skulde dog ikke miskiende mig, men troe, at jeg er ligesaa bunden til Dig, som i de forløbne Aar, og at jeg ikke kiender nogen Mand som jeg elsker høiere, ja ikke saa høit uden Ingemann, og at jeg aldrig skal svigte, men bede Gud bevare det Baand vi knyttede, bede ham, at jeg til Døden maa være Din troe og redelige Ven,

P. Dons.

I stor Hast.

Til min kjære Ven
Povel Dons.

Paa hans Fødselsdage den 19de Novbr. 1813 og 14.

Venlig, som du, mig tilsmiler
Dagen, som kalder dig sin,
Hjertet til Barnet heniler,
Keiser ham Tangave flin;

Latteligg kælser den Kvinde,
 Men hvor skal Fattigmand finde
 Til dig den Tandgave fin?

Underlig gavmilde Kvinde!
 Se dog, og brug din Forstand!
 Se dog, hvor Øinene rinde
 Røde paa fattige Mand!
 Tiggeren, som ei kan taale
 Lysende, skjærende Straale,
 Hvad skal han finde til Skjænk?

Dog med den Kvinde at tviste
 Daarligt det er og omsonst,
 Hør, hvad hun svarer med Liste:
 Det er min ridgeste Konst
 Bød dig at raade paa Vaanden,
 Jeg dig vil lede ved Haanden,
 Blindebuk! føl du dig for.

Kvinde! saa giv mig da Staven!
 Leed saa mig fattige Mand!
 Hjælp mig at lede om Gaven
 Her i det fremmede Land,
 Lad os da see, om i Blinde
 Jeg kan den Tandgave finde,
 Som du udloved saa rund.

Skal jeg ham sende en Blomme?
 Blommer gjør Barnet jo glad,
 Og jeg kan end ihukomme,
 Her skulde stande en Rad,
 Den, der sig slynger om Staven,
 Den sig og egner til Gaven,
 Kom, lad mig føle med Stav!

Nei, jeg paa Staven maa holde,
 Lede dig længere frem,
 Blommerne ere saa kolde,
 Duft er ei længer i dem,
 Barnet kan trindt om sin Vugge
 Blomsterne nyde og plukke,
 Det ham forlenede Gud.

* * *

Lægges til Gaven jeg hen;
 Se! det er Stene saa blanke,
 Dem kan jeg skimte og sanke,
 Det er en Tandgave fin.

Ven! o lad Synet dig kvæge!
 Seer du i Steenspeilet hvidt!
 Hjertet sig monne bevæge
 Bøiet og blødt imod dit.
 Hvad monne Stenen vel hede,
 Som os forlyster hernede,
 Venskab, o det er dens Navn.

Ven! o lad Synet dig kvæge!
 Seer du i Steenspeilet rødt!
 Hjertet sig monne bevæge,
 Brænder andægtigt og blødt.
 Hvad monne Stenen vel hede,
 Ak, som er sjelden hernede,
 Kjærligheds Bøn er dens Navn.

Ven! o dig Gud vederkvæge!
 Seer du i Steenspeilet blaat!
 Hjertet sig monne bevæge,
 Ølet mon gjøres saa vaadt;
 Hvad monne Stenen vel hede,
 Som os bedrøver hernede,
 Venligt Farvel er dens Navn.

Ven! o lad Synet dig kvæge!
 Seer du i Stenen saa grøn!
 Hjertet sig monne bevæge,
 Glædes saa saare i Løn,
 Hvad monne Stenen vel hede,
 Som os saa trøster henede?
 Venlige Haab er dens Navn.

Ven! hvi jeg elsker og takker dig saare,
 Hvad jeg dig ønsker i brændende Bøn,
 Hvad der mon avle den modige Taare,
 Hvad jeg mon haabe saa vist udi Løn;
 Kjære! du veed det, du elsker, anraaber,
 Taarer du fælder og troer og haaber,
 Ligesom jeg, og gjængjælder de Stene;
 Ja, thi vort Liv, det er skjult i den Ene,
 Skjult med den Ene, med Christus i Gud,
 Folder til Evighedsblomsten sig ud.

N. F. S. Grundtvig.

32.

Til min Ven P. Dons.
 (1813).

Flyv hen til Axelstad,
 Du lille vevre Blad!
 Og bring min Ven en Hilsen fra det Fjernel
 Siig: Kjære Dons! Gudsfred!
 Og glædes han derved,
 Saa siig ham, hvad jeg Dig betroer saa gjerne!

Der gaaer en venlig Aand,
 Og knytter Haand til Haand,
 Og Tanke fast til Tanke gennem Livet;
 Den aanded i min Sang
 Dit Hjertes stille Klang,
 Og derfor har du Broderhaand mig givet.

Et Evangelium
 Gaaer gennem Tid og Rum,
 Det har jeg hørt, det skal jeg aldrig glemme;
 Jeg hørte det alt spæd,
 Og naar jeg siden græd,
 Det hvidsked Trøst og Haab med Englestemme.

Men gennem Verden gaaer
 En Fjende om, og saaer
 I Hvedeagren Klint og Tidsler golde;
 Og i det unge Sind
 Han kaster Tvivlen ind,
 At Troen ei skal Kløgtens Hænder folde.

Og Klinten frodig groer,
 Og Tidslen vorder stor,
 Mens Tvivlens Orm paa Hjerteroden nager;
 Og Øjet seer kun Strid
 Igennem Rum og Tid,
 Og Støvet vælter sig i Støv, og klager.

Da synes Falskt os Sandt,
 De dybe Længsler Tant,
 Og Daarlighed hvad Daaren ei kan fatte.
 Vi maale Stjernens Vej,
 Vor egen see vi ei;
 Men tro, for os er ingen Grændser satte.

Vi vil de Stjerner smaa
 Paa Konstens Vinger naae;
 Men synke brat i Ørknen ned og græde —
 Vansmægte maa vor Sjæl:
 Udtørret er det Væld,
 Som viede til Gud og Christ de Spæde.

Naar Nøden da er størst,
 Hvo lædsker Sjælens Tørst?
 Hvo lader atter Livets Kilde springe?
 Det gør den gode Aand,
 Som knytter Haand til Haand,
 Og breder over Hjerterne sin Vinge.

— — Jeg var i Fare stædt;
 Men Vingen var udbredt,
 Den vifted blidt min Barndomstro tilbage:
 Jeg fandt min Gud igjen,
 Jeg priste Frelseren,
 Og Glædestaarer dulmede min Klage.

Da var det, Ven! du kom,
 Saa venlig og saa from,
 Et Billed af den Ven, som jeg tilbeder,
 Og samlet i hans Navn,
 Velsignet i hans Favn,
 Vi ei adskilles skal i Evigheder.

Kom, ræk mig trofast Haand!
 Og med den gode Aand
 Hjelp du mig trolig Fjenden at betvinge!
 At vi til Frelseren
 I Børnehimmelen
 Kan os engang som Broderengle svinge.

[B. S. Ingemann.]

Rom, den 7de Januari 1819.¹⁷

Kjære gamle Dons!

Nu er det over 9 Maaneder siden jeg sagde Farvel til dig og din Jette. De sidste Uger og Dage i Kjøbenhavn gik jeg med Afskeden i Hjertet, og det var mig langt tungere og vemodigere tilmode, end du og mine andre fortroligste Venner kunde see paa mig. Da jeg gik om Bord, skjulede Snefogen mig snart det kjære Fædrenelands Kyster; at jeg drog til Sommerens Land, syntes mig kun en liden Glæde, naar jeg tænkte paa alle de kjære og trofaste Hjerter, jeg forlod, og at jeg dog nu drog som en Landflygtig ud i den vide Verden, uvist om jeg nogensinde mere skulde see dem, hvis Venskab og Kjærlighed dog ikke al Verdens Herlighed kunde erstatte mig. Men jeg vilde det jo selv, fordi jeg troede det var godt og Guds Villie med mig, at jeg ogsaa skulde see hans Herlighed i den fremmede Verden, og endnu inderligere slutte mig til ham og det Hele, idet jeg i Længsel og Savn endnu dybere end nogensinde før følte mig uadskillelig forenet med dem jeg forlod — og Gud være lovet, jeg fortryder ikke at jeg reiste. Selv Fraværelsens Smerte har noget underligt Sødt og Oploftende, og det er ligesom Kjærligheden bliver aandigere og stærkere, jo flere Have og Bjerge Verden opdynger mellem mig og mine Elskede. Ogsaa du kjære gamle Povl! veed jeg vist holder ikke mindre af mig nu end tilforn. Du holdt jo af mig, før du saae mig Ansigt til Ansigt, og den bedre Deel af mig

er dig nær, er jeg end nok saa langt borte. Jeg haaber, det er saa godt med dine Øine nu, at du kan læse dette Brev selv; kan du det ikke, saa bliv dog ikke mismodig, og lad mig ikke have bedrøvet dig; men tak Gud, at han har givet dig et bedre Syn indvendig, og at du med dit fromme gudhengivne Hjerte dog aldrig kan komme til at gaae i Mørke paa Jorden. Vil du vide hvad jeg har seet og oplevet siden vi adskiltes, saa gaae engang imellem hen til min elskede Lucie, og lad hende fortælle dig, hvordan jeg har spadseret gennem Rhinlandene som en Haandværkssvend med min Vadsæk paa Ryggen, hvorledes jeg paa Rhinen har hørt Morgenklokkerne ringe paa begge Bredder, og har gaaet ind i Kirken paa Veien og har bedet for Eder Alle derhjemme, hvorledes jeg slet ikke er blevet nogen Franskmand i Paris, og hvorledes jeg som en ordentlig Pilgrim, med min lange Alpestav i Haanden, har valfartet til Maria Einsideln, besteget Rigi og Grimsel og over Klipper og Afgrunde er kommet sund og lykkelig over Napoleons Kæmpevei paa Simplon til det skønne Italien. Fra Leonardo da Vincis Nadver i Mailand skal jeg hilse dig, du seer den næsten bedre i dit Kobber, thi Tiden har næsten aldeles ødelagt Originalen. Havde jeg havt Grundtvigs Lærdom og Sprogkundskab, skulde jeg ikke blot have seet det ambrosianske Bibliothek, men maaskee fundet Skatte der, som Støvet tilhyller, og Uvidenheden ruger over som en misundelig Drage. De veed ikke engang selv hvad de eie, og der skal Mægtiges Indflydelse til at

faae Mere at see, end hvad de i Almindelighed som Curiositet forevise de Reisende. At Leonardo da Vinci's vidtløftige og lærde Manuskrifter ikke endnu ere undersøgte og komne for Lyset der, er besynderligt. I Florenz har jeg beundret den medicæiske Venus, den herlige Niobe, din Madonna della sedia og mange andre Mesterstykker, og i Rom, ja der har jeg nu i 3 Maaneder vandret mellem Constantins og Titus's Triumfbuer paa Heltens og Hedenoldets store Grav og kan endnu neppe troe, at det virkelig er i Rom, jeg gaaer.

• Quid Romam in media qværis novus advena Roma
Et Romæ in Roma nil reperis media? • —

siger en gammel Munkelatiner, og han har ikke saa meget Uret; hvad man søger her finder man ikke strax; man maa først blive hjemme her, og med Livius for sig glemme det nye Rom, inden man finder det Gamle. Jeg sendte Lucie i mit sidste Brev et lille Digt derover, som hun nok viser dig, naar du kommer der engang. Om de romerske Oldsager, Ruiner og Konstværker vil jeg slet Intet skrive, det kan du læse bedre i mange Bøger, og den velske Aand i det Hele er der neppe Stort at tale om; et frygt Øiebliksliv uden synderlig Hensyn paa det Forangne og Tilkommende, megen Fordærvelse og liden sand Guds frygt under bestandige Messer og glimrende Processioner, megen Uvidenhed mellem gode tillukte Bibliotheker, faa duelige Kunstnere blandt de herligste Konstskatte og liden Poesie blandt tusinde Improvisatorer, saa det er ikke Noget at være vidtløftig om.

Dersom den Aand, som nu gjærer og rører sig i Tydskland, og som blandt de tydske Kunstnere her ogsaa ytrer sig paafaldende i Tilbagestræben til de forrige Tiders Eenfold og kraftig trohjertig Christendom, dersom den kun ikke forvildes og udarter, og dræber sig selv i sin Fødsel, kunde deri maaskee ligge Spiren til en forynget Blomsterveraar paa Verdens gamle Dage. Men derfor vil vi lade Ham sørge, som har sørget længst for os Alle. Efter hvad jeg hører om Litteraturen og det aandelige Væsen i Danmark, saa er der jo som sædvanlig Strid og Uro paafærde. Dersom det kun ikke spildte Kraften uden at opvække Livet, kunde Striden være god og ønskelig. Hvad foretager Grundtvig sig? jeg har med Glæde og hjertelig Deltagelse hørt, at han og hans elskede Elise nu ere Mand og Hustrue. Gud velsigne deres Dage! jeg glæder mig ret til at see dem igjen endnu lykkeligere end da jeg forlod dem; hils dem Begge saavel som Moderen og de elskelige Søstre ret varmt og hjerteligt fra mig, og sig til Grundtvig, at jeg ikke vil skrive ham til, førend jeg kan fortælle ham noget Nyt; men hvad der er Nyt for mig, er tit Gammelt for ham, og han har, hjemme i sin Stue, en bedre Oversigt baade over den gamle og nye Verden, end jeg fra Capitolium og Collis hortulorum. Indlagte Juletræ er ogsaa til ham, men Du maa love mig, naar Du har taget en Afskrift deraf til dig selv og de faa udvalgte Venner, at bringe min elskede Lucie min egen Afskrift: jeg sender det kun til dig, og det vil ikke kunne fortryde dig, at jeg gjør dig til et

venligt Kjærlighedsbud imellem mig og min Elskede, idet jeg omfavner Dig med hende under det store Livstræ, hvorved den gjenfødte Frelser forener alle fromme Sjæle i Gud og den evige Kjærlighed. —

Den herlige glædelige Julefest er dog ikke i Rom blevet høitideligholdt saa smukt og opbyggeligt, som jeg ventede det. Landfolket kommer her ind og sover Julenat i Kirken St. Maria Maggiore, medens et Stykke af Christi Vugge bliver baaret i Procession. Vi Danske, som nu ere 17 i Tallet, [har] holdt hemmelig Gudstjeneste hos Thorvaldsen, hvor Provst Schmidt holdt [en] Juleprædiken for os; det er nok første Gang, at en dansk protestantisk Prædiken er holdt i Pavestaden. Det har ogsaa forarget nogle tyske []Katholiker, som med Geistligheden her nu venter og troer, at alle [de] Frafaldne skal tye tilbage til den katholske Kirkes Skjød; der [er] virkelig Mange, som gaae over, meest Malere, og for at kun[ne male] bedre Madonner, troer jeg.

Min Lucie har vel sagt dig, at jeg den 19de November erindrede gamle Povel Dons og tænkte mig midt iblandt dig og Jette og alle de gamle Svende; hils de[m] Alle mange Gange fra mig, kys Jette og de velsignede Børn, Søsteren [ikke] at forglemme; og naar dine Øine kan taale det, og du ret er b[rav] lystelig tilmode, som du altid skal være, saa skriv mig et orden[tligt] langt Brev til, og faae min Adresse at vide hos Mandix's.

Nu Gud velsigne og bevare dig! naar jeg kommer hjem, har [jeg] meget at fortælle dig. Nu maa du

nøies med at vide, at jeg [ret] ofte og kjærligt erindrer dig og dine, og glæder mig til at samles med dig og alle mine tro og gode Venner, naar Landflygtighedsdagene ere forbi, og jeg med Guds Hjelp kan sige, at min Valfart ikke var forgjæves.

Din tro og hengivne Ven

B. S. Ingemann.

Et glædeligt og velsignet Nytaar; og Tak for hver Gang du har tænkt paa mig i det Gamle!

Al

Signor Povel Dons

(afleveres i den kongelige Enkekasse)

franco fin

alla frontiera.

}
}

in

Copenhagen

via Amburgo.

34.

Wognserup den 7de April 1829.

Min gamle Ven!

Inderlig overbeviist er jeg om, at naar jeg nævner Dig saaledes, Du da ikke fortryder herpaa. — Min Kone har efter 8te Aars Forløb i nogle Dage været i Kiøbenhavn, og hvor inderlig har det glædet mig, at

9*

hun har været i Dit Huus, hvor hun fandt Din fromme Kone, Dine elskværdige 3de Børn og andre Venner, som hun ikke saa længe havde seet. — Jeg er saa glad, at hun efter saa mange Aars Forløb ikke var glempt i Kiøbenhavn. — Ikke kan jeg sige Dig, hvor ofte og inderlig jeg har ønsket at kunne see igien mine gamle Venner i Kiøbenhavn.

Aarene hørinde, og meget forandrer sig i Aarenes Løb; men der er saa Meget, som ikke forandres eller udslettes. — Hvad jeg aldrig kan glemme, er de sieldne, lykkelige Dage, jeg har nydt i mit Liv, og de udkaarede Mennesker, jeg fandt paa min stille Vandring. — Jeg taler om at glemme; og hvem kunde jeg glemme? Aldrig Steffens, Ingemann, Karen Margrethe Rahbek og Ham, som for 16 Aar siden knyttede det Baand imellem Henriette og mig, og jeg takker Gud for den Kone, som saa ærlig har deelt kun faae Glæder, men flere Sorger med mig. Min Kone har sagt mig, at Du i denne Maaned foretager en Reise til Engeland i videnskabeligt Forehavende, og hvor inderlig glæder det mig, at Du er blevet erkjendt, idet Du er udvalgt. Gud være med Dig paa denne Vandring, som er til Hæder for Fædrelandet og for Dig! Tusinde Tak for den Bog, min Kone overleverede mig fra Dig! Her saae jeg dog et Beviis paa, at gammel Kierlighed ruster ikke. — Faaer Du Tid, og Du maatte finde Tid og Kald dertil, saa skiænk mig atter et Par Linier før end Din Afreise!

Nu Farvel! og modtag paa det Inderligste: Høiagtelse, Taknæmmelighed og Kierlighed

fra

Din gamle Ven

P. Dons.

Velærværdige

Hr. Pastor

N. F. S. Grundtvig!

Hils Din fromme Kone, Børn og hvem Du ellers vil fra Din gamle

P. Dons.

35.

Bjergbye den 4de December 1839.

Kjære Grundtvig!

Overbeviist er jeg om, at Du med venligt Sindelag vil modtage disse Linier fra Din gamle Ven. — Saa inderlig har jeg glædet mig ved alt hvad der i de senere Aar har angaaet og vedrørt Dig, og enhver Erkjendelse af Dit Værd og Dine utrættelige Bestræbelser for Sandhed og Ret, for Konge og for Fødeland har frydet mit Hjerte. O, saa længe, i saa mange Aar har du staaet i Dit Fædreneland, tildeels misforstaaet og ei sjelden miskjendt. Nu er de Dage forsvundne, og Gud være lovet derfor! Enhver Hæder og enhver Erkjendelse af Dig er og skal stedse være mig dyrebar.

Kjære Grundtvig! Du skrev engang for mange Aar siden:

Kjærmindekurven fra de svundne Dage
 Har, synes det, kun Længselen tilbage,
 Dog hav den kjær, den gjemmer i sit Skjød
 Hver ædel Blomst med Duften reen og sød.

Ogsaa mig har Du i Livet skjænket en Kjærmindekurv og i den nedlagt saa mangan skjøn og ædel Blomst, og disse skulle stedse blive uskateerlige og uforvisnelige for min Aand og for mit Hjerte indtil min sidste salige Ende. — Nu Gud velsigne Dig, Din Kone, Dine Børn og Alt hvad der er dig dyrebart.

Alle i mit Huus hilse Dig og alle Dine. Modtag, Du kjære Ven! min Kjærlighed og min inderlige Høiagtelse!

Din gamle Ven
 P. Dons.

36.

Brudstykke af et Brev fra Grundtvig
 til G. Busch. (1843).¹⁶

Nu endte da Povl Dons det sørgelige Skyggeliv og har, haaber jeg, begyndt et nyt, der anderledes svarer til hans Ungdoms brændende Længsler og eventyrlige Drømme. . . . Tak fordi Du talte Trøstens

Ord til ham i de sidste Timer! Det glædede mig ret, da jeg hørte, han havde forlangt Dig . . . ; thi det sagde mig, at han dog for en Deel var kommet til sig selv . . . ! Hans Billede er derfor ogsaa staaet op for mig i hele sin ranke, sværmeriske, men ærlige og vidunderlig klarøiede og lydhøre Ungdommelighed, mægtig grebet af Klangens i Hans Røst, som siger: Jeg er Opstandelsen og Livet; hvem som troer paa mig, skal leve, skjøndt han dør, og hvo som levende troer paa mig, skal aldrig døe! Gud gjøre det Ord levende og kraftigt hos os paa begge Sider i disse Paaske-Dage og i al Evigheds Evighed. Amen!

37.

Povel Dons.¹⁹

Født 19de November 1783, død 8de April 1843.

Blomster alle maae henvise,
 Hvor i Støv de fæste Rod.
 Og selv varmest Jord maa isne,
 Under Vinter-Jettens Fod:
 Derfor visned, isned, døde
 Han, som i sin Morgenrøde
 Var en Blomst med Luekalk.

Efter Kongedybets Torden,
 Efter Kongeskyens Lyn
 Opgik Solen over Norden
 Til et prægtigt Morgensyn;

Som en Glød, der havde ulmet
 Under hele Verdens Mulmet,
 Den sit Fængsel gjennembrød! —

I sin Glands, fra Moder arvet,
 Skjalde-Solen, tændt paany,
 Til Skinfaxe regnbufarvet
 Skabde om den sorte Sky,
 Klædte Bjergene i Lue,
 Saaed' Guld paa hver en Tue,
 Sleb til Speil det store Hav.

Det var Fimbul-Vinterdage
 Trindt i Nord med Frost og Kuld,
 Sove-Hjerter uden Mage
 Laae paa Rad i Duun og Uld,
 Mærked' næppe Torden-Braget,
 Mindre Straaledands paa Taget
 Over Hav og Klippetind!

Kun en Enkelt, tidligt oppe,
 Saae det store Morgensyn:
 Elve-Dands paa Dovre-Toppe,
 Landse-Brud som Lyn med Lyn,
 Aged' med paa Straale-Buer,
 Baded' sig i Morgen-Luer,
 Dykked' i det dybe Hav!

Ingen under Lynilds-Sæden
 Og i Morgenrødens Aar
 Deelte Synet, Sorgen, Glæden,
 Skjaldes underfulde Kaar,
 Deres ædle Sværmerier,
 Nattefart paa Lynilds Skier
 Som den ranke Ungersvend?

Lutter Øie, lutter Øre,
 Lutter Liv med Efterklang,
 Alt han vilde see og høre,
 Alt i Barmen eftersang,
 Stod os Alle nær paa Klinter,
 I hans Sommer og min Vinter,
 Nærmest Ingemann og mig!

Gjennemrystet, gjennemsuset,
 Gjennemluet, overspændt,
 Svimled han som en Beruset,
 Blussed' som en Selvantændt;
 Ingen mægted' det at hindre,
 Træt blev Øiet af at tindre;
 Ilden sluktes, Øiet brast!

Blomsten, som sprang ud i Barmen
 Farverig, saa overbradt,
 Skilt ved Lyset og Livsvarmen
 Visned' i en Vinternat,
 Og af Alt fra Ungdomsdage
 Blev en Skygge kun tilbage
 Som af Barnets Vugge-Drøm!

Skyggen svandt i Skyggedalen,
 Stat nu op, Du Ungersvend!
 Rød og hvid i Billedsalen,
 Alle Skjaldes Hjertensven!
 Vovehals med Flyvebælte
 Kun af Vox, som Luer smelte!
 Ikaros med Øine blaa! —

Systre hans, Soelsikker mange,
 Som i Kreds om Øresund
 Efter Danmarks Fuglesange
 Søge ham paa Havets Bund!

Græder eil det er forvundet;
Nu han svæver over Sundet
Sjæleglad i Aandelag!

Saa hans Navn i Lag med Skjaldes
Svæve skal paa Sangens Vei,
Tiest vel i Norden kaldes
Skirner, Hjertens-Ven ad Frey;
Døie dog, mens Tider rinde,
Ondt og Godt i Mund og Minde,
Med det hele Morgenchor!

N. F. S. Grundtvig.

III.
Anmærkninger
af L. Schrøder.

1. (Til Side 5). Povel Dons, Laugmand og Landfysikus i Trondhjem, havde to Sønner, hvoraf den ene, Jens Bing Dons, fd. 1734, døde 1802 som entlediget Justitiarius i Trondhjems Stiftsoverret, medens den anden Claudius Andreas Dons, fd. 1740, både theologisk og juridisk Kandidat, fra 1786—99 var Skifteforvalter på St. Croix og døde 1824 som Pensionist på Vognserup. Denne er Faderen til vor Povel Dons; Moderen hed Bolette Kathrine Frandsen, var fra Stavanger og døde i Kjøbenhavn den 16de September 1811; sammenlign Sønnens Brev af 7de September 1811 (8). I Forfatterleksikonnerne, hvorfra denne Stamtavle er hentet, meddeles endnu, at Povel Dons, der blev Student 1802, tog juridisk Præliminæreksamen 26de September 1803 med Karakteren Admissus, og at han 1801 blev Kopist og 1817 kongelig Fuldmægtig i den almindelige Enkekasses Bogholderkontor, og at hans Hustru, Henriette Schmidt, var født i Bergen Året før ham, og døde to År efter ham, 19de Februar 1845.

2. (Til Side 8). Det øvrige Indhold af Peder Hjorts Note er følgende: »Den rare Povel Dons var en højt voxen, følelsesfuld, i dansk Litteratur ivrig, velstuderet Kandidat, Beundrer af Øhlenschläger, Grundtvig

etc., der mere med Ord end Pen deltog i vort åndelige Røre.«

3. (Til Side 25). I »Kjøbenhavns Skilderi« for 16de Juni 1810 findes en »Skrivelse fra en verdslig Mand i Hovedstaden til en geistlig Mand på Landet i Anledning af Hr. N. F. S. Grundtvigs Dimisprædiken.« Denne Skrivelse fremkaldte Grundtvigs Svar: »Et Par Ord om min Dimisprædiken«, hvoraf de anførte Ord ere tagne.

4. (Til Side 40). Det er i Fortalen til den verdenshistoriske Håndbogs 1ste Del (2den Udgave, VII), at Grundtvig skriver: »Min Skrift har bestandig været et vel maadelig rettet, men derfor just des troere Aftryk af mit Liv.« Sammenlign Mythologien fra 1832, hvor han Side 139 skriver, at hans hverken korte eller rosenstræede, men dog også, efter hans Følelse, hverken kjedsommelige eller betydningsløse Bane kun alt for øiensynligt har afpræget sig i hans Skrifter.

5. Til Mindedigtet om J. Cl. Tode, (Side 49), der nærmest er medtaget, fordi der overhovedet er så få trykte Efterladenskaber af P. Dons, kan det måske være en oplysende Anmærkning, at Tode, kort efter at han, over 60 År gammel, i 1797 var bleven ordinær Professor, fik et Anfald af Apopleksi, hvis Følger han havde ondt ved at forvinde. »Sørgekvadet« er optrykt i Falle-sens theologiske Månedsskrift for 1806, Side 441 f., efter Adresseavisen.

6. Stykket »om Hakon Jarl hin Rige« er trykt i »Kjøbenhavns Skilderi« for 20 Februar 1808; men til at meddele det fuldstændigt har jeg ikke fundet tilstrækkelig Anledning.

7. Digtet 3 er meddelt efter »Kjøbenhavns Skilderi« for 28de Mai 1808.

8. (Til Side 57). Digtet under Nr. 4 er meddelt efter »Kjøbenhavns Skilderi« for 7 Juni 1808. Kun står her i det næstsidte Vers:

•Vil Nidhøg Luxus med sin Hær•,

i Steden for:

•Vil Nidhøg med sin Ormehær•.

Det Sidste stod der i det oprindelige Håndskrift; men det Første er efter Grundtvigs egen Anmærkning ved Optrykket i »Kvædlinger« (Side 19) en Forvanskning, han foretog til Trykningen.

9. (Til Side 59). Dette Digt er trykt efter Køsters Afskrift.

10. (Til Side 70). Dette Brev er trykt efter Køsters Afskrift. Dr. phil. Meisling, da Adjunkt ved den lærde Skole i Helsingør, anmeldte i »Dansk Litteraturlidende« uden Navn Øhlenschlägers Correggio, og fremhævede, at Digteren i det Hele ikke var så nordisk, som det kunde ventes, især efter at en anden, med nordisk Ånd fortrolig Forfatter (d. e. Grundtvig) i stærke Greb havde ladet en ægte nordisk Harpe klinge. Derimod tog F. C. Sibbern skarpt til Gjenmæle i »Kjøbenhavns Skilderi«; han indrømmer forresten, at »der er noget sandt i deu Påstand, at vor Digter ikke er ret nordisk, fordi det Nordiske hos ham altid spiller over i det alment Menneskelige.« Sé Kr. Arentzens lærerige Skrift »Baggesen og Øhlenschläger«, III, S. 119 f. — G. Sverdrup skriver 25de December 1811 til Sibbern: »Ved

Deres Afreise udkastede De en Stridshandske til een af vore vældigste Kæmper i Skjeldsord. Hvad Virkning denne Udfordring havde, har De uden Tvivl hørt. Jeg skal ikke nægte, at så høiligen jeg må give Dem Ret i de fleste af Deres Ankeposter mod Dr. Meislings Recension, så lidet kunde jeg ganske bifalde den Form, hvori De har fremsat Deres Modgrunde, og inden jeg såe Deres Navn, vilde jeg ikke så ganske troe, at den var af Dem. Det har altid forekommet mig som en mislig Sag, af en vrang Dom over et eller andet Værk, især æsthetisk, at ville slutte til en vrang Villie, og at ville trække Hjertet med ind i Spillet, hvor Forstanden egentlig kun bør stå blank — denne sidste gav sig også i Meislings Recension så blot, at Hjertet gjerne kunde have blevet udenfor og der var endnu blevet Stof nok. Dette var det, som jeg fornemmeligen havde imod Deres Antirecension — hvad Gud må tilgive Dem, er at De derved bevægede ham til at skrive noget så pøbelagtigt og grovt Vås, som ikke kan andet end indignere enhver.« (Breve til Sibbern, Side 11 f.).

11. Efter Køsters Afskrifter er Stykkerne 10—14 trykte. Med Hensyn til 10 kan sammenlignes »Saga, Nyårgave for 1812« og »Kort Begreb af Verdens Krønike« fra 1812. Den i 11 omtalte Skrivelse »til Bechman« findes i Kvædlinger, S. 248—74, tilligemed den af Hans Gram Bechman i »Sandsigere« meddelte »Drøm: Tidernes Tegn«, som havde fremkaldt Digtet. —

12. Grundtvigs Brev fra Udby af 12te April 1812 er meddelt efter Køsters Afskrift, som blandt andet ved Gjætningen »Gud[s Ord] er mægtigt til at fordrive Dødens

Bitterhed« (Side 89), afviger fra »Fædrelandet« for 1872, Nr. 301, hvor Brevet er meddelt af Povel Dons' Dattersøn, Kand. Fr. Bøgh, som blot har udeladt det sidste Bogstav i »mægtigt«, så at han har: »Gud er mægtig«.

Fred. Chr. Dahlmann, der 1785 er født i Vismar af en oprindelig svensk Slægt, studerede 1802 i Kjøbenhavn og senere i Halle, holdt fra 1810 Forelæsninger i Kjøbenhavn over Aristophanes, tog Doktorgraden der og skrev 1812 på Dansk: »Betragtninger over Øhlenschlagers dramatiske Værker«. 1813 blev han overordentlig Professor i Historie i Kiel og 1815 tillige Sekretær ved det slesvigholstenske Ridderskabs Deputation, hvorved han kom ind på Politiken, der har gjort ham mest bekendt både som en af Fosterfædrene til »Slesvigholstejnismen« og som Medlem af Frankfurterparlamentet. 1829 blev han Professor i Göttingen, men blev forvist fra Kongeriget Hannover på Grund af sin politiske Færd 1837. 1842 blev han Professor i Bonn, hvor han døde 1860. (Smlgn. Nord. Conversat. Lexikon). G. Sverdrup skriver 30te April 1812 til F. C. Sibbern: »Om Dahlmanns Skrift, derom kan jeg næsten intet sige Dem, da jeg kun eengang såre flygtigen har læst det — overhovedet holder jeg ikke meget af Skrifter over levende Digteres Værker, især af Forfattere, som leve i den fortroligste Omgang med Digteren. Vaulundur, hvilken jeg elsker ligeså høit som De, får der ikke saa megen Roes — De selv får en lille Snert for hvad De skrev om Correggio, og Slutningen er et Udfald mod Grundtvig. Det lader som det æsthetiske Publikum deler sig imellem Øhlenschläger og Grundtvig, og begge Partiers Domme

bliver derved eensidige. Grundtvig arbejder, siger man, på et Værk om Poesie og Religion for at berigtige Dahlmans Domme*. (Breve til Sibbern, Side 16 f.).

Om Øhlenschlägers »Stærkodder« skriver Digterens Søster, Sophie Ørsted, den 4de April 1812 til Sibbern: »Jeg vilde næppe have gjættet på min Broders Navn som Forfatter, når man havde læst det for mig uden at sige, hvem der havde skrevet det. Mig synes, det forholder sig til Axel og Valborg og Correggio som Coquelico til Carmoisin*»). (Breve til Sibbern, Side 27). Kr. Arentzen bemærker i sit Skrift om Baggesen og Øhlenschläger, (III, S. 120 f.), at Tragedien »Stærkodder« er et Vidnesbyrd om, at Grundtvig ikke forgjæves var fremtrådt. »Selv Øhlenschlägers blødere, lysere, livsgladere Natur kunde ikke undgaa at paavirkes af den nylig fremtrådte unge, geniale Theologs kraftige, mørke, tungsindige Røst. Stærkodder, som i den gamle nordiske Krafts Navn vender sig mod Ingilds Blødgighed, og endnu mere Ideen om Anger og Bod hos Helten fører uvilkårlig Tanken hen til den nye religiøse, historiske og poetiske Faktor, der havde begyndt sin mærkelige Bane.«

Med Hensyn til Forholdet mellem Grundtvig og Øhlenschläger må man sammenligne det i den sidstes »Erindringer« optagne Brev fra Grundtvig, hvorom vi af Povel Dons' under 16 meddelte Brev nu får den Oplysning, at det er afleveret af ham i Øhlenschlägers Hus den 26de Juni 1812, og Svaret derpå, hvorom Kr. Arentzen bemærker: »Det er værd at sammenholde

*) Det er: som Valmuerødt til Carmoisinrødt.

Tonen, hvori Øhlenschlæger besvarer Grundtvigs Angreb, uagtet det går lige løs på Centrum, med den, hvori han tidligere havde besvaret Baggesens dog så varmt anerkjendende Rimbrev; ligeoverfor det nye Aarhundredes nye Kraft føler han sig åbenbar langt fra så sikker som ligeoverfor det foregående Århundredes sidste store Digter.« (Sé Øhlenschlægers Erindringer, 3, S. 25 --28, hvor der ikke står Datoer ved noget af de to Breve, og Kr. Arentzens Bog, III, S. 122 f.). I det Forord, hvormed Frederik Bøgh har indledet sin Meddelelse af »et Par gamle Breve fra Grundtvig« i »Fædrelandets« Følleton, fremfører han et slående Bevis på Øhlenschlægers bittere Stemning overfor Grundtvig. Der findes et Exemplar af Grundtvigs Mythologi fra 1808, som har været i Øhlenschlægers Eje og af ham helt igjennem er blevet forsynet med Noter. Efter at han har gjennemlæst Indledningen, som ender saaledes: »Dixi et liberavi animam«, (jeg har talt og lettet min Sjæl), udtaler han ret karakteristisk sin Indignation i følgende Verslinie:

•Nej, Din Sjæl blier aldrig fri af Egoismens Lænker•.

Af de andre Noter nævner Fr. Bøgh følgende. Når Grundtvig S. 4 udtaler: »Alle Guder stode trindt mig, og jeg kjendte dem uden at kunne male et af deres Træk. Kun hvad de ikke vare, vidste jeg«, — da har Øhlenschlæger sat en Streg under de sidste Ord og skrevet i Margen: »Det veed han endnu!« På mange Steder forarger Øhlenschlæger sig over Grundtvigs Mangel på Humanitet og »sønlig Taknemmelighed« mod de Forfattere, som i Fortiden have skrevet om samme Æmne

som han, og hvilke han nu i stærke Udtryk dadler. På mange Punkter følte Øhlenschlæger sig frastødt ved Grundtvigs undertiden noget platte Udtryk. Naar det således Side 20 f. hedder: »Rimeligt er det imidlertid, at den kristne Forfatter har givet mangan en Kammerpige og Føjtenymfe Plads blandt Asynier«, da kan Øhlenschlæger længe efter ikke forvinde denne »Føjtenymfe«, men erindrer sig denne Betegnelse i senere Noter. — Det danner en stærk Modsætning til denne Øhlenschlægers uvenlige Stemning overfor Grundtvig, hvordan denne har stillet sig til ham. 1809 tilegnede Grundtvig Øhlenschlæger sine »Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord«; den på Tilægnelsen følgende Fortale er underskrevet 14de November 1809, altså på Øhlenschlægers Fødselsdag. Men allerede tidligere havde han udtrykt sin Beundring for »Nordens store Skjald«, med »det dybe Kjendskab til Oldtiden« og navnlig for hans »underskjønne Bearbejdelse af Vaulunds Kvæde« — »denne skjønne Blomst, hvis Rod står fast i Eddas hellige Jord, og hvis Krone, skjønt påsat af en yngre Digter, synes udsprungen af dens egne Safter.« (Sé »Lidet om Sangene i Edda«, Minerva, September 1806). Og da han fremsatte sine Betæneligheder ved »Baldur hin Gode« (i Minerva, December 1807), så indledte han det ved følgende Ord: »Kun med Jubel og Stolthed nævner Nordboen den første ægte nordiske Digter i næsten et Årtusinde, Ejevinds Broder og hin Navnløse Frænde, fra hvis Læber Eddas hellige Kvad udstrømmede, Skjalden Øhlenschlæger«. Under Stridens Hede, da han 1818 i sit Tidsskrift »Dannevirke« fremlagde sine Tanker »om Digterne Baggesen og Øhlenschlæger« og ingenlunde

lagde Skjul på den Betragtning af Nedgangen hos den sidste, som er fremsat i Brevet til Povel Dons og i Verdenskrøniken fra 1812, skrev han dog: »Det må Danmark aldrig glemme, at var Øhlenschläger hensovet på Hakons Bautasteen, da var den et Mindesmærke, hvis Mage selv ei pryder Villiams Grav i Vest-Minster.« (Dannevirke, 4, S. 228). Og hermed kan man sammenligne mangfoldige Udtalelser fra hans senere År f. Eks. i Mythologien fra 1832, Side 139, hvor hans Vidnesbyrd om, hvad Øhlenschlägers poetiske Skrifter fra 1805 fik at betyde for hans egen Udvikling, går i samme Retning som hans Udtalelser fra 1863, i »Kirkespejlet«, Side 365. Da han i 1839 var samlet med Thorvaldsen og Øhlenschläger på Nysø og ved en Tale og et Digt skulde indvie Værkstedet, der var bygget til den første, kaldte han ikke blot ham »Vølund«, men hilste tillige Øhlenschläger som en ny »Brage«. (Barfods »Brage og Idun« 2, S. 172). At der var en alvorlig Mening i denne Hilsen, fik han Lejlighed til at udvikle i sine Foredrag fra Vinteren 1843—44 om Mytherne (»Bragesnak«, S. 107 ff.). Men da den store Fest blev holdt på Skydebanen i Anledning af Øhlenschlägers 70de Fødselsdag, den 14de November 1849, da var — efter det Uddrag af Festkommitteens Mindeskrift, som findes i fjerde Del af Øhlenschlägers Erindringer — »det egentlige Glandspunkt i Festen« det Øjeblik, da Grundtvig i de nordiske Kvinders Navn rakte Øhlenschläger en Laurbærkrands med følgende Ord: »Selskabet har ønsket, at jeg skulde overrække Dem Laurbærkrandsen fra Danke Kvinder, og Selskabet ønsker det jo, fordi alt fyrretyve Vintre ere henrundne, siden jeg

hilste Dem som den Hoved-Skjald i Norden, De nu i hele Norden med Hylding erkjendes for; men det følger af sig selv, at denne Krands ej faer sit Værd fra den, der overrækker, men fra dem, der bandt den, og Dem behøver jeg ikke at sige, hvad der gjør Krandsen fra Dannekvindens Hænder dyrebar! Derfor vil jeg kun bemærke, at Dannekvindens Ærekrands til Skjalden har en egen mageløs Glands, fordi det er i Danmark alene, man har det Oldsagn, at Folket, da deres gamle Kongestamme var uddød, virkelig rakte Kronen til Hoved-Skjalden Hjarne! Gid De da længe lyslevende må bære Krandsen med Krone-Glands, som vi veed skal omstråle Navnet, mens Bøgen har Løv og Dannekvinden har Hjerte!« Og til dette Vidnesbyrd slutter sig Grundtvigs Sørgekvad og hans Tale ved Skjaldekongens Jordefærd. (Sé »Danskere« 1849, Nr. 6; sammenlign Nr. 8).

Den Komædie, som Grundtvig skriver, at Øhlenschlæger havde under Arbejde, er vel »Kanariefuglen«, hvorom Sophie Ørsted den 27de December 1811 skrev til Sibbern: »I Begyndelseu af Vinteren forsøgte Øhlenschlæger på at skrive et Lystspil. De undrer Dem vist over, at jeg kalder det et Forsøg; men mig synes det endog at være et mislykket. Dog De skal intet tro på mine Ord; men jeg finder ikke synderlig Smag deri.« (Breve til Sibbern, S. 25).

Med Hensyn til, at Grundtvig var foreslået til Professor i Historien ved Norges Universitet, kan sammenlignes, hvad G. Sverdrup skriver til Sibbern (Breve til denne, S. 12—17); der vil man også finde en varm

Anerkjendelse af Grundtvigs Verdenshistorie fra 1812, hvoraf Sverdrup havde læst de 3 første færdigt trykte Ark.

13. Stykkerne 16—22 er trykte efter Køsters Af-skrifter. I 17 er der efter Povel Dons' Brev en Efterskrift fra en af hans Venner, A. M. Topp. — Når Povel Dons beder Grundtvig overveje, om han ikke har brugt for strænge Udtryk om Bastholm, da har dette ikke været uden Virkning, som man vil sé ved at sammenligne Brevene 18 og 19 med Verdenskrøniken, Side 338 f.: »Øernes tredie Fuldmægtig var Kjøbenhavneren Kristian Bastholm; han begyndte med en Lovtale over Messias, og endte med en Anbefaling af den stoiske Visdom.« Dette er Begyndelsen; her står da ikke, at Bastholm »løb som Baggesen fløi«; der står heller ikke, at han »endte med en Lovtale over den stoiske Visdom.« Slutningen er vistnok også forandret, når den foreligger i følgende Skikkelse: »Overmåde har da han bidraget til at gøre en bagvendt og skrøbelig Synsmåde for Kristendommen gjældende, skøndt hans Bøger vist også have givet en Del Mod til, dog at beholde nogen Kristendom. Dybt var aldrig hans Blik, og han undte sig ei stedse Tid til at arbeide med Flid. Han overlevede selv sit Navn, og såe, hvorledes Vantro udviklede sig netop af de Grundsætninger, han havde forfægtet.«

Ved at sé på Povel Dons' Udbrud af Glæde over, at han fik at læse, hvad Grundtvig skrev til Øhlenschlæger, og hans Ængstelse for, at Grundtvig skulde skrive for hårdt om Øhlenschlæger, er jeg bleven mindet om, hvordan Gunni Busch kort før Jul 1828 prøvede på at få Grundtvig mildere stemt imod J. P. Mynster. Sé

»Gunni Busch«, Side 32—47. Hvad Povel Dons i nogle af Grundtvigs Ungdomsår var for Grundtvig, det blev G. Busch i endnu højere Grad i en lang Række af hans Manddomsår. Men også deri har de lignet hinanden, at de gjerne vilde forlige Grundtvig med dem, man skulde synes naturlig måtte kæmpe Side om Side med ham. Sligt kunde dog ikke føre til noget. Den samme Uvilje, som Øhlenschläger nærrede overfor Grundtvig, og som gjorde, at han så godt som ikke nævner sin navnkundige Samtidige i sine Erindringer, uden netop når han meddeler de to før nævnte Breve, — den samme Uvilje nærrede Mynster overfor Grundtvig, og derfor kunde ingen Samvirkning komme istand. Deres Ro kunde ikke forliges med Gjæringen hos ham. Vennerne Øhlenschlägers og Mynsters Holdning overfor Grundtvig har været af afgjørende Betydning med Hensyn til at gjøre hans Bane tornefuld, men tillige til at gjøre både den folkelige og den kirkelige Udvikling i Danmark langsom og — forhaabentlig — sikker.

14. Efter Køsters Afskrift og Frederik Bøghs Meddelelse i Fædrelandet for 1872, Nr. 301. Den første har i sit Håndskrift henvist til Roeskilde Saga, S. 105 f., hvor Grundtvig har givet en Meddelelse fra de samme Dage, som udfylder, hvad han har tilskrevet Povel Dons. Han har i Forvejen fortalt om, hvordan han på Dionysii Landemode i Roeskilde havde oplæst Roeskilde-Rimene for de forsamlede Præster, og derpå vedbliver han i Saga-Tonen: »Det var en Morgenstund i Adventstiden, næst derefter, da såe den samme Klerk sin Fader sidste Gang at sidde i den Dagligstue, som var hans Værelse i henved

fyrgetive Aar. Han havde været her i Verden hartad firsindstive, og rettelig forkyndt Guds Ord i mere end halvtredsindstive, han sad der som et Billede på Ordets Tunge, der rørde sig halvtreddehundred År i Fædrelandet, han sad der med sin Helsot bleg og mat, og Sønnen såe ham tavs og sorrigfuld. Men, der den Gamle spurde om Evangeliet i Går, om det ei talde om Johannis Sendebud til Frelseren, og blev så ved: jeg heder og Johannes, og Fængsler ere mangeslags, og jeg er og i Fængsel; da rørdes Hjertet i den unge Klerk, og Rimet læe der just for Hånden at beredes til sin Vandring, og det havde føiet sig så underlig, at mod Sædvane havde Præstegubben Intet hørt deraf. Nu faldt det Sønnen ind, at dog kanske de Riim om Kirken, som var den Gamle kiær og velbekiendt fra Ungdomsår, og om hans Fader gamle Otto, hvem han i Graven ærede og elskede så overmåde, og om den Stjerne over Christnes Grave, som ledte og som lysde Brødrene til Hvilen, at disse Riim kanskee dog kunde kvæge Oldingen. Den Unge læsde, den Gamle lyttede, og Ungdoms kiære Minder bleve levende, og Hjertet lod sig op for Ordets Trøst, som var dets velbekjendte Engel, og Gravens Nat forsvandt for Stjernen, og milde Tårer randt på Kind, og barneglad og høit begeistret bøiede den Gamle sig hen over Sønnen, gav ham sin Velsignelse og sagde: så skal dig Herren trøste i din sidste Time, som du har trøstet mig, thi du sang Israels Gud Psalmer.«

Over Brevet har Grundtvig skrevet: »Efter Bøgerne fra Smith, som nok komme, sender jeg, vil Gud, Bud Tirsdag eller Onsdag i næste Uge. Husk det!« Hertil

har Køster anmærket, at det er Daniel Smith, siden Præst i Stege.

15. Stykkerne 24—31 er trykte efter Køsters Afskrifter. Den Prædiken, som P. Dons skriver om i Brevet af 26de Juni 1813, er den, som blev trykt med Titel: »Hvad skal vi gjøre, at vi kan arve det evige Liv?« Fortalen er underskrevet: »Udbye den 1ste Juni«.

16. Dette Digt af B. S. Ingemann er her meddelt efter Digtsamlingen »Julegave« fra 1816, med Undtagelse af det første Vers, som Køster har skaffet sig i Afskrift. I andet Bind af »Romancer, Sange og Eventyrdigte« er det trykt med Overskrift »Vennemødet«; men denne Ændring er ikke den eneste, Forfatteren har foretaget.

17. Stykkerne 33—35 er trykte efter Køsters Afskrifter. Med 33 sammenlign Ingemanns »Rejselyre«, særligt Digtet »Det unge og gamle Rom«, der som Motto har de samme latinske Vers, som Ingemann anfører i Brevet til Povel Dons, og som begynder:

•O Verdensdronning, Roma! hvor stander du?
 På dine Høie står jeg og søger dig,
 Studser selv ved dit Navn at nævne,
 Studser og spørger: Roma, hvor er du?«

18. Dette Brudstykke er trykt efter en Afskrift, der er overladt Udgiveren.

19. Dette Digt er første Gang trykt i Christian Richardts 1867 udgivne »Fra danske Forfattere, en Skjærv til Indsamlingen for trængende Slesvigere«, men skrevet 1843.

Indhold.

	Side.
Indledning med et Omrids af Kristian Køsters Liv af Udgiveren	III
I. K. Køsters Fortælling om Povel Dons.	1
II. Digte, Breve og Afhandlinger, skrevne af Povel Dons eller stiledede til Povel Dons, samlede af K. Køster og L. Schrøder	47
III. Anmærkninger af L. Schrøder	139
